I. évfolyam. 1933. április 2. 10. szám.

EV. THEOLOGUSOK OTTHONA KÖNYVTÁRA SOPRON.

EVANGÉLIKUS ÉLET

Szerkesztőség és kiadóhivatal: BUDAPEST, I., LENKE-ÚT 56. Kiadja: AZ ORSZÁGOS LUTHER SZÖVETSÉG.

EGYHÁZTÁRSADALMI, BELMISSZIÓI, KULTURÁLIS ÉS EGYHÁZPOLITIKAI HETILAP.

Megjelenik minden vasárnap. ELŐFIZETÉSI ÁRA: Egész évre 4.40, félévre 2.20 pengő.

A FELTÁMADÁS FELÉ.

Még járjuk a Golgothát. Még áll a kereszt. Még rajta vonaglik kínos szenvedéssel az Élet fejedelme. Még sötét az ég, még gyászban reszketnek az olajfák levelei. De már közeledik a húsvét, a feltámadás, az élet, a hajnalpirkadás, a megújulás szent ünnepe.

Még a magyar Golgotha is gyászfelhőkbe temetkezik. Még vonszoljuk megcsonkított testünket. Még éppen annyi a fájdalom, mint tegnap volt. Még éppen olyan keserű a könnyünk, mint amikor a keresztet ácsolni kezdték, vagy talán még keserűbb. Még hull, egyre hull a vérünk, a kezünket-lábunkat átjáró szögek és szívünket megsebző dárda nyomán. — De már valami suhant a levegőben, valami megzavarta a sötét, dermesztően csendes, kihalt magyar éjszaka némaságát. Talán a béke angyala próbálgatja a kényszerű lekötöttségben meggémberedett szárnyait?

MacDonald angol miniszterelnök ellátogatott Rómába, hogy kezdettől fogva igaz barátunkkal, Mussolinivel kezet szorítson. Hogy ebben a kézfogásban őszinte kifejezést adjon az angol nép békességre való törekvésének. Hogy a két vasmarok együttesen roppantsa össze a békétlenség hidrájának újra meg újra felütődő átkos fejét.

Valamelyik külföldi politikus az elmult napokban azt mondta, hogy elég volna egy új Sarajevó, hogy Európát egy új, az elmultnál sokkal borzalmasabb háború borítsa lángba. Elég volna egy eltévedt puskagolyó, hogy Európa, nem, az egész világ puskaporos hordója borzalmas detonációval felrobbanjon. Hát ezt a puskagolyót akarja veszedelmet hozó útjáról eltéríteni a két európai nagyhatalmasság feje. És ehhez a vállalkozáshoz hívja segítségül a másik kettőt, Francia- és Németországot. Németország hajlandó is közreműködni ennél a világmentő munkánál, de Franciaország még vonakodik. Hiszen ezt már megszokhattuk. De most, igazán nem értjük ezt a vonakodást. Nem értjük a vonakodást akkor, amikor az evangélium próbáját kell megállani. A protestáns Anglia és Németország és a pápai hatalmat láthatólag lerázni akaró Olaszország hajlandó a világbéke biztosítása érdekében lemondani kicsinyes hatalmi érdekeiről. Vajjon Franciaország képes lesz-e az evangélium próbáját megállni? Vagy igazolást nyer az a tétel, hogy csak az evangélium a tiszta evangélium lehet a békesség szülője? Mi hisszük, hogy Krisztus evangéliumát nem tudja eltemetni az önzés és gyűlölködés jegyében folytatott francia politika. Hiszünk abban, hogy ebből a kultúrnemzetből még nem veszett ki a lelkiismeret utolsó szikrája. Bízunk abban, hogy az általuk olyan sokszor és fennen hangoztatott békés szándék nemcsak ámítás és takargatása az átkos gyűlölködésnek.

A békés megnyugvás mindenkinek legfőbb vágya. De minket, magyarokat közelebbről azért érdekel a jelenlegi megoldási kísérlet, mert azon az úton indult el, amelyet mi már olyan régen egyetlennek emlegetünk: a békeszerződések módosításának útján.

Jól esik remélnünk az isteni örök igazság diadalra jutását.

Jól esik hinnünk Magyarország feltámadásában.

És hitünk a feltámadás ünnepének közelségében még csak erősbbödik, mert látjuk a követ elmozdulni a sziklasírról és a pecsétet letöredezni a halál börtönéről. Aki legyőzte a halált, egyszer talán legyőzi az alantas emberi önzést és szeretetlenséget is és diadalra juttatja tanításának legmagasztosabb eszményét: a békességet. *rmg.*

Az egyházi adó végrehajtása.

A megnehezült gazdasági élet folytán elmaradt adófizetés igen sok egyházközséget nehéz helyzetbe hozott: — ezek kénytelenek az E. A. 6. §-ára támaszkodva annak behajtása végett a közigazgatási hatóságokhoz fordulni.

Újabban egyházmegyémben ismételve előfordult, hogy a közigazgatási hatóságok — községi elöljáróság, m. kir. adóhivatal — a behajtás foganatosítását különféle igazolásoktól tették függővé. A kivetés szabályszerűsége, jogerőre emelkedése, az E. A. 251. §-a alapján eszközölt kivetés kulcsa azok az ütköző pontok, melyek körül forog leginkább a vita.

A közigazgatási hatóságoknak ezen eljárása sérti az E. A. által biztosított autonómiánkat és — mint alább kimutatom — ellentétben áll a vonatkozó pénzügyi rendelkezésekkel is. Kénytelen vagyok azonban elismerni, hogy a közigazgatási hatóságok beavatkozása igen sok esetben kifejezetten az egyházhívek kérelmére történik. Mind gyakrabban előfordul ugyanis, hogy az egyháztag az adókivetés esetleges sérelmei ellen nem veszi igénybe az E. A.-ban biztosított jogorvoslatokat, hanem e helyett — midőn annak behajtására kerül a sor: a községi elöljáróságokhoz, vagy a m. kir. adóhivatalokhoz mennek panaszra és kérnek orvoslást.

Miután hasonló esetek minden valószínűség szerint a többi egyházmegyékben is előfordultak már — úgy vélem, nem lesz felesleges, ha ismertetem a tényleges jogi helyzetet.

Az E. A. 6. §-ára alapítottan kért közigazgatási jogsegély körül az egyes pénzügyi hatóságok egymástól eltérő gyakorlatot folytattak. Az ennek folytán fellépő viták és felterjesztések alapján a m. kir. pénzügyminiszter 48.900/930—VII. sz. alatt kiadott körrendeletével véglegesen — és siessünk megjegyezni, hogy az E. A. 6. §-ának teljes respektálásával — szabályozta az idevonatkozó eljárást.

A hivatolt rendelet 2. pontjában a következőket mondja: „Olyan helyeken, ahol a hitközségi adót az egyházközség saját szervei útján maga kezeli és szedi az adóköteles felektől, a község feladatát *kizárólag* az egyházközségi pénztárba önként be nem fizetett adóknak — az illetékes egyházi hatóság részéről a K. K. H. Ő. 44. §. 3. bekezdéséhez fűzött utasítás 8. bek. körülírt eljárás mellett megküldött megkeresés és kimutatás alapján — a közadók módjára való biztosítása és behajtása . . . képezi".

Nyilvánvaló ezen rendelethelyből, hogy a behajtás céljából megkeresett községi elöljáróság, vagy adóhivatal a kimutatásban foglalt adók összegszerűségét, vagy jogosságát egyáltalán nem vizsgálhatják, hanem minden további nélkül kötelesek azt behajtani.

Ugyanezen rendelet 1. pontja viszont tisztázza azt az egyidőben szintén nagyon vitatott kérdést, hogy lehet-e az állami adó 10%-át meghaladó kivetést végrehajtás útján beszedni? Mint ismeretes, e tekintetben az volt a közigazgatási hatóságok többségének az álláspontja, hogy a 10%-ot meghaladó kivetéstől a jogsegély megtagadható. Idevonatkozólag a rendelet 1. pontjának 3. bek. a következőket mondja: „Minthogy a községnek a hitközségi adókat külön kezelni nem szabad — az átlagban 10%-ot meghaladó hitközségi adók — ide nem értve a felekezeti iskolai adót és párbért — azonban csakis külön engedélyem mellett vonhatók az együttes kezelésbe: — ehhez képest a 10%-ot meghaladó hitközségi adók kezelését a község csakis abban az esetben vállalhatja, ha annak együttes kezelését előzetesen engedélyeztem." A rendelethely 2. bek. pedig kimondja, hogy: „ez a szabály . . . . csakis oly helyekre vonatkozik, ahol a hitközségi adót nem a hitközség saját szervei útján szedi, hanem a községgel kezelteti."

Nyilvánvaló tehát, hogy az adókivetés jogossága még abban az esetben sem vitatható a közigazgatási hatóságok előtt, vagy által, ha annak kezelését is a község végzi: — összegszerűségében is csupán annyiban, hogy ha az az állami adó 10%-át meghaladja — úgy annak községi kezeléséhez külön engedély kell.

Az esetben tehát, ha bármely egyházközségnél előfordul, hogy a közigazgatási hatóság a behajtandó egyházi adó jogossága, vagy összegszerűsége tekintetében igazolást kíván — jelenteni kell az ismertetett pénzügyminiszteri rendeletre való hivatkozással, hogy az egyházközség ilyen adására nem kötelezhető, az adó jogossága, vagy összegszerűsége a politikai hatóság által nem vizsgálható: — ha pedig a behajtás ez okból megtagadtatnék — úgy a felettes hatóságnál panaszt kell tenni.

Az ismertetett rendelet 2. pontjából kitűnőleg nemcsak az adó behajtása, hanem *biztosítása* is kérelmezhető. E kitételnek az ad jelentőséget, hogy az utóbbi időkben mind gyakrabban merül fel a szükségessége annak, hogy az adóösszeg tkvileg biztosítható legyen. Az idevonatkozó eljárást egy későbbi közleményemben fogom ismertetni.

drbv.

Korunk képe és orvossága.

A most folyó esztendő kezdetén a legtöbb állam politikai, gazdasági és társadalmi helyzete és jövendője nemzetközi vonatkozásban sokkal bizonytalanabb és nyugtalanítóbb, mint csak pár hónappal ezelőtt is volt.

Amerika, amelynek szinte dogmája volt a virágzás jelszava, ma olyan válságot szenved, amely egyedül áll a történelemben.

A közeli és távoli Kelet olyan harcokban emésztődik, amelyek még csak ezután élesednek ki igazán.

Angolország bizonytalanul és nyugtalanul néz jövendője elé, amely hatalmas viharokat rejteget méhében.

Európa ma jobban bele van bonyolódva a viszálykodásokba és a nehézségekbe, mint bármikor ezelőtt. Csak egyetlen parányi alkalom kell, hogy a bizalmatlansággal telített légkörben irtózatos viharok keletkezzenek.

A fekete Afrika is, noha nem beszéltet magáról, mégsem szenved kevesebbet.

Csekélyhatású és elégtelen gyógyszerekkel állnak elő itt is, amott is. Itt diktaturával, ott kommunizmussal, amott új vámtételekkel akarnak a bajon segíteni. A parlamentek gyakorta változtatják a kormányokat, de az újaknak sem sikerül a nehéz helyzeten úrrá lenniök. Az összes népek békét, szabadkereskedelmet, leszerelést, nemzetközi megértést, munkaalkalmakat óhajtanak, — mégis valamennyi ország az ellenkező irányban halad. Nem ütött volna még az egyedül lehetséges két út között való választás órája? Az egyik az, hogy ha nagy nehézségekkel küzdve is, a lassú lábadozás útjára térjünk. A másik az, hogy nehéz küzdelmeken át az elkerülhetetlen pusztulásba rohanjunk.

Ha együttes intézkedésekkel sikerül a vezető embereknek a munkanélküliség rákfenéjét meggyógyítani, akkor a legnehezebb feladatok egyikét megoldották. A megoldás azonban főként a leszerelés keresztülvitelétől függ. Szükséges tehát, hogy a népek erélyesen követeljék a valóságos leszerelés munkálását. Ennek egyik előfeltétele a kínai—japán ellentét megoldása. Ez összetűzés megszüntetése nagyban hozzájárulna a nemzetközi viszonyok új korszakába vetett megingott bizakodás megújulásához.

Ez óriási feladat megoldásához azonban a gőg és önzés hínárjába döntött világ újjáépítésében sem az erőszak, sem a tárgyalások nem képesek akár a vezetőknek, akár a vezetetteknek elegendő erőt nyujtani. Ezt az erőt csak akkor találhatják meg, ha az élet forrásához, a mindenség teremtőjéhez, a szeretet Isteléhez fordúlnak. Akik benne hisznek és akik őt Jézus Krisztusban hallották, azokra ma is ugyanaz a feladat vár, mint kétezer évvel ezelőtt.

Az egyházaknak nincs joguk ma hallgatásba burkolózni, visszavonulni és vonakodni. Hangjukat erőteljesen hallatniok kell! Meggyőződésüket tartózkodás nélkül bele kell kiáltaniok a világba! Maguk pedig bűnbánattal és megalázkodással imádkozzanak szakadatlanul az Istenhez: Legyen meg a te akaratod, mint a mennyben, úgy itt a földön is!

Ebben van a diadal. És ez a diadal lehetséges is, bizonyos is!

(Gy. k. vsz.)

A nemzetiségi kérdés.

Ez a legnehezebb politikai probléma. A nemzetiségi kisebbségeknek problémáján törik fejüket az államférfiak, sőt egyik legkényesebb témája a genfi népszövetségnek is. Úgy érzem, hogy e kérdés megoldása nem is tartozik az egyház körébe, ennek megoldása az állam feladata. Mi, mint egyházi emberek legfeljebb gyülekezeteink sajátos viszonyait vehetjük figyelembe és a magyar ember türelmes természetével és egyházunk érdekeinek is megfelelően minden lehetőt el kell követnünk, hogy más anyanyelvű evangélikus testvéreink itt a magyar hazában nem csak állampolgársági joguknál fogva, de szívükre hallgatva is magyaroknak érezzék, tudják és vallják magukat.

Eszembe jut itt két könnyes emlék. A világháború idején egy vend gyülekezetben szolgáltam és tanítottam a vend gyermekeket. Megható volt ennek a népnek csodálatos szeretete a magyarsághoz. Szívesen tanultak magyarul, jól tudtak magyarul, szinte tökéletes magyaros kiejtéssel és amikor megkérdezték őket, büszkén vallották egyenként: én magyar vagyok. A másik emlékem Bácskából való. Már a megszállás ideje alatt hallottam egy országot járt értelmes bácskai evangélikus polgártól, szinte könnyezve mondta: a szívünkben mi magyarok vagyunk, ha németül beszélünk is.

A nemzetiségi kérdés megoldásának végcélja nem lehet más, mint amit e két típus mutat. Fontosnak tartom, hogy nemzetiségi gyülekezeteinknek mindig rendelkezésre álljon megfelelő, nyelvüket értő és beszélő tanító, kántor és lelkész. Azért tanítóképzőinkben és a teológián e munkaerőknek kiképzését minden körülmények közt biztosítani kell.

Fontosnak tartom, hogy a nemzetiségi evangélikusok anyanyelvük mellett megtanulják a magyar nyelvet is. Féltő szeretettel kell vigyáznunk arra, hogy e téren semmi visszaesés ne történjék. Legyen német és tót nyelvű hazafias szellemű evangélikus újság, melyet az Országos Luther Szövetség adna ki. Pángermán és pánszláv szellemű újságokat az államhatóságnak feladata betiltani még akkor is, ha evangélikus égisz alatt jelennének meg.

Vigyázni kell az okos, tapintatos középútra. Minden nemzetiség féltékenyen ragaszkodik anyanyelvéhez, faji jellegéhez és hagyományaihoz. Ezt a türelmes magyar mindig belátta és megértette. Hisz, ha a magyar türelmes nemzetiségi politika nem lett volna meg évszázadokon át, akkor talán nemzetiségek sem maradtak volna és ha magyar ember nem tudott volna kijönni békésen a nemzetiségekkel, akkor sohasem jöttek volna a tót munkások a magyar búza aratására és nem jöttek volna az üveges és drótos tótok a magyarok közé oly szívesen. Ennek a megértő barátkozásnak természetes feltétele volt, hogy nemzetiségi ember, úgy, ahogyan tudott magyarul és gondolatait tudta közölni magyar testvéreivel. Ha én, mint magyar ember boldogulni akarok és megélni egy más nép hazájában, saját magam érdekében meg kell tanulnom annak a nyelvét. Minden nemzetiségi testvérünknek be kell látnia és be is látja, hogy a magyar föld nekik hazát, otthont és életet ad. Tehát annyival tartozik a magyar hazának, hogy megtanulja nyelvét, alkalmazkodik a magyar történelmi fejlődéshez és nem lehet hazaáruló. Nagyon jól tudja azt is, hogy maga a gyakorlati élet kívánja meg tőle, hogy megtanulja a magyar nyelvet. Igen kedvesen emlékszem vissza a tolnai sváb híveimre, kik engem, mint magyar papot őszintén szeretni tudtak és azt mondogatták, hogy azért is szükségük van a magyar nyelv tudására, mert ha elmennek vásárra és jószágot akarnak venni, vagy eladni, nem tudnának a magyar emberekkel alkudozni és üzletet kötni.

Fontosnak tartom, hogy egyházunk az államot serkentse a nemzetiségi kérdés békés megoldása érdekében arra, hogy a nemzetiségi falvakban óvódákat állítson fel, ahol már játék közben megtanulhatnak a kisgyermekek magyarul. Ez természetesen nem az anyanyelv elfelejtetésére irányul, de ma a nyelvtanulás korszakában csak szerencsének lehet tartani, hogy

nemzetiségeink az állam költségén anyanyelvük mellett még a magyart is megtanulhatják.

Nemzetiségi gyülekezeteinkben a magyar istentiszteletek tartásának nagy jelentősége van. Nagy fontossággal bír a jövő szempontjából ilyen gyülekezetekben az ifjúsági egyesületek és dalárdák magyar nyelvű működése is. Kétségtelen, ehhez az egyházi neveléshez idő kell. Itt találom igazoltnak Mágócs Károly gondolatát, hogy a nemzetiségi gyülekezetek sokkal könnyebben át tudnak térni a magyar nyelvű istentiszteletekre is, ha ugyanazok az ismerős dallamok csendülnek fel a magyar istentiszteleteken is.

Nagy hibának tartanám, ha éppen evangélikus egyházunkat: az Illésházyak, a Thökölyek, a Kossuthok, a Petőfiek, a Görgeyek egyházát használnák fel és használnák ki a nemzetiségi propaganda bűnös céljai számára, mely a magyar nemzet szeretete és megbecsülése ellen irányulna. Az Evangélium egyházában a hangsúly nem a nyelveken van, hanem az Evangéliumon, mert Isten előtt minden nemzetség kedves, aki Őt féli és parancsolatait megtartja. Én az evangélikus templomba nem azért járok, hogy nyelveket tanuljak és a nyelv stílusbeli szépségeiben gyönyörködjem, hanem azért, hogy megtanuljam azon a nyelven, amelyen értek, az Isten nagyságos dolgait és megtanuljam az utat, melyen Jézus Krisztus, a világ Megváltója járt, hogy Őt követhessem! Ezért az evangélikus egyházban nincs és nem is lehet komolyan nemzetiségi kérdésről beszélni. Erkölcsi lehetetlenségnek tartom, hogy nagy magyar gyülekezet testében élő csekélyszámú nemzetiség, amelyik már teljesen jól ért magyarul, a maga számára jogot formáljon külön nemzetiségi nyelvű istentiszteletekre. Itt gondolok arra a lehetetlen állapotra, hogy vannak gyülekezeteink, ahol 5—10-ig terjedő megjelenési lélekszám mellett tartanak nemzetiségi istentiszteleteket. Ha figyelembe vesszük a fungensek számát s esetleg a templom világítási és fűtési költségeit is, úgy ez valóságos luxusszámba menő cselekedet, amely luxust a többségi adózók adófilléreiből kell kiizzadni. Erkölcsi lehetetlenségnek tartom azt, hogy éppen egyházunk legyen termőtalaja bizonyos nemzetiségi politika melegágyának, mely már magyarul jól tudó evangélikusoknak külön idegennyelvű istentiszteleteket akar tartani.

Én nem tudok mást érezni, mint azt, hogy számomra a haza és vallás egyet jelent, a kettő nékem egy és ugyanaz és egymástól elválaszthatatlan. Egyik nélkül úgy nem tudok élni, mint a másik nélkül. Vegyék el tőlem az egyiket, csonka és béna vagyok, vegyék el tőlem a másikat, fél ember vagyok. A szívemet kellene kicserélnem, ha akármelyikről kellene lemondanom.

Gaál József.

Egyházi élet Balassagyarmaton.

Az alapokat áldott emlékezetű Baltik püspök vetette, aki késő öregségben is szolgált még és őrhelyét el nem hagyta, amíg a halál szemeit le nem zárta. Szelíd, bárányelkű férfiú volt, aki legszebb erőit az egyház szolgálatában égette el. Meghatva járok a régi parochia szobáiban, kertjében. Ki tudja, hány jelentős csatát vívtak itt a mult század végén és a mi századunk elején, amely döntő kihatással volt egyházunk jövőjére? Az általa vetett alapokon csendesen, de nagy kitartással és buzgósággal épít tovább 17 évig munkatársa: Kardos Gyula alesperes.

Az egyházi élet fokmérője mindenekelőtt: járnak-e a hívek templomba? Hétköznapon, zsúfolt padsorok előtt tartottuk meg bőjti áhítatunkat. Azon nem csodálkoztam, hogy a gyülekezet intelligenciája felvonult, de csodálatra ragadott hogy a föld egyszerű népe is csaknem teljes számmal jelent meg és akik nagy áhítattal szokták énekelni a „Kristus Pán jest muj zsivot"-ot, szent lelkesedéssel fújták II. Rákóczi Ferenc imádságát. Nem is lehet másként. Valamikor a tót legények ott vitézkedtek Rákóczi talpasai között és a Rákóczi kultusz talán ma is a felvidéki tót nép kebelében a legnagyobb. Egy-két éve néhány „megtért"-nek a munkálkodása folytán az a veszély fenyegette ugyan Balassagyarmatot, hogy új gyülekezet alakul a gyülekezetben, de erélyes és radikális műtéttel a veszedelemnek élét vették.

A balassagyarmati egyháznak négy tanerős elemi iskolája van, büszkesége az egyháznak és az esperességnek, mert a tanfelügyelőség ismételten állapította meg, hogy ez az iskola színvonal tekintetében az elsők között áll. Igazi veteményes és gyümölcsös kert, amelynek veteményei és fácskái valamikor Isten dicsőségére és emberek javára gazdag gyümölcsöt fognak teremni.

Egy nagy földszintes ház a Luther-utcában az egyháztársadalmi egyesületek céljait szolgálja. Itt tartják a lelkészek irányítása mellett a bibliaórákat és kultúrális összejöveteleket. Az egyházkultúrális célokat egy nagyterem és színpad szolgálja. Az ifjak (főleg iparosok) minden este találkoznak e helyen és nemes szórakozással (sakk, újságolvasás, könyvtárhasználat) töltik idejüket a lelkész felügyelete alatt. Hány ifjút tartott vissza már ez az intézmény a korcsmahelyiségektől és az éjszaka egyéb bűneitől. A Nőegyesület kultúrális feladatai mellett főleg a szegénygondozással foglalkozik.

Szegénygondozás! Báró Prónay Róza és Irma nemes adománya lehetővé tette egy kedves, napsugaras háznak megvásárlását, amelyet elaggottak szeretetházának rendeztek be. Egyelőre tíz öreg nő talált benne hajlékot, akiket ellenszolgáltatás nélkül vesznek fel és akik Etelka testvér felügyelete mellett csöndes, pepecselő boldogságban várják, mikor szólítja őket az Úr magához. Az ápoltak legfiatalabbja is túl van a hetvenen, de van egy-két kilencvenen túl lévő matróna is.

Áldott az a gyülekezet, amelyben a hívek az igehirdetés nyomán ilyen áldozatos szere-

EV. THEO KÖ SSCOPF

OLVASÓK OTTHONA KÖNYVTÁRA APRÓNY.

tetre és lélekmentő munkára kaphatók. Áldott a pásztor, aki életében láthatja önzetlen fáradozásának és magvetésének kalászba szökését. Mert a mi igehirdetésünk csak akkor mondható eredményesnek, ha nyomában megindulnak a szeretet cselekedetei. —*t.*

Presbiteri konferencia Cegléden.

A pestmegyei középső egyházmegye lelkészei, felügyelői, tanítói és presbiterei a ceglédi egyház meghívására 25-én, szombaton, Cegléden jólsikerült presbiteri napot tartottak. Az egyházmegye minden egyháza képviselve volt. Közel kétszázan sereglettek össze. Jelen volt a konferencián D. Raffay Sándor püspök is, aki Budapestről dr. Lányi Márton és Magócs Károly egyházkerületi jegyzők, dr. Molnár Gyula kir. ítélőtáblai bíró és dr. Konkoly Elemér egyházmegyei ügyész kíséretében érkezett meg. A főpásztort az állomáson dr. Sárkány Gyula polgármester, egyházközségi felügyelő üdvözölte meleg szeretettel.

A konferenciát istentisztelet vezette be, amelyen Honéczy Pál esperes hírdette az igét, rámutatván Acta 20:17, 28—35. alapján a presbiter igazi lelki arcára. Maga a konferencia a ceglédi egyház szép új gyülekezeti termében folyt le. A rendező egyház nevében Sárkány Gyula köszöntötte a megjelent előkelőségeket, az egyházmegye elnökségét, s az előadókat, mire dr. Lehotzky Antal egyházmegyei felügyelő nyitotta meg a konferenciát. Az előadások egytől-egyig a presbiterről szólottak különböző vonatkozásban. Dedinszky Gyula kiskőrösi lelkész a presbiter vallásosságáról szólott, dr. Molnár Gyula „A presbiter a gyülekezetben" címen beszélt. Dr. Lányi Márton a presbiter társadalmi kötelességeire mutatott rá, majd Kiss György bényei lelkész szólott a presbiternek az ifjúság iránti teendőiről. Az előadások, melyeket a hivatalos hozzászólások után hosszabb eszmecsere követett, láthatólag mély hatást gyakoroltak a jelenvoltakra. Ezt maradandóvá tenni volt hivatva s tette is a püspök záróbeszéde, melyben az evangélium alapján lélekbe markolóan állította a jelenvoltak elé az igaz presbiteri típust, mint amely után vágyakozik, amelyet vár az újjászületés után epekedő egyház, mint megújulásának egyik nélkülözhetetlen feltételét.

Este a templomban vallásos est volt, melyen ugyancsak a főpásztor tartott előadást, melyben arról szólott, hogy mit üzen az örökkévalóság ennek a mi beteg világunknak. Megkapó szavakkal szólott testi-lelki elhanyatlásunkról s rámutatott a Krisztusban arra az egyetlen útra, amelyen gyógyulást, életet találna egyház, társadalom és emberiség egyaránt. Az ünnep keretéül Wolf Lajos helyi lelkész két imádsága, a helybeli Luther Szövetség és az Ipartestület énekkarának énekszámai szolgáltak.

Az egész presbiteri napot valami szeretetteljes bensőség, felelősségteljes komolyság jellemezte, mely láthatólag kiült a figyelő arcokra, ott ragyogott a szemek tűzében. Bizonyos, hogy a résztvevők lélekben meggazdagodva, hitükben megerősödve, egyházújító szent föltételekkel eltelve tértek vissza gyülekezetükbe egyházépítő szent munkára.

Vajha az evangélium ura sok ilyen lélekgazdagító konferenciát ajándékozna anyaszentegyházának.

Harc a vallás ellen Szovjetoroszországban.

R. Ev. P. A Szovjetoroszországban megjelenő „Besboshnik" (Istentelen) c. lap 6/1933. száma rövid híreket közöl Szovjetoroszország legkülönbözőbb részeiről. Az olvasóban a kultúrtörténeti pillanatfelvételek benyomását keltik. Képet kapunk belőlük az orosz nép és vezetőinek lelki, erkölcsi elesettségéről, de egyszersmind annak is bizonyságát kapjuk, hogy mindeddig nem sikerült a Szovjetállamból a vallást teljesen kiírtani.

E rövid tudósításokból közlünk néhányat:

*

Makejevkában az utóbbi időben a szektások gyülekezetei láthatólag feléledtek. Komljakov és Lanin munkások lakásán naponként áhítatra gyülnek össze a baptisták és a pjatidesjatnik-ok. A baptista Dorosenko és a pjatidesjatnik Matvejev nyilt ellenségei a szocializmusnak.

Az új munkások közt sok az idegen. A szektások gyülekezetei támogatják őket és a munkás-hivatás köpönyege alatt agitációt fejtenek ki a rendszer ellen.

Vallásellenes munkával itt nem foglalkozik senki. Mindössze annyi történt, hogy december 24-én a karácsony megünneplése ellen előadást tartottak. Természetesen, ez még nagyon kevés!

*

Molocsnában (német nyelvterület Ukrainában) a mennonita felekezet lelkészei minden módot felhasználtak annak megkísérlésére, hogy a fiatalabb nemzedéket visszatartsák az aratási munkálatok elvégzésétől.

Reimer presbyter olyan ravasz volt, hogy „zene kör" köpenyege alatt ifjúsági egyesületet szervezett.

Orlofban Tövs prédikátor a nem proletárokkal karöltve vasárnapi iskolát állított fel, hogy ezáltal a szovjetiskolák tanítását tönkretegye.

Ezek ellen a sötétben dolgozók ellen nincs védekezés. Mikor fognak már az istentelenek ennek a szégyenletes káros munkának véget vetni?

Egy istentelen.

*

Távol keleten csak két kerületben dolgoznak a Harcoló Istentelenek Egyesületének kerületi elnökségei. Ezenkívül csak Kamcsatkában és Szachalinban van két külön bizottság. De ez minden. Nincs több szervezet az egész területen a Harcoló Istentelenek Egyesületének, vagy épen most van alakulóban.

Valóban csúnya kép! A vallásellenes propagandára feltétlenül szükség van. Mert a terület vallási frontja még erős. Különösen erős a baptisták befolyása.

Szucsan-ban, a távoli kelet nagy kőszénterületén, ahol soha eddig egyház nem volt, most erősen befészkelődtek a baptisták. És nem is bután. Ha újabb munkás csoport érkezik, ezeket az embereket azonnal megdol

gozás alá veszik. Az újoncoknak szelíden, barátságosan, udvariasan azt mondják a baptista prédikátorok: „Nálunk sok szerencsétlenség történik; nyilvánvaló, hogy ezt a helyet az Isten megátkozta. Utazzatok csak viszsza!" Az ilyen beszédtől megijedve az odautazottak egy része csakugyan vissza is fordul.

A szektások főemberei a kollektívgazdaságokba is belopóznak, sőt a falusi elöljáróságokba is bekerülnek. A propagandát üző Arzenij Rjabzuk-nak még az is sikerült, hogy a vassilijkovi falusi szovjet elnökévé legyen. Mielőtt egy ügy a falusi szovjet ülésén tárgyalásra került volna, három baptista dolgozta át. Ügyesen vezette a nem proletárságot, míg le nem leplezték és terveit keresztül nem húzta az uralkodó irány.

Ezek a tények kikényszerítik a riadó megfúvását. A vallásellenes munkában a párt- és foglalkozási szervezeteknek, sőt az egész köznek is részt kell venni.

Meg kell alakítani minden tartományban a Harcoló Istentelenek Egyesületének a szerveit. Az üzemekben, a kollektívgazdaságokban, a traktorgépállomásokon és az erdőgazdasági állomásokon is meg kell szervezni az Istentelenek Egyesületét.

Csak kitartó és kemény munka teszi lehetővé, hogy a szektások prédikátorait leleplezzük.

A. Malovecskin.

*

Kasajevsk faluban (Nyugat-Szibéria) nincs egyetlen kollektívgazdaság se. A baptisták befolyása igen nagy.

A szektások uralmának a megtörésére a helyi szervezeteknek haladéktalanul meg kell kezdeni a felvilágosító munkát. Ez a kollektívizálást is dűlőre fogja hozni.

Sseljkov.

*

Ime néhány „Kulturtörténeti" pillanatfelvétel Szovjetoroszországból. Kiegészítésül hadd közöljük még a „Missziói lapok" 1933. márciusi számából a következőket:

Kétségtelen tanuvallomások az orosz hitéletről.

Vorisilov, az oroszországi vörös hadsereg főparancsnoka a következőket mondta mult évi április 8-án egy beszédében:

„Én nem a hivatalos jelentésekből ismerem a magunk csapatait, hanem személyes megfigyeléseim és a parancsnokok információi alapján. A vörös hadsereg katonáival való személyes érintkezés és állandó összeköttetés alapján folytonosan ellen tudom őrizni a hivatalos jelentéseket, mivel — mondom — ismerem a hadsereget."

„Ennek az ismeretemnek az alapján mondhatom, hogy *a vallással való kapcsolat rendkívül megerősödött.* A hadseregben sokkal nagyobb számban lehet találni, mint rajta kívül *vallásos* kommunistákat, akik a vallással való rokonszenvezésüket egyáltalában nem titkolják s akiknek eszük ágában sincs a maguk vallásától megválni."

„A hivatalos jelentések úgy tüntetik föl a dolgot, mintha az istentelenség százszázalékos volna a hadseregben, a valóságban azonban olyan *föltünő arányokban megnövekedett a vallásosság,* hogy ezt még a háború előtti időkben sem álmodhatta volna senki. Az egész hadsereget megfertőzte ez a ragály."

„Itt Moszkvában, ahol a helyőrség kizárólag munkásokból és egyéb elvtársakból áll, a valóságnak megfelelő számítások szerint 40% a vallásos gondolkozású kommunista. Más csapattesteknél egészen 70%-ig felszökik ez az arányszám."

Egy másik orosz ujság ezt írja szintén mult évi augusztus 13-iki kelettel: „A valláshoz való visszatérés, amely egyre nagyobb arányokat ölt a szovjetköztársaság polgárai közt, egyáltalában nem csak az idősebb nemzedék körében állapítható meg, akik a mai kormányformában csalódtak, hanem főképen az *ifjúság* körében." (Nem csodálatos jelenség ez, hogy míg a mi ifjúságunk közt a bolseviki szellem ütögeti a fejét, addig a céltudatosan ebben a szellemben nevelt ifjúság lelkében egyre nagyobb tért hódít Isten Lelke?!)

FIGYELŐ.

Azt írják a külföldi lapok, hogy Németországban Hitler uralomra jutásával megindult a zsidóüldözés és hogy az angliai zsidó parlament tiltakozni készül, nemcsak, hanem követeli, hogy Anglia hivatalosan interveniáljon. A német kormány és a német lapok, sőt német-zsidó körök is a legerélyesebben tiltakoznak e külföldi híradások ellen, amelyeket légből kapottaknak mondanak. Ha igaz, amit írnak, valóban tiltakozni kell az emberi kultúra nevében, mert a vallási, vagy faji alapon megszervezett üldözés mindenképen barbár dolog. Csodálatos azonban ezzel az „afférrel" kapcsolatban ismét tapasztalni a nagyszerű zsidó szolidaritást, amely a legkisebb sérelemre az Északi Sarktól a Fokföldig azonnal reagál és tiltakozik. Kinek jut eszébe a szovjetoroszországi keresztyénüldözések miatt tiltakozni? A hivatalos Anglia néma marad. Hja! A morális kötelességeknél fontosabb az üzleti érdek!

*

A Magyar Evangéliumi Keresztyén Diákszövetség evangélikus ága a kelenföldi templomban magas színvonalú vallásos estét rendezett. A hívek szép számmal töltötték meg a templomot, de hol maradtak az egyetemi hallgatók, akiknek ez az ünnep elsősorban szólt? Ma, amikor a bolsevizmus kórja egészen érthetetlenül az intellektuális osztályhoz tartozókat is erősen kikezdi, amikor egyetemi hallgatók, akik nemzeti és egyházi jövőnknek lennének a fáklyavivői, szintén elszédülnek ettől a keleti mákonytól, nem ártana kissé közelebb lépni Krisztus evangéliumához és belőle erőt és bátorságot meríteni az eljövendőkre. Mert minden jel arra mutat, hogy a világ józanabbik része halálos leszámolásra készül és e veszedelmes hidrának a fejét készül eltaposni. Ott lesz-e ennél a leszámolásnál a magyar egyetemi ifjúság?

*

Templomtatarozás hírét közlik a napilapok. Természetesen nem protestáns templomokról van szó, hanem katolikusokról. Az is természetes, hogy közpénzeken. Azokban a pénzekben a mi filléreink is benne vannak. Azokból hát nekünk is illenék juttatni. Arról van ugyanis szó, hogy a székesfőváros ebben az évben 250 ezer pengőt szán a római katolikus templomok tatarozására. Arról azonban nincs hír, hogy a protestáns templomokra mit fordít. Pedig, ha erről is szó esnék, most a szegény kelenföldi egyház nem roskadozna az adósságok terhe alatt, Óbudán megkezdhetnék az építkezést, az angyalföldi telken pedig nem korhadnának már hat év óta a templomra összehordott nyersanyagok!

*

A budapesti Józsefvárosi Polgári Kaszinó meghívója került a mult héten a kezembe, amelyen tánccal egybekötött családi estét hírdet. Ez még nem volna nagy baj. Hiszen a bőjtben szokásos zártkörű táncmulatságokat tartani. De a meghívóban az a bökkenő, hogy ez a kaszinó a sikert azzal kívánja biztosítani, hogy „szépségversenyt" és „próbaházasságot" helyez kilátásba. Úgy látszik, hogy a „szépségversenynek" manapság már nincsen valami nagy vonzó ereje s a közönségnek újdonságra is szüksége van. Nem tudjuk, hogy tulajdonképen miben állt az a „próbaházasság". De már maga a szó is minden keresztyén embert gondolkodóba ejt. Legyen már vége egyszer ezeknek a talmi csalogatóknak s inkább mondjunk le a mulatságoknak rendezéséről, semhogy azoknak sikerét ilyen és hasonló eszközökkel kívánjuk biztosítani. *L.*

HIREK.

BŐJT ÖTÖDIK VASÁRNAPJA.

János 8, 46—59.

Milyen szilárdan álló, öntudatos, tiszta ártatlanságnak kellett annak lenni, aki a legnagyobb ellenség szorító gyűrűjében is fel meri vetni a kérdést: Ki vádol engem közületek bűnnel? A sötétséghez szokott emberi szem szinte belekáprázik, ha rátekint. A farizeusok is visszahőköltek e merészségtől és akik az utolsó nagy vallatásra a hamistanuk légióját sorakoztatták fel, most erőtlenül dadognak: Szamaritánus vagy, ördög van benned. — Milyen megszégyenülése ez a hazug rágalomözönnek és milyen dicsősége a szeplőtelen ártatlanságnak. Pedig Jézus nem kereste a dicsőséget, az Atya volt az, aki dicsőítette Őt. Nincs is nekünk másban dicsőségünk, csak az Atyában, aki megszenteli az ártatlanságot és elnémítja a hazugságot. Az Isten által szankcionált ártatlanságról visszapattan a rágalom, a hazug vád, és ha köveket ragadnak is, hogy reánk hajigálják, mint Jézus gyűlölői közül, mi is sértetlenül, sőt dicsőségesen távozhatunk. *R.*

— **Báró Radvánszky Albert dr. jubileuma.** Március 22-én mult tíz éve annak, hogy báró Radvánszky Albert elfoglalta báró Prónay Dezső örökségét, a magyarhoni evangélikus egyetemes felügyelői széket. A választás egyhangú volt és az a tíz nehéz esztendő, amely mögötte és mögöttünk van, mutatja, hogy a választás nem esett méltatlan férfiúra. Radvánszkyt már a családi hagyományok erre a helyre predestinálták. Egyik őse Caraffa Antal vértörvényszékének lett áldozatává. Az ősök szenvedése és vérehullása párosulva az egyéni rátermettséggel olyan tulajdonságokat csiholt ki belőle, amelyeket sok gondokkal küzdő egyetemes egyházunk nem nélkülözhetett. Ha a trianoni békediktátum folytán az egyetemes egyház határai és lélekszáma összezsugorodott is, Radvánszky a maga tapintatos és nobilis egyéniségével a határokon belül és kívül csak barátokat szerzett evangélikus egyházunknak. Különösen nagyraértékeljük ama szolgálatait, amelyeket kifelé végzett, hogy egyházunknak és hazánknak barátokat szerezzen. Báró Radvánszky Albert a tízéves jubileum alkalmából kitért minden ünneplés elől. A magyar evangélikus egyház vezetői mégis módot találtak arra, hogy hálájuknak és ragaszkodásuknak tanújelét adják. Mi is csatlakozunk az ünnepléshez és az evangélikus magyar gondolat megtestesítőjének további munkálkodására és köztünk való megállására az Isten gazdag áldását kérjük.

— **Kiss István püspök,** a dunáninneni csonka egyházkerület ősz főpásztora a salgótarjáni Evangélikus Nőegylet felkérésére, április 2-án Salgótarjánban hitmélyítő előadást fog tartani, amit hálás örömmel várnak ottani hívei.

— **Lelkészbeiktatás.** Az újonnan alakult Dunaharaszti és környéke evangélikus missziói kör első lelkészét, *Sipos Andrást* virágvasárnapján d. e. 11 órakor iktatja be hivatalába Kemény Lajos, a budapesti evang. egyházmegye esperese.

— **A jövő heti bőjti előadások Budapesten.** A Fasori templomban ápr. 5-én Kemény Lajos (Ha a hívő ember hallgatna). A kelenföldi templomban ápr. 6-án Kemény Lajos (A Krisztus megváltotta világ). A Deák-téren ápr. 7-én dr. Bencs Zoltán (A társadalmi jólét bőjti útja). Az óbudai templomban ápr. 7-én dr. Raffay Sándor (Kövessük az Urat a bűn elleni harcban).

—— **Halálozás.** Közvetlen a trianoni határon túl fekvő Nagykürtös elvesztette lelkipásztorát, ifj. *Stur Pált,* aki súlyos betegség után 32 éves korában halt meg a balassagyarmati kórházban. Felesége és kis gyermeke gyászolják. Holttestét átvitték a határon és nagy részvét mellett temették el Nagykürtösön.

— **Esperes választás.** Az arad—bánsági ev. egyházmegye a Bohus Károly temesvári lelkész főesperes elhalálozásával megüresedett tisztségre *Argay György* temesvári vezető lelkészt; míg néhai báró Ambrózy Andor egyházmegyei felügyelő utódjául *Nauer György* temesvári nyug. táblabírót, másodfelügyelőnek pedig dr. Wachsmann Alvin temesvári orvost választotta meg. Az új egyházmegyei elnökség ünnepélyes beiktatása a f. évi március hó 21-én, Temesváron megtartott egyházmegyei közgyülésen ment végbe, Frint Lajos superintendens által.

— **A nemescsói** gyülekezet lelkészévé választott Saródy Gyula nem fogadta el annak idején a megválasztást, ezért új választás volt. A március 19-én tartott választó-közgyülés Farkas Zoltán bokodi esperesi s. lelkészt választotta meg a csói gyülekezet lelkészévé.

— **A szombathelyi** ev. gyülekezetben a Protestáns Kör előadássorozatában Kutas Kálmán lelkész három előadást tartott Lutherről. — A szombathelyi Protestáns Leányegylet március 26-án kultúrünnepélyt tartott, amelyen dr. Deák János egyetemi tanár az „Erő kérdéséről" adott elő. A többi szereplők: Jánossy Gábor, Kutas Kálmán s művészi zeneszámok. Az ünnepély jövedelmét a Czipott Géza emlékműre fordította a leányegylet.

— **Az Ifjú Évek olvasóinak összejövetele.** Az Ifjú Évek szerkesztősége budapesti és környéki olvasói számára március hó 25-én délután összejövetelt rendezett a deák-téri ev. leánykollégium dísztermében. Az összejövetelen megbeszélés folyt olvasók és szerkesztők között a lap fontos kérdéseiről, amelynek során az ifjúság véleményt mondott az egyedüli evangélikus diáklapunkról. Felszólaltak többek között: Katona Magda, Pétery Márta, Marcsek Sári, Palkovits László, Posch György és Rakssányi Katalin, akik részben az Ifjú Évekkel való megelégedésüket fejezték ki, de kritikát is gyakoroltak és a jövőre nézve az ifjúság kívánságait is tolmácsolták. Hisszük, hogy ez a találkozás jó eredményt szül és jó hatást gyakorol a lap jövőjére.

— **Gyászhír.** Szigethy Lajos dr.-t a Budapesti Evangélikus Főgimnázium volt tanárát, az Országos Evangélikus Tanáregyesület volt elnökét súlyos csapás érte: hitvese, született Brosz Erzsébet, akivel 37 esztendőt töltött el boldog házasságban március 25-én életének 57. évében hosszas szenvedés után elhunyt. Temetése március 29-én délután 4 órakor volt a farkasréti temető halottasházából.

— **Tisztújítás a Deák-téri Lutherániában.** A Lutheránia Vegyeskar március 23-án tartott közgyülésével kezdi működésének 29. esztendejét. Ez alkalommal Raffay Sándor püspök, a Lutheránia díszelnöke és Koós Jenő, államtitkár, a Luther Szövetség elnöke megbízásából Magócs Károly, bányakerületi lelkész köszöntötte a megjelenteket. A tisztújítás során elnök dr. Böhm Dezső, alelnökök Ébner Rezső és Grósz János, karnagy Králik Jenő, pénztáros Artner Oszkár, ügyész vitéz dr. Pétery Aladár, titkár Bozsi Mihály, jegyző Farkas Matild, ellenőrök Tóth Mária és Márcsik Lajos, hangjegytáros Láng Mihály lettek.

— **Esperességi közgyülés.** Az arad—bánsági ev. esperesség ez évi rendes közgyülését március hó 21-én tartotta meg Temesvárott. A közgyülés egyéb aktuális ügyek mellett, foglalkozott a vukovári egyházközség határozatával is, amellyel néhány egyháztagját kizárta a gyülekezetből. Erre a radikális lépésre az egyházközséget az indította, hogy sovén uszítástól felizgatott emberek nem átallották az egyház vezetőségét az állami hatóságoknál és a kultuszminisztériumnál megrágalmazni s őket egyházunk belügyeibe való beavatkozásra kérni. Ez az utódállamokban nem elszigetelt jelenség, hanem rendszer, amellyel szemben az egyházi vezetőség teljesen tehetetlen és amellyel szemben csak egy védekezési módszer áll rendelkezésre: a kizárás. A közgyülés a határozatot azzal vette tudomásúl, hogy a kizárt egyháztagok megtérés esetén az egyház nyilvános megkövetése után, visszaveendők a gyülekezetbe, amire azonban ismerve az illetőket, nem sok remény van.

— **Salgótarjánban az evangélikus egyház** márc. 19-én tartotta évi rendes közgyülését, amelyen Zelenka Ottó, Fabini Henrik felügyelők vezetésével szép számmal gyültek össze az egyház tagjai. Zelenka Ottó felügyelő mély hatású megnyitó beszéde után a lelkész terjesztette elő évi jelentését, amely szerint hetenként ötször van istentisztelet, háromszor egyesületi összejövetel, 8 szórványhelyen van rendszeres istentisztelet és az elmult év folyamán 455 lelkészi szolgálattevés történt. A belmissziói élet eseményekben gazdag ismertetése után jelentette, hogy iratterjesztésből 525 P-t Luther Naptárból 100 P. értéket fizettek be. — Született 26 gyermek. Eskettetett 20 pár, reverzális javunkra 5, kárunkra 4. Áttért 8, kitért 2. Meghaltak 24-en. — A tanulók létszáma a laputói filiával együtt 504. Az egyház birtokában a most megépítésre kerülő kultúrteremre 8700 P. készpénz áll rendelkezésre. Jelentős és hálával vett nagy adományokkal segélyezi az egyházat a Rimamurány—Salgótarjáni Acélgyár R. T. és a Salgótarjáni Kőszénbánya R. T. Közjótékonykodásra az egyesületekkel együtt 900 pengőt adtak.

— **A Magyar Evangéliumi Keresztyén Diákszövetség** evangélikus ága márc. 26-án délután vallásos ünnepet rendezett a budapest—kelenföldi evangélikus templomban. Szabó József győri püspöki m. lelkész tartalmas előadásban ismertette a magyar evangéliumi ifjúság feladatait a jelenben és jövőben. Zászkaliczky Pál s. lelkész bibliát magyarázott Krompecher Judit szavalt, Pippig Ágoston hegedült. Szerepelt még a Fasori evangélikus énekkar.

— **Népmozgalmi adatok** Budapesten 1933 január havában. Született 1272 személy. Meghalt 1374. Ezek között 83 volt evangélikus. Házasságkötés volt 326. Köztük 30 evangélikus fél lépett házasságra. Ezek közül 7 kötés volt tiszta, 23 vegyes. A 23-ból megegyezés történt 3 esetben a r. k. fél javára, 20 esetben nem volt reverzális. — A mi embereink még mindig öntudatlanok!

— **A Budapest III. kerületi** (Óbuda—Ujlaki) evangélikus egyházközség a középfokú fiúiskolák ifjúsága számára március hó 20-án és 21-én csendes napokat tartott. A felső osztályok tanulói számára a következő előadások hangzottak el: A történelem tanulásának eredménye az életre nézve. A hittan tanulásának eredménye az életre nézve. Az erkölcstan tanulásának eredménye az életre nézve és Miért maradnál távol az Urtól? Az alsó osztályok számára: Az Úr Jézus hívása, Az Úr Jézus megismerése, Az Isten szeretete tehozzád és A te szereteted Istenhez címen hangzottak el előadások. A megkonfirmáltak a második napon az előadások végeztével közös Úrvacsorához járultak.

— **A diósgyőr-vasgyári lelkészi állást** Topscher Zoltán eddigi miskolci esperességi s. lelkész április 1-én foglalta el.

— **A Budapesti Iparosképző Protestáns Egylet** március 30-án kultúrestélyt rendezett, amelyen „Mit és hogyan olvassunk" címen Vavrinecz Dezső, Finnországról vetítettképekkel Zászkaliczky Pál segédlelkész tartott előadást.

— **Gyászhír.** Mód Lénárd ny. evang. esperes-lelkész, a nagysimonyi-i egyháznak négy évtizeden át volt lelkipásztora, 1933. évi március hó 5-én 85. évében elhunyt. Nagy részvét mellett temették el márc. 7-én a nagysimonyi-i temetőbe. A templomban felravatalozott koporsó felett Molitorisz János esperes mondott gyászbeszédet. A sírnál Bácsi Sándor celldömölki lelkész mondott imát.

— **Tanítóválasztás.** Akaliba az ev. törpeiskolához Lovas Béla okl. tanítót választotta meg a gyülekezet Zalaegerszegről.

— **Bőjti est Salgótarjánban.** Salgótarjánban az evangélikus nőegyletnek március 26-án a templomban rendezett bőjti estjén Szabó Gábor tábori főlelkész tartott nagyhatású előadást arról, aki az emberiséget szenvedni megtanította és az emberi élet egyik tartó oszlopává tette a szenvedést. Kedves esemény volt az ünnepségnek a szomszéd lucfalvi egyház dalárdájának közreműködése, amely 36 tagjával 6 kocsin vonult be Salgótarjánba. Beethowen Isten dicsőségét Illés Károly adta elő. Kovács Géza orgonakíséretével. Közreműködött még az egyház fúvós quartettje. Az oltári szolgálatokat a helyi lelkészek látták el.

— **A Himnusz a szarvasi templomban.** Az egyházközség presbiteriuma 1933. március 21-én tartott ülésében egyhangú határozattal elrendelte, hogy a magyarnyelvü istentiszteletek végén a Himnuszt énekeljék.

— **A Budapesti Kelenföldi Evangélikus Nőegylet** április 1-én délután 5 órakor tartandó pengős tea-délutánján Manchen Mariska tart előadást.

PÁLYÁZATI FELHÍVÁS.

A pestmegyei felső egyházmegyéhez tartozó **csömöri** egyház lelkészi állására ezennel pályázatot hirdetünk. A pályázati kérvények szabályszerüen felszerelve alulirott főesperesi hivatal címére (Cinkota) f. é. április hó 15-ig küldendők be. A tót nyelv ismerete szükséges. Javadalom: 1. földjövedelem 96 P. 90 fill. 2. Készpénz az egyház pénztárából 1040 P. 56 fill. 3. Stólák 181 P. 25 fill. 4. Fizetéskiegészítési államsegély 947 P. 60 fill. 5. Természetbeni lakás és kert. Észrevétel: A kongruának és a készpénznek 864 P-re való csökkentése folytán keletkezett különbözet kárpótlásául (E. A. 237 §) az egyház a felszabadult kántori földek haszonélvezetét biztosítja.

Budapest és Cinkota 1933 március 23.

báró Prónay György s. k. egyházm. felügyelő. **Blatniczky Pál s. k.** főesperes.

A szerkesztésért felelős: SZÁNTÓ RÓBERT | A kiadásért felelős: Dr. FRITZ LÁSZLÓ

SZERKESZTŐSÉG TELEFONSZÁMA: 59-2-01

POSTATAKARÉKPÉNZTÁRI CSEKKSZÁMLA: 1,228

(BP. SZÉKESFŐV. KÖZSÉGI TAKARÉKPT. CSEKKSZÁMLÁJA).

Nyomatott ifj. Kellner Ernő könyvnyomdájában, Budapest, V., Csáky-utca 10. 78191

Mélt. Evangélikus Hittudományi Kar. Sopron.

I. évfolyam. 1933. április 9. 11. szám.

EVANGÉLIKUS ÉLET

Szerkesztőség és kiadóhivatal: BUDAPEST, I., LENKE-ÚT 56. Kiadja: AZ ORSZÁGOS LUTHER SZÖVETSÉG.

EGYHÁZTÁRSADALMI, BELMISSZIÓI, KULTURÁLIS ÉS EGYHÁZPOLITIKAI HETILAP.

Megjelenik minden vasárnap. ELŐFIZETÉSI ÁRA: Egész évre 4.40, félévre 2.20 pengő.

...MEG NEM RENDÜLÖK...

A római katolikus egyház újabban igen élénk tevékenységet fejt ki, annyira, hogy az ár már a mi partjainkat is fenyegeti. A debreceni kezdeményezés mintájára már ők is bevezették a nyári egyetem intézményét, mint katolikus nyári egyetemet, Esztergom székhellyel. Mind nagyobb és nagyobb hullámokat ver az Actio Catholica néven meginduit mozgalom, amelynek működésére a legnagyobb figyelmet kell fordítanunk. Erről az újkeletű mozgalomról ezt olvassuk: „Az Actio Catholica lényege a laikusok apostolkodása, amely elgondolásban az őskeresztény ideál elevenedik meg, . . . nem uralkodni akar, hanem szolgálni, nem mindent magához vonni, hanem segíteni, de viszont kéri, hogy az egységes fellépés és átütő erő érdekében az egységesen kiadott felszólításoknak az illetékes szervek engedelmeskedjenek. Nem akar semmiféle politikai pártot alapítani, mert céljai felette állanak minden politikának. Arról azonban nem mond le soha, hogy egyik legfontosabb céljául a krisztusi társadalmi és állami berendezés tökéletes kiépítését és intézményes biztosítását tűzze ki." Ez már a legtisztább politikai célkitűzés. És előre biztosíthatjuk az Actió vezetőit, hogy ez nekik nem fog sikerülni. Aminthogy nem sikerült Mexikóban, Spanyolországban és sehol a világon. Az egyház maradjon egyház; hírdesse az evangéliumot, munkálja híveinek örök üdvösségét és szolgáljon nékik a könyörülő, megsegítő felebaráti szeretet által. Az Úr Jézus Krisztus soha sem ártotta magát a politikába, pedig ugyancsak bőven lett volna erre oka és alkalma a római iga alatt sínylődő népe érdekében. Azért az Actió politikai uralmi célkitűzéseiben ne hivatkozzék az Úr Jézusra. Inkább szívlelje meg azt az intelmét, hogy akik fegyvert fognak, fegyver által pusztulnak el. Politikai uralmi célok fegyveres küzdelem nélkül nem érhetők el. S ennek eredményét szemlélheti az Actió vezetősége Mexikóban, Spanyolországban és ha vakon kitart politikai célkitűzése mellett, szemlélni fogja nálunk is és mindenütt a világon. Az Actió politikai célkitűzéseit majd elintézik a politikusok. Bennünket inkább érdekel és érint a társadalmi célkitűzés. Mi tisztán látjuk feladatainkat. A mi célkitűzésünk Istennek országa: a szeretet, a békesség, az istenfélő élet országa. A mi fegyverünk a Biblia, Istennek szent Igéje. A zászló, amely köré csoportosulunk, a Krisztus keresztje s a templom, Istennek háza. Híveinket a kereszt, az Evangélium, a templom körül fogjuk sorakoztatni, s az Ige fegyverével és szellemével bőségesen ellátni. Fősúlyt helyezünk arra, hogy istentiszteleteink tartalmilag és formailag vonzók legyenek s híveink újból megszeressék Istennek házát s érdemesnek találják arra, hogy azt szívesen is látogassák.

A munka nálunk is teljes súlypontjával az egyes gyülekezeteken nyugszik. Azért főgondunk lesz arra is, hogy a hitbuzgóság lángja újra éledjen és lobogjon az egyes családok körén belül. Legyen újból az asztal a család megszentelt oltára, amely körül annak tagjai áhítattal gyülekeznek, hogy a jó Istennek szívük áldozatát, buzgó ima, ének és az Ige olvasása és tanulása által bemutassák.

Mi híveinket nem akarjuk és nem fogjuk világi önző célok zavaros, piszkos hullámai felé vezetni, hanem igen is fel fogjuk sorakoztatni társadalmilag is a Krisztus keresztje, az Evangélium és a templom körül egységes célkitűzéssel, egységes munkatervvel, egységes irányítással és nem lesz okunk félni semmiféle vallási mezbe öltöztetett politikai és társadalmi actiótól: . . . meg nem rendülünk! *Mayer Pál.*

A fegyelmezési jog.

A sanctió hiánya című közleményemmel kapcsolatban különösen lelkészi körökből ismételve felhívták figyelmemet arra, hogy a fegyelmezési jog is egy olyan területe az egyházi életnek, melyről az E. A. egyáltalán nem rendelkezik. Példákat soroltak fel, mily nehéz helyzetbe kerül sokszor a lelkész a gyűlési tagokkal, avagy az egyes egyházhívekkel szemben, midőn azok nyíltan szembehelyezkednek a lelkésszel, azt megtámadják, avagy annak intézkedései ellen izgatnak.

A fegyelmezési jog hiányának következményeit saját tapasztalatomból jól ismerem. Számtalanszor láttam, mennyi önuralomra, önmegtagadásra van szüksége a vezetőnek a fegyelmezetlen tagokkal szemben, hogy a lelkészi tisztség, avagy az egyház tekintélyét úgy, ahogy megvédje. De igen gyakran volt alkalmam tapasztalni azt is, hogy a vezető bizony alólmaradt a küzdelemben, amelyet a renitens taggal folytatott, mert az E. A. nem ad fegyvert az ily támadásokkal szemben.

Dehogy is nem! — mondja erre egyikmásik olvasóm; — hiszen ott van a rendreutasítás, szómegvonás és ha minden kötél szakad — végső menedékül alkalmazni kell az E. A. 23. §-át, a gyűlés feloszlatását.

Mindezt én is tudom és az a sok elnöklő felügyelő és lelkész is nagyon jól tudja. Hogy mégis éppen ezek szólalnak fel a fegyelmezési jog hiánya miatt — legjobb bizonyítéka annak, hogy ezek a rendelkezésre álló fegyverek nem elég erősek, ezekkel ma már eredményt elérni nem igen lehet. Mit tehet a lelkész, ha a rendreutasított tag tovább is ugyanúgy beszél? Megvonja a szót? És ha ezután is beszél? Nos — itt megszűnik a tudomány! Mert azt csak be kell látnunk, hogy minden gyűlést nem lehet feloszlatni, — mert vannak dolgok, amelyek halasztást nem tűrnek s vannak egyházi érdekek, melyeknek a halogatás ártalmára van.

Itt tehát hiány van, melyet feltétlenül pótolni kell. Mi legyen hát a sanctió? Az E. A. még csak irányítást sem ad. Ismeretes, hogy az E. A. csak egyházi tisztviselővel szemben állapít meg fegyelmi vétséget és büntetést — egyháztaggal szemben nem és hogy a presbiter nem tisztviselő az E. A. szerint.

A megoldási módot tehát másutt kell keresnünk. „Tanulni nem szégyen" jelszóval nézzünk széjjel, más alakulatoknál miként van ez megoldva? Református testvéreinknél, valamint a politikai alakulatoknál találunk is idevonatkozólag megfelelő rendelkezéseket.

Az 1906-ban befejezett református zsinat által megalkotott V. t.-c. 34. §-a az egyes egyháztaggal szemben is megállapítja a fegyelmi vétséget s a 35. §. ezek büntetéséül a rosszalást, feddést, bizonyos időtartamra a választási, illetve választhatási jogtól való megfosztást mondja ki a vétkes egyháztaggal szemben. Az országgyűlés, a megyegyűlések az engedetlen, avagy a gyűlés tekintélyét sértő taggal szemben a gyűlés ünnepélyes megkövetését és a gyűlésről bizonyos időre való kizárást szokták leginkább alkalmazni.

Nem látom semmi akadályát annak, hogy ezen intézkedések megfelelő módon átvétessenek az E. A.-ba. Az E. A. 324. §-a — mely csupán az egyházi tisztviselő vétségeit állapítja meg — megfelelően kiegészítendő, illetve a megalkotandó új E. A. vonatkozó rendelkezései akként szövegezendők, hogy azok az egyháztagok fegyelmi vétségeit s azok büntetéseit is meghatározzák.

Fegyelmi vétségül az egyháztagnak a hithűségbe, vallásos érzületbe ütköző cselekményei, a felsőbbséggel szemben való tiszteletlen viselkedés, az egyházi hatóságoknak, vagy határozatainak nyilvános kigúnyolása, a felsőbb határozatokkal, egyházi törvényekkel szembehelyezkedés, ellenszegülés, azok ellen való izgatás, a hitelvekkel ellentétben álló felfogás hírdetése volna megállapítható. Fegyelmi büntetésül szolgálhatna a nyilvános gyűlésen való megfeddés, az egyház ünnepélyes megkövetésére való kötelezés, az egyházi gyűlésekről meghatározott időre való kizárás, végül a választói, illetve választhatói jogosultság bizonyos időre való megvonása.

Szinte látom ezek elolvasása után sok olvasóm arcán kiülni az aggodalmat: csak nem büntetni, csak nem erőszakoskodni, mert akkor még jobban széthull egyházunk! Nem osztom az aggályoskodók nézetét. Ellenkezően — az a hitem, hogy ennek bevezetésével csak nyerni fogunk. A fegyelmi büntetések erkölcsi hatása feltétlenül nagy lesz. Annak, aki nyitott szemmel nézi a mai gyülekezetek nyilvános életét — látnia kell, hogy éppen a jobb érzésű, komolyabb egyházhíveket elkedvetleníti, megrendíti az a vallásellenes hang és modor, mely a gyűlésekbe befészkelte magát. Növeli elhidegülésüket az, hogy ezzel szemben sohasem látnak erélyes fellépést, vagy megtorlást. Ezért visszahúzódnak a nyilvános szerepléstől s így a hangos renitens elem mindjobban előtérbe kerül. Ezeket a komoly és hithű embereket hozná vissza a nyilvános egyházi életbe a fegyelmezési jog megalkotása s egyben útját állaná a további előnyomulásnak és rombolásnak. De itt is áll az a régi jó közmondás: Periculum in mora! Siessünk a fegyelmezési jogot megalkotni, míg nem késő, míg van mit megmenteni a fegyelmezéssel.

Bevezetőmben adott célkitűzéshez híven ismét reámutattam az E. A. egy hiányára s elmondottam róla véleményemet. Most már olvasóinkon a sor, hogy az előadottak feletti bírálat, avagy újabb eszmék, megoldási módok felvetésével jőjjenek segítségemre a fegyelmezési jogra vonatkozó óhaj és közfelfogás kialakításában.

drbv.

Miért hanyatlunk el?

Nagytiszteletü Uram!

Az Evangélikus Élet 5. és 7. számaiban cikkíróink azt a kérdést vetették fel, hogy „Miért hanyatlunk el?".

A kérdésen érdemes is eltünödni s — szíves engedelmével — én is igyekszem erre a közérdekü kérdésre válaszolni, hogy az ügynek használjak.

Előbb a Fuchs János válaszának arra a kitételére szeretnék megjegyzést tenni, hogy éhbérért, még pedig a létminimumon alóli éhbérért dolgozó apostolokra van szükség.

Ezzel Fuchs János kissé túllőtt a célon. A szemináriumban tanuló s az azon túl levő katolikus papságnak meg van az az előnye a mi szegény teológusainkkal és lelkészeinkkel szemben, hogy gondtalanul tudja magát képezni. Az önképzésre, tehát tanult és állandóan olvasó papságra pedig ma nagyobb szükség van, mint valaha. Ellenséges eszméáramlatok szele fujdogál nemcsak kelet, de nyugat felől is. Nem tudom, olvasóink közül hányan tudnak arról, hogy egy new-yorki intézmény nem régiben pályázatot hirdetett valamennyi európai egyetem ifjúsága körében egy értekezés megírására ez alatt a cím alatt, hogy „Universal religion". A londoni Daily Mail egy legutóbbi vezércikkében az angol ifjúságnak a valláshoz való viszonyáról írt s a cikknek az volt a csattanója, hogy a mindkét nembeli ifjúság tisztában van azzal, hogy vallás nélkül nem lehet meg, de a vallásával, amint azt az egyháza nyújtja neki, megelégedve nincs.

Még leszek bátor rámutatni arra, hogy miért van az egyháznak szüksége gond nélkül élő, folyton tovább tanuló lelkészekre, akiknek idejét ne az anyagi nehézségek és az irodai adminisztrációs munkák töltsék ki.

Visszatérve a kérdésnek a magvára: tudjuk, hogy a protestantizmus az északi népek vallása; olyan éghajlat alatt élő népeké, akiket a zord időjárás a viharok veszedelme, elmélkedő természetüvé, tartózkodóvá és egyszerüvé tett. A vallás ezért a lelkületükben permanens. Arról ők beszélgetni s annak a tárgyán gondolkozni szoktak, és pedig, többet mint mi. — Európának a déli felén egészen más az éghajlat. Olyan, hogy szinte elkényezteti a népeket. Egészen más a lelkületük s ez a lelkület a katolicizmus számára az alkalmas talaj. A szép természet és a müvészet a misztikumot érzékeltetik meg a vallásban a hívővel s ennek a megfelelőbb vetülete a színes liturgia, a tömjénfüst, stb.

Már most, a mi magyar lelkiségünk nem olyan, hogy az északi népek közé volnánk sorolhatók. Ezért van az, hogy annyi evangélikus vagy református emberről — de elsősorban asszonyról — tudjuk, hogy szeret katolikus templomban esküdni. Tehát azért is hanyatlunk, mert a katolicizmus meg tud bennünket, a könnyebb lelki strukturájú népet, ejteni; bennünket, a kíméletes éghajlat alatt lakó népet.

Van nekünk, magyaroknak, még egy másik olyan tulajdonságunk is, amely valamilyen mértékben ide tartozik. Ez az, hogy mi jogász s ezzel együtt perlekedni szerető nép vagyunk. Tessék elmenni egy-egy egyházközség közgyülésére s ha valakinek bizonyíték kell, megkaphatja, sokszor, még mielőtt belépne a terembe.

Azt látjuk — például — a közgyülésen, hogy, noha az elnök jogászember, feláll egy egyháztag s szavazás előtt a kérdés feltevéséhez kér szót, úgy, ahogy az a képviselőházban szokás; pedig kiderül, hogy az elnök jól tette fel a kérdést. Vagy előfordul az, hogy a lelkész évi jelentésében azt kifogásolja, hogy miért vette az abba bele, hogy az év folyamán hány emberen segített vagy igyekezett segíteni. Szóval, a lelkésznek a segítő, szociális munkáját meg se szabad említenie. A felszólaló jogász ember, sőt miniszteri főtisztviselő, aki nem is tudta, hogy milyen szép bizonyítványt állít ki szociális érzékéről.

Hanyatlunk tehát azért is, mert nálunk az egyházközség sokak szemében jogi és közigazgatási intézmény s a spirituális és szociális tartalmat nem látják meg benne.

A református egyház konventje már több, mint egy éve, kimondta, hogy az egyháznak a szociális kérdéssel foglalkoznia kell. Azaz, közelebb kell férkőznie a hívőhöz; törődnie kell azzal, hogy mi foglalkoztatja őt a hét hat napján, mi bántja őt a világ rendjében, hogy akarná ő azt megjavítani s erről vele és hozzá beszélni kell. Ezt a katolikus egyház több, mint 40 évvel ezelőtt felismerte, mert már ennyi idős a „Rerum Novarum" enciklika. A katolikus egyház mindig ügyesen tudott alkalmazkodni s elébe áll, mondhatnám, az élére áll egy-egy oly eszméáramlatnak, amelytől fél. Tessék megnézni, mivé nőtt meg a keresztény szocializmus Közép-Európában az utolsó 42 év alatt. Nyugat-Európáról nem beszélek, mert ott protestáns püspökök már 20—25 évvel ezelőtt vallották nyiltan, hogy a mai társadalmi rend és az evangélium szelleme nem fedik egymást s azzal megelégedve nincsenek. Azt írják az angol lapok, hogy az ő püspökeik manapság egyeben se törik a fejüket, mint azon, hogy miképen lehetne a munkanélküliséget enyhíteni.

A katolikus egyház a szociális kérdéssel való foglalkozásban hosszú ideig egyedül volt, ami azt a benyomást keltette, hogy a tömegek sorsával csak ő törődik. A többi keresztyén egyház nálunk úgy gondolkozott, hogy az az állam dolga. Ez azonban lazította a hívők sokaságával való kapcsolatot, nem is szólva arról, hogy az evangélium a passzivitással meg nem elégszik. Ez könnyítette meg a szekták terjedését is. Mostanában azonban arról hallunk, hogy a reformátusok külön előadás-sorozatot rendeznek az intelligenciát érdeklő kérdésekről s — horribile dictu — a szexuális etika kérdéseit fogja feszegetni az az előadás-sorozat, amelyet a Kálvin-szövetség rendez, amint úgy 15 évvel ezelőtt feszegette ezt a kérdést az egyetemi templom szószékéről Prohászka püspök.

Kérem Nt. Szerkesztő urat, mondaná meg lapjában az illetékeseknek, próbálnák meg a mi egyházunkban is követni ezen a téren a másik két keresztyén egyházat. Kell, hogy felismerjük isteni küldetésünket, és az emberi lélek örök törvényeit, de kell, hogy embertársainknak a helyzete is foglalkoztasson bennünket, mert keresztyének vagyunk.

Az Evangélikus Életnek még csak annyit, hogy bizonyára minden olvasó örül, hogy ez a lap végre megindult.

Budapest, 1933 márc. 24.

Hittestvéri üdvözlettel

régi tisztelője:
Egy várbeli egyháztag.

Laurentzy Vilmos: Új magyar iskolapolitika.

(Királyi Magyar Egyetemi Nyomda Budapest. Ára: 1.20 P.)

Hóman Bálint kultuszminiszternek sikerült elérnie azt, hogy a nevelési, iskolai kérdések az érdeklődés középpontjába jutottak. Már ez egymaga is kedvező tünet s ettől is remélni lehet, hogy a tanügyek és a tanügy munkásai a jövőben nagyobb megbecsülésben fognak részesülni, mint az előző miniszterek idejében. Örvendetes, hogy sok hozzászólás hangzik el ebben az ügyben, s ha nem is szívünk szerint való mind, már az is jó, ha nem alszik el az ügy. Annál nagyobb az örömünk, hogy evangélikus hittestvérünk, Laurentzy Vilmos, kereskedelmi akadémiai tanár, egyetemi magán-

tanár fenti könyve jutott kezünkbe. Régen ismerjük agitáló munkáját a gazdasági oktatás kiterjesztése és megfelelőbb megszervezése érdekében, az egyetemes tanügyi kongresszuskor is többször hallottuk előadásait, azóta sem nyugszik, s most könyvalakban adta elő terveit, melyeket Gömbös munkatervének szavaival fűz össze. E lap hasábjain nem mehetünk bele ennek az örvendetes könyvnek taglalásába, megteszik azt szakemberek, olyanok, kik a gazdasági oktatással foglalkoznak, a mi pedagóguslelkünk örömének kívántunk itt csupán kifejezést adni. De rámutatunk arra is, hogy valamint régen, 150 évvel ezelőtt a szarvasi Tessedik Sámuel, evangélikus lelkész fejtett ki ez irányban úttörő munkát, most sem maradunk el, hanem az evangélikus tanárság egyik értékes képviselője ad gondolatokat, melyeket majd bizonyára meg fognak szívlelni az új tanterv kidolgozásánál, az új iskolák megszervezésekor. Nem kis részben a mi értékes munkásaink érdeme lesz, ha megfelelő formát öltenek a tervezett reformok s nyugovópontra jutnak a forrongó kérdések. Szívesen ajánljuk Laurentzy kis könyvét az érdeklődő hitsorsosoknak figyelmébe. *B. D.*

Egyházi háborúságok.

Egyházi belháborúságok bőjti szelei rázogatják és dideregtetik lelkünket. Hol itt, hol amott támasztanak veszedelmes örvényeket a gyülekezeti együttélések körül. De sehol olyan szívós és makacs kitartással ez a háborúság nem folyik, mint a várbeli evangélikus egyházban. Ez a szűnni nem akaró, nekikeseredett, vagy mesterségesen fűtött gyűlölködés az egyházközség hivatalos vezetői ellen lassan minden jóérzésű evangélikus embernek az idegeire megy. A mi kies Budánkon, kaszinókban, társaskörökben, különböző felekezetű egyházi egyletekben olyan emberek, akik csak hírből ismerik egyházunkat, évek óta tárgyalják fejcsóválva, rosszalva, vagy kárörvendve ezeket az eseményeket. Érdeke ez az egyháznak? És egyházát szerető ember, vagy testület az, amely a gyűlölet kicsinyes emberi szempontjai által vezetteti magát? Amely nem tud és nem akar belenyugodni abba, hogy egy egyházközségben a többség akarata érvényesüljön? Mert a budai Luther Szövetség, mint a vári hívek egy töredékének egyesülete, ezt teszi. Szabad-e ezt a Luther Szövetség égisze és Luther nevének lobogója alatt megtennie? És elnézhető-e az, hogy egy egyháztársadalmi egyesület létezzék egy egyházközség területén, amely mindig annak az ellenkezőjét akarja és csinálja, amit az egyház vezetősége és többsége csinál?

Amint a Pesti Napló vasárnapi számában olvassuk, ez az egyháztársadalmi egyesület gyűlést tartott, amelyen az egyesület elnöke, most már ismételten, a legélesebben támadta a budai egyház vezetőségét. Kár. Tudjuk nagyon jól, hogy az a megváltozhatatlan körülmény fűti és hevíti ebben a szövetségben a kedélyeket, hogy a lelkészt visszahelyezték állásába. Ez a visszahelyezés jogerős bírói ítélettel történt és ebbe az ítéletbe mindenkinek bele kell nyugodni. Mennyivel bölcsebb dolog volna, ha bele is nyugodnának. Ha ezek, az egyháznak kétségtelenül értéket jelentő emberek a nagymultú budai egyház életébe belekapcsolódnának és a konstruktív, az építő munkában részt vennének, mennyi áldás származnék ebből.

Az Isten szerelmére, hagyják abba már ezt az örökös nyugtalanítást, amellyel az avatatlanok előtt köznevetség tárgyává teszik az egész budai egyházat, amelynek egészen más feladatai vannak, mint belső harcokban szétmorzsolni erőit.

Igaz, hogy a botrányok szele jár a többi egyházakban is és ott sem szinültig tejfel minden. Szomorú vigasz nekünk, hogy ugyancsak Budán (Esti Kurir vasárnapi száma) a római katolikus egyháznak is egy olyan botránya robbant a nyilvánosság elé, amely az Orsolya-rendi apácafőnöknőnek a rendből való kizárásával és az egyházból való kiközösítésével végződött. Ennek a botránynak sincs és nem lesz még sokáig vége. Mert a kizárt főnöknő nemcsak Rómában, hanem a hazai világi törvényszék előtt is pörösködik igazáért és a világi bíróságnál keres elégtételt többek között Serédi hercegprímás ellen is. Ismét más eset, hogy egy asszony a törökőri plébánost vádolta meg azzal, hogy a perselypénzeket dézsmálja. Elítélték. Ismét hasonló eset, hogy a képviselőházban egy képviselő támadta meg az immunitás védelme alatt plébánosát és kitűnt, hogy a tényeknek meg nem felelő adatokat vonultatott fel. Hiába, a mai ember egész mentalitásában benne van: opportet ut scandala fiant!

A különböző keresztyén közösségekben a hívek, úgy látszik, távolról sem gondolnak arra, hogy miközben nekikeseredetten verik és marcangolják egymást, vitatják egyéni igazaikat, kiélezik egyéni nézeteiket és szabadjára engedik indulataikat, azalatt az istentelenek szektája és a kommunizmus diadalmasan foglalja el az elugarosodott lelki területeket.

Az egyházi tisztviselők különadója.

Egy vidéki lelkésztestvérünk írja a következőket: . . . Itt nálunk egy külön rendelkezésre hivatkozva, az egyházi tisztviselőktől, lelkésztől, tanítóktól tisztviselői illetményük után a rendes adón felül külön adó címén a rendes adó kétszeresét követelik. Az én álláspontom az, hogy a lelkész is, tanító is köztisztviselő lévén, az ő külön adójuk is a rendes adónak egyszeresében állapítandó meg, amint ezt köztisztviselőre nézve az a bizonyos rendelet megszabja . . . Hogy mi lelkészek köztisztviselők vagyunk-e, afölött már sok keserű szó hangzott el pro és contra, a kérdés, úgy látszik, véglegesen eldöntve ma sincs. Tény azonban, hogy a köztisztviselők tanuló fiai számára alapított állami tanulmányi ösztöndíjban lelkészek fiai is részesülnek. Az is tény, hogy lelkészek is kapnak feleségük és gyermekeik után

az államtól családi pótlékot, végül tény az is, hogy ennek igazolásától feltételezetten állami egyetemeken tanuló lelkészgyermekek is élvezik a köztisztviselő-tandíjkedvezményt . . . A felett azonban sohasem folyt vita, hogy a tanítók köztisztviselők-e, vagy sem, őket még a Máv. is köztisztviselőkként kezeli, akár államiak, akár más jellegűek. Lehetséges-e tehát, hogy az állam adózás tekintetében különbséget tegyen állami és felekezeti tanítók között? . . .

Lelkésztestvérünk levelére dr. Konkoly Elemér, az Országos Luther Szövetség ügyésze a következőkben válaszol :

A M. kir. Pénzügyminiszter úr 23.000/1933. P. M. számú rendelete az egyenes adók, — így a jövedelmi adók után is — sok tekintetben vagyondézsmajellegű pótlékokat állapított meg. Viszont, a rendelet 6. §-a kimondja, hogy a közszolgálati alkalmazottak a különadót az 1930 : XLVII. törvénycikk 8. §-ában megállapított adótételek szerint kötelesek fizetni.

Miután az utóbbi törvényes rendelkezések lényegesen alacsonyabb kulcsot állapítanak meg: a mindennapi gondok és a közterhek által súlyosan érintett egyházi tisztviselőkre nézve különös fontossággal bír annak tisztázása, hogy a rendeletnek a köztisztviselőkre vonatkozó intézkedései mennyiben vonatkoznak rájuk?

Az 1907 : XXVII. törvénycikk 1. §-a szerint a községi és hitfelekezeti elemi népiskolák tanítói: köztisztviselők és törvényesen megállapított járandóságaik közigazgatásilag biztosíttatnak. Miután a hivatkozott törvény a tanítók közhivatalnoki jellegét megállapítja: nem lehet kétséges, hogy a felekezeti tanítók is szolgálati illetményeik után különadó címén csak az 1930 : XLVII. törvénycikk 8. §-ában meghatározott adótételek szerint kötelesek fizetéseket teljesíteni.

Ezen felfogás még azon esetben is helytálló, ha a pénzügyi hatóságok ezzel ellenkező álláspontot foglalnának el, mert a 23.000/1933. számú rendelet 6. §-a a köztisztviselők között különbséget nem tesz, kivételeket nem státuál.

Más a helyzet a felekezeti lelkészeket illetőleg. A lelkészek közhivatalnoki jellege sehol kimondva nincs. Ezen kérdést a lelkészi congruáról szóló 1898:XIV. törvénycikk és az azt módosító 1909 : XIII. törvénycikk is nyitva hagyja. A bírói gyakorlat általában véve a lelkészt csak annyiban tekinti közhivatalnoknak, amennyiben még anyakönyvek, vagy közhitelességű irattárak kezelésére és felügyeletére van hivatva. Egyéb vonatkozásban tehát a lelkész nem köztisztviselő .

Nem változtat a lelkészek közjogi helyzetén az a körülmény sem, hogy családi pótlékban részesülhetnek, — az sem, hogy a lelkészek fiai a köztisztviselők fiai részére alapított állami tanulmányi ösztöndíjban is részesülnek. Tételes jogszabály hiányában, különösen pénzügyi jogi vonatkozásban lelkészt köztisztviselőnek minősíteni nem lehet.

FIGYELŐ.

Komoly és nehéz kérdések. Vannak-e a társadalmi élet alakulásának örök törvényei? Miben gyökereznek ezek a törvények? Milyen mértékben érvényesek ezek a közönséges emberekre nézve? — Milyen viszonyban van a természet rendje a megváltás rendjével? Milyen a viszony az Isten országa és a világ országai és államai közt? Mennyiben lehet keresztyén rendről beszélni a természetes élet- és a velünk-született önzés dolgát illetőleg? — Mi az egyház és a világ viszonya? Milyen viszonyban áll egymással az ember és a tömeg, az egyén és a nép, a nép és az emberiség? — Hogy állunk a tulajdonhoz és a családhoz való jogunkkal? Hát az élethez való joggal szemben a munkálkodás kényszerével? — Hol az alaptörvénye az ember és a tőke, az ember és a gép, a tőke és a munka rendjének? Van-e a konjunktúra terén a magánjog mögött magasabb törvényszerűség is? — Olyan kérdések ezek és lehetne még a sorozatot tovább is folytatni, amelyek helyes megvilágításától függ a szociális helyzet megoldása. De vajjon ismerik-e ezeket a szociálisták hivatalos vagy hivalkodó vezetői és tudnák-e ezeket nyugvópontra juttatni? Mert enélkül nincs joguk a vezérkedésre !

*

Régen figyeljük templombajáró közönségünket és sajnálattal kell megállapítanunk, hogy még mindig igen sokan vannak, kik rendszeresen az oltári szolgálat alatt érkeznek meg, s ugyanezeknek az istentisztelet végét sincs kedvük megvárni, hanem az utolsó ének előtt sietnek ki. Már egyes templomainkban megkísérelték röpcédulával, vagy az énekekre nyomtatott figyelmeztetéssel rábírni ezeket a rendbontókat arra, hogy megtanulják, mikor kezdődik és mikor végződik az istentisztelet. Még bántóbb a befejezés elől való elmenetel akkor, mikor Erkel Ferenc Himnuszával végződik az istentisztelet. Még ilyenkor is akadnak, akik sietve nyomulnak kifelé. Eltekintve attól, hogy nem illik az istentiszteletből vége előtt kimenni, magyar szívünk felháborodik, hogy egyes hazafiaknak előbbrevaló az, hogy három perccel előbb üljenek ebédhez, mint a mindenkitől elvárható tiszteletadás nemzeti imánk előtt. Másutt legalább a Himnusz éneklésekor mindenki tisztelettel marad állva, éppen a templomban ne legyen ez kötelező? Őszintén megvallva, csodálom a közönség türelmét, csodálkozom azon, hogy valaki végignyomulhat a tömegen és nem akad senki sem, aki visszatartaná. Nem tehet az ilyen illetlen emberekkel szemben az egyház, mint olyan, semmit, azonban a híveknek kell megakadályozniok azt, hogy valaki a Himnusz, sőt tovább megyek, az utolsó ének befejezése előtt kitörtessen a templomból. *B. D.*

*

Még nem is olyan nagyon régen csak bizonyos nőszemélyek *kenték ki arcukat, pirosították ajkukat.* Ma, ha végigmégy az utcákon, beülsz a villamosba, alig találsz hölgyet, akin ne látnád a kendőzés nyomait. Hovatovább a templombajárók is kifestetten lépnek Isten színe elé. *Igen nehéz helyzetben vannak ilyen körülmények között a nevelők, kikre a serdülő ifjúság bízatott;* ők egyszerűségre és a természetes szépség ápolására buzdítják neveltjeiket. Ha azután meglátják gyermektanítványaik édesanyját, meg kell látniuk, hogy hiába minden jó igyekezetük, mellyel a divat hóbortjaitól kívánják a tanulóifjúságot visszatartani, ha a szülők

nem támogatják munkájukat. Hiába bizonygatják, hogy nem a ferdén felcsapott kalap a szép, hanem a rendesen felültetett, s nem a festett ajak a kellemes látvány, hanem a természetes piros. A szülők támogató munkája nélkül mit sem ér el az iskolai nevelés sem: ma pedig sajnálattal kell látnunk, hogy a legtöbb szülői ház nem nyújt segítséget, mert nem nyújt jó példát. Így az iskola, a tanító nevelő munkája eredménytelen, s ezen nem is csodálkozik már az a nevelő, ki nyitott szemmel jár az utcán. Lelkészeink, ne resteljétek az ilyen kikészített híveiteket figyelmeztetni, talán a lelki atyának szava lesz rájuk valamelyes hatással. Ha pedig a lelkészre sem hallgatnak... végtelen szomorúsággal kell jövőnk elé tekintenünk. *B. D.*

*

Amint lapunk 4. számában megírtuk, Schachleiter apát több hitlerista lapban megtámadta a linzi püspököt, mert ez pásztorlevelében *a hitlerizmus ellen fordult.* A müncheni érsek erre körlevélben éles támadást intézett a hitlerizmus ellen, amelyben kifejtette, hogy az egész katolikus német püspöki kar éles ellentétben van Hitlerrel és mozgalmával. Ez az állásfoglalás — írta az érsek — a katolikus egyház hivatalos álláspontja a nemzeti szociálizmussal szemben. Hitler akkor még nem volt kancellár. De . . . tempora mutantur . . . a politikai népvezérből, akit kalandornak tartottak és enyhe vállveregetéssel intéztek el, egyik napról a másikra a német kormány feje lett. Hatalom adatott a kezébe. És mit csinált a római katolikus Hitler? A potsdami ünnepségek alkalmával az evangélikus templomban Hindenburg közelében foglalt helyet és a katolikus templomban hiába készítettek díszülést neki. Nem jelent meg. Ez mégis szeget ütött az érsek és a püspöki kar fejébe. Ez a Hitler brutális ember még képes apostásiába esni, vagy a katolikus egyház előnyös pozícióit Németországban megnyírbálni. Jó lesz hát takarodót fújni. A németországi katolikus vezetők siettek tehát kijelenteni, hogy az ellentétek köztük és Hitler között megszűntnek tekinthetők. Jőjj, te drága fiúnk ismét atyai keblünkre! Ime, újabb példája annak, Róma milyen bámulatos éleslátással tud alkalmazkodni a viszonyokhoz és elveket feladni, ha annak szükségét látja. Óh, de hol marad a krisztusi morál?

HIREK.

VIRÁGVASÁRNAPJA.

Máté 21, 1—9.

Ki az, aki ma bevonulását tartja Jeruzsálembe? A próféta, aki tanításával minden időkre kijelölte az emberiség életútját, aki olyan erkölcsi világrendet hirdetett, amely egyszerűségében és mégis nagy fenségével és isteni mélységeivel megdöbbentette a bűn vakságában fetrengő világot. Nem kellett nekik az alázat, de kellett a gőg, nem a megbocsátás, de a bosszúállás, nem a szeretet, de a harc és a békétlenség. Ezért kellett az Ember fiának halálra adatnia, kellemetlen volt jelenléte az emberek világában. Virágvasárnapján ezért olyan szomorú ő, mert jóslelkében felbukkan már a golgotai kereszt. Ki az, akit újongó tömegek vesznek körül? Hogy eszelősen odavessék magukat lábai elé? A főpap, aki a világ bűneit magára vette, aki a bakok és a tulkok vérehullásával bemutatott áldozatoknak mindörökre véget vetett azzal, hogy önmagát adta oda áldozatul. Igen, ezt tette ő értem, érted, értünk és mit tettünk mi érte? Jaj azoknak, akik ez áldozatra emlékezvén, alázatos szívvel nem esnek oda a kereszt tövéhez, várván az isteni kegyelem megnyilatkozását! Ki az, akit úgy fogad a tömeg, mint ahogy császárokat és fejedelmeket fogadnak? Ő a király, akinek országa nem e világból való, aki majdan tündöklő dicsőségben jelenik meg, hogy megítélje a világot. Készen vagy-e már, odaállhatsz-e már ítélőszéke elé?

— **Kiss István püspök Salgótarjánban.** Április 2-án egy talpalatnyi hely sem maradt üresen az evangélikus templomban, olyan nagy közönség jött össze, hogy a dunáninneniek ősz főpásztorának szózatát meghallgassák. Klasszikus kíséró műsor adott külső dekorumot a püspök előadásának. — A főpásztor a Jézust sirató asszonyok evangéliumával kapcsolatban mély hatású szózatban szólt a nők sorsáról a történelemben, a keresztyénségben és a jelenben és rámutatott arra, hogy éppen elég siratni valója van a mai idők asszonyának úgy magán, mint fiain és hogy a könnyek útján megtisztuló lélekkel kell a szeretetmunka és a jótékonyság szolgálatába állni. A feltámadást és hitünknek jutalmát, a menyországot csak így nyerhetjük meg. A templomi szolgálatban a püspöknek segédkeztek dr. Csengődy Lajos helyi lelkész és Sztrokay Dániel segédlelkész.

— **Családi hír.** Csaby József dunaföldvári lelkész eljegyezte Kovács Sarolta tanítónőt, Kovács Sándor dörgicsei igazgató-tanítónak, a zalai egyházmegyei tanítóegyesület elnökének bájos leányát. Szívből köszöntjük azokat, akiket az Úr egymásnak rendelt.

— **Az iglói evang. egyház adminisztrátorává** Kárpáti János dr. szepesclaszi ev. lelkészt nevezte ki az e. megyei főesperes, a Walser Gyula dr. lelkész halálával megüresedett lelkészi állás végleges betöltéséig.

— **A Kassai Evangélikus Nőegylet** március 26-án délután 6 órakor az ev. polgári iskola termében (Malom-u. 23.) vallásos estét rendezett, amely alkalommal Fábry Viktor, az eperjesi ev. egyház lelkésze tartott előadást.

— **Gyászhír.** Konrath Vilmos ujverbászi lelkész, aki a budapesti Bakay-klinikán súlyos műtéten esett át, április 5-én hajnalban, 39 éves korában meghalt. Felesége és kisleánya gyászolják. Hozzátartozói hazaszállították.

— **Nagyheti bőjti áhitatok a Deák-téren.** A nagyhét minden napján a Deák-téri templomban 6 órai kezdettel áhitatot tartanak „Az ember és Isten harca a kereszt alatt" címmel. Hétfőn: Magócs Károly: „Az Úr kérdőre vonása." Kedden: D. Raffay Sándor: „Az ember leleplezése." Szerdán: Keken András: „Az Úr szemrehányásai." Csütörtökön: Úrvacsora a Deák-téri Luther Szövetség tagjai számára, teljes liturgikus istentisztelettel. Végzi: D. Raffay Sándor. Pénteken: D. Raffay Sándor: „Kereszt alatt." (Passio olvasás).

Szombaton: Virág Jenő: „Az ember látszólagos diadala."

— **A keresztyén ember bőjtje.** Ezen a címen a nagyhéten a budapesti fasori templomban minden este előadást tartanak. Az előadások programja a következő: Április 10. *A keresztyén ember bőjti reménysége.* Előadó: Kemény Lajos esperes. Április 11. *A keresztyén ember bőjti élménye.* Előadó: Danhauser László vallástanár. Április 12. *A keresztyén ember bőjti problémái.* Előadó: Dr. H. Gaudy László hitokt.-igazg. Április 13. *A keresztyén ember bőjti áhitata.* Előadó: Zászkaliczky Pál s.-lelkész. Április 14. *A keresztyén ember a keresztfa előtt.* (Passio.) Olvassa: Kemény Lajos esperes. Április 15. *A keresztyén ember bőjtjének vége.* Előadó: Sztehlo Gábor s.-lelkész. Az előadások minden alkalommal d. u. 6 órakor pontosan kezdődnek. — *Offertórium a szegények javára.*

— **Nemes adomány.** Dr. Szigethy Lajos, a budapesti evang. gimnázium volt tanára, tb. igazgatója, a Veres Pálné-intézet első igazgatója, majd tanára, március 25-én elhunyt nemeslelkü hitvese emlékére négyezer pengős alapítványt tett a Deák-téri testvéregyházak két középiskolája tanulói számára. Kikötése az alapítványnak az, hogy a szépért lelkesedő, müvészi lelkü és tehetségü tanulóknak jussanak értékes tartalmú jutalomkönyvek a minden szépért lelkesedő nagyasszony emlékére. Az alapítvány összegéhez jövedelmet remél Szigethy Lajos a 70. születésnapja előtt kiadandó „Zuzmarás Fenyőlombok" czimü új verskötetéből is. Az alapítvány önmagában hordja dícséretét, de megmutatja azt is, milyen lélek dobogott az elhúnytban és dobog Szigethy Lajosban.

— **A Budapest X. kerületi Luther Szövetség és Nőszövetség** április 2-án jól sikerült vallásos estet rendezett, amelyen dr. Lux Kálmán müegyetemi tanár „A kevésbbé ismert müemlékekről", Majba Vilmos lelkész pedig „Az énekművészet a kegyesség szolgálatában" czimen tartott előadást. A szépen sikerült vallásos estély rendezése Vörös Tihamért, a kőbányai Luther Szövetség elnökét dícséri.

— **Irodalmi estély.** A Bethlen Gábor Szövetség április 6-án a Deák-téri ev. iskola dísztermében irodalmi estélyt rendezett, amelynek keretében D. Raffay Sándor püspök, Harsányi Zsolt és dr. Bodor Aladár írók, Blank Hilda ének-, Pártos Erzsébet hegedűművésznő, Árokháty Béla orgonaművész és Nemes Gizella zongoratanár szerepeltek.

— **A pesti Deák-téri evangélikus testvéregyházak** jövő évtől *leánygimnáziumot* tartanak fenn, eddigi leánykollégiumukat alakítják át azzá. Így teljes értékü érettségi bizonyítványhoz juttatja majd felekezeti iskolánk az odajáró tanulókat. Leánykollégiumunk eddigi hiánya, hogy érettségi bizonyítványa egyetemre nem képesített, ezzel elesik, s így bizonyos, hogy nagy fellendülés fog életében bekövetkezni. Már tanácsos most előjegyeztetni tanulókat az iskolába és a vele kapcsolatos bennlakásba.

— **A protestáns katonai egyházszervezet új felügyelője.** A protestáns katonai egyházszervezet új országos felügyelőjévé vitéz nemes Marschalkó Kornél vezértanácsnokot nevezték ki.

— **Hány jezsuita van a világon?** A „Jézus társaság" rendje 1932-ben 22.936 tagot számlált. Az ecclesia militans mindenre elszánt harcosai valóban egész hadsereget alkotnak.

— **Országos konferencia Győrött.** Hírt adtunk már arról, hogy ez évben a M. E. L. E. Győrött fogja tartani konferenciáját. Paulik János elnök a konferencia időpontjául május 17—18-át tüzte ki. A konferencia témája: „A korszerüség és az egyház" lesz. Ez a kérdés a maga elméleti alapvetésében és következő viszonylatokban kerül megvilágítás alá: „A korszerüség és a lelkész élete". „A korszerüség és az igehirdetés". „A korszerüség és a pásztori munka". A korszerüség és a szeretetmunka". „A korszerüség és az egyházi alkotmány". A konferenciával kapcsolatban bemutatásra kerül a finn istentiszteleti rend is.

— **Különbségtétel.** A németországi nagy változásról minden magyar lap részletes tudósítást közölt. A tudósításhoz nem akarunk fejtegetést fűzni, de nem hagyhatjuk szó nélkül az egyik kései esti lap következő közlését: „A protestánsoknak Dzibitsch tiszteletes beszélt... a rendőrség katolikus tagjai számára Moskow egyháznagy mondott rövid szentbeszédet". Ezt a kiáltó különbségtételt pedig nem is az ismeretes klerikális ujságok valamelyike teszi, hanem egy demokrata ujság. Jól esik hinnünk, hogy a protestantizmus ilyen lebecsülésében nem ért vele egyet az egész — Magyarország.

— **Pápa.** Március 26-án vallásos est volt az ev. templomban, amelyen Dr. Pröhle Károly egyetemi tanár, hittudományi dékán tartott előadást.

— **Halálozás.** Lányi Anna, Lányi Gusztáv egykori szarvasi gimn. tanárnak és lelkésznek leánya március 11-én, 63 éves korában Szarvason elhúnyt. Élénk részt vett a szarvasi gyülekezet életében. A Prot. Nőszövetségnek titkára, a Prot. Leányegyesület megalapítója volt és erős támasza gyászbaborult testvérével, Lányi Herminnel, minden evangéliumi mozgalomnak.

— **A szombathelyi Protestáns Nőegylet** f. hó 17-én tartotta évi rendes közgyülését, melyen Szabó Kálmánné elnök számolt be a Nőegylet évi munkájáról. — Tíz családot állandóan segélyezett a Nőegylet. Ezenkívül pénzadományt kapott 44 család, élelem-, ruha-, cipőadományt kapott 79 szegény és kiosztott 35 q kemény fát is. — A kórházakban 513 beteget látogatott meg, 200-nak adott karácsonykor szeretetcsomagot. — Tartott két jótékonycélú teaestélyt a Nőegylet. A „Fébé" diakonissza-ház tagjait meghívta egy evangélizáló nap tartására. — A Nőegylet kebelén belül már szép vagyona van a Diakonissza-alapnak. Ma már P 4510.16 van erre a célra. — A Nőegylet évi bevétele P 2850, ebből adomány 1137 P, a többi pedig tagdíj, offertórium, gyüjtés, vagy teaest jövedelme. — Kiadás volt 2311 P, ebből jótékony célra 2148 P-t fordított a Nőegylet.

— **A szombathelyi ev. gyülekezet** kegyeletes érzéssel elhatározta, hogy volt lelkipásztorának, *Czipott Gézának* sírját emlékkövel örökíti meg. A Prot. Leányegylet erre a célra ünnepélyt rendezett, amelyen dr. Deák János egyet. tanár úr tartott előadást „Az erő kérdése" czimen. A müsoron müvészi ének- és zeneszámok is szerepeltek. Az ünnepély jövedelme 260 P volt.

— **A budapesti protestáns katonai egyházközség** a budapesti m. kir. honvédhelyőrség protestáns vallású honvédtisztjei és hasonállásúak számára 1933. ápr. hó 4., 5. és 6. napjain az országos tiszti kaszinóban nagyhétre előkészítő konferenciát tartott. Április 4-én megnyitót mondott vitéz Jány Gusztáv ezredes egyházközségi felügyelő. „Örvény szélén áll a világ" czimen előadást tartott Paál Dénes alesperes. Április 5-én „A világ megtartója" czimen Veress Jenő esperes, április 6-án „Új világ felé" czimen Szabó Gábor főlelkész tartott előadást. Mindhárom napon Schulek Tibor lelkész tartott bibliamagyarázatot.

— **Gyászhír.** Özv. Chován Viktorné szül. Kicska Karolin márc. 19-én Ambrózfalván 78 éves korában elhúnyt. A boldogultnak férje 13 évig volt Apateleken és 33 évig Ambrózfalván lelkész. Az özvegy papnét az egész gyülekezet részvétele mellett kísérték a templomból az ambrózfalvai temetőben lévő nyughelyére. A gyászszertartást Saguly János főesperes, Kertész Ferenc és Sztik Gusztáv lelkészek végezték.

— **A Felvidék új református püspöke.** A Péter Mihály püspök halálával megüresedett felvidéki püspöki állásra az egyházközségek többsége Idrényi Barna nagyszalánci lelkész, abauji esperest választotta meg.

— **Szegedi hírek.** Az O. L. Sz. szegedi fiókja virágvasárnapján *templomi hangversenyt* tart a következő müsorral: Közének. — Ima. — 1. Lang: *Andente religiozo.* Gordonkán előadja Szarka László zenetanár. 2. Szögi-Temesváry: *A kereszt.* Énekli Kertész Lajos énekművész. 3. Figedy-Fichtner: *Largo.* Hegedűn előadja dr. Belle Ferenc hegedűművész, zenetanár. 4. *„Egy-*

házi zene és az evangélikus egyház" címen előadást tart Egyed Aladár. 5. Gounod: *Repentir.* Orgona- és hegedűkísérettel énekli Kertész Lajos. 6 Figedy-Fichtner: *Duetto.* Előadják: Belle—Szarka—Fichtner. — Ima. — Közének. — Orgonán játszik és kísér Figedy-Fichtner Sándor zeneszerző, zeneügyi igazgató. Beléptidíj nincs, offertórium az egyházmegyei belmissziói alapra. — *A nagyheti vallásos estéken* a következő előadásokat tartják: Ápr. 10-én: *„Pogányság a kereszt alatt"* (vitéz Hubay Bertalan tábori esperes). Április 11-én: *„A keresztrefeszített hamisság"* (Petro Elek hitoktató lelkész). Április 12-én: *„A keresztrefeszített igazság"* (dr. Gerlei Ferenc egyetemi tanársegéd).

— Lelkészi értekezletek a brassói magyar ev. egyházmegyében. A brassói magyar ev. egyházmegye lelkészei a gyülekezetek hitéletének fejlesztése és a lelkipásztorok közötti testvéri viszony ápolása céljából minden hó első szerdáján egész napot betöltő értekezletet tartanak. Az 1933. évben már három konferencia volt. A február havában megtartott értekezleten az egyházmegye esperese, *Biró László* tartott előadást: *„A lelkipásztori munka megítélése a világ, a lelkiismeret és Isten mérlegén"* címen. Március havában *Mátyás Béla* bibliaórát, *Gillich Fülöp* pedig előadást tartott *a mai katolicizmusról.* Előadó korábban maga is katolikus lelkész volt. Az áprilisi értekezleten *Sipos András* bibliaórát, *Kiss Béla* pedig a *modern vallástanításról* tartott előadást. Az előadásokat mindig megbeszélések követik. Az évek óta tartó konferenciák rendkívül áldásos hatással vannak úgy a gyülekezetekre, mint az egyházmegye lelkészeire.

— D. Dr. Theodor von Zahn titkos tanácsos, egyetemi tanár a német evangélikus hittudósok nesztora, 1933 március 15-én Erlangenben, életének 95-ik esztendejében meghalt. A megboldogult az egyházi hitvallásnak hűséges védője, az újszövetségnek fáradhatatlan kutatója és vasárnaponként templomba járó hívő evangélikus keresztyén volt. 1838 október 10-én született Mörs-ben. Élete folyamán számos kitüntetésben részesült. Így 1907-ben nemességet, 1909-ben pedig titkos tanácsosi méltóságot kapott. Az erlangeni, a cambridgei és az osloi egyetemek philosophiai facultásai tiszteletbeli doktoruknak választották meg. 1894-óta a „Neue Kirchliche Zeitschrift" tevékeny társkiadója volt. Kiváló újszövetségi exegeta és a rendszeres theológia művelője. A positiv theológia híve volt. Nagy tudása és képzettsége mellett is hívő lélek volt. D. Dr. Ulmer erlangeni professzor a „Martin Luther Bund" elnöke tartott felette gyászbeszédet a megboldogult által választott ige alapján. „Akár éljünk, akár haljunk, az Úréi vagyunk". (Római lev. 14. r. 8. v.) Áldott legyen emlékezete!

— Bőjti műsoros délután Alag-Dunakeszin. Az alag—dunakeszii evangélikus Nőegyesület április 2-án műsoros bőjti délutánt rendezett a megépítendő imaház javára, amelynek keretében Szántó Róbert tartott bőjti beszédet az egybegyültek előtt. Annyi buzgóság van ezekben a maroknyi evangélikusokban, hogy rövidesen megvalósíthatják majd nemes tervüket.

— A budapesti evangélikus főgimnázium internátusának növendékei április 7-én este műsoros családi estet rendeztek, amelyen magyar és német nyelvű színművek kerültek előadásra. Azonkívül még más művészi számok szórakoztatták a szép számmal megjelent közönséget és a szülőket.

— Hiterősítő előadások a budapesti középiskolai tanulók részére. A középiskolai mindkét nembeli evangélikus ifjúságnak a budapesti vallástanári testület ezidén is megrendezte a szokásos nagyhétre előkészítő csöndes napokat. Április 3-án és 4-én a fiúk, 7-én és 8-án a leányok vonultak fel három-három csoportban a Deák-téri és Fasori templomba és az Üllői-úti imaházba. A hiterősítő napokon az előadások Luther születésének 450. évfordulója köré csoportosultak. Az előadások címe volt: Luther Márton, Jézus Krisztus jó vitéze. Törvénytől a kegyelemig. Új élet és új világ. A kegyelem útja az egyházban. Előadók voltak: D. Raffay Sándor püspök, Kemény Lajos esperes, dr. H. Gaudy László hitoktatási igazgató, dr. Jánossy Lajos lelkész, Gaál József, Gáncs Aladár, Lamnek Vilmos, Danhauser László, Sólyom Jenő, Ruttkay M. Gyula, Ruzicska László, Rimár Jenő vallástanárok. A konfirmált ifjúság az Úrvacsorát vette.

— Megható példaadás. Szentkirály és Porrog község evangélikusai hallottak valamit a pécsi munkanélküli evangélikus testvérek nyomoráról és elhatározták, hogy gyűjtést rendeznek javukra. Az elhatározást tett követte. Egyetlen egy napon 446 kiló lisztet, 510 kiló burgonyát, 1500 tojást, 15 kiló szalonnát és zsírt, almát, diót, hagymát stb. szedtek össze. Megható az evangéliumban testvérek könyörülő szeretete.

— Vallásos est a székesfehérvári templomban. Virágvasárnapján délután 6 órai kezdettel a székesfehérvári templomban vallásos- és művészestet rendeznek, amelynek keretében „Virágvasárnapi gondolatok" címen Szántó Róbert tart előadást.

A SZERKESZTŐ ÜZENETEI.

„Evangélikus Lap" Somorja. Sajnos, „javíthatatlanok" vagyunk. Sem T-ó közismert, az unalomig terjengős és önigazságaiban tetszelgő okoskodásai, sem Fizély nagy igyekezettől fűtött oktatásai nem fognak rajtunk. T—ó-nak csak annyit, hogy tudósításai hamisak. Jobb szemüveget ajánlunk neki, amikor lapunkat kezébe veszi. Olvassa el mégegyszer az „Evangélikus Élet" első számában a 4. oldal 2. hasáb első 20 sorát és akkor már másodízbeni elírását helyesbíteni fogja oda, hogy nem lapunk, hanem egy német lap szerkesztője állítja, hogy Csepel és Harta német istentiszteleteit a Gusztáv Adolf-egyesület pénzeli. A hartai „nyelvi kérdést" pedig a bányakerületi püspök kánoni látogatásával kapcsolatba hozni nem egyéb minden alapot nélkülöző gyanusításnál. Milyen rettenetes dolog, hogy akad, aki szembe mer fordulni a haza és egyházszeretet, valamint a jó ízlés nevében ezekkel a „csalhatatlan" bírákkal. Nem tesszük többé, először mert saját olvasóinkat akarjuk megkímélni az ilyen „csemegéktől", másodszor mert laptársunknak nincs igaza, harmadszor pedig mert akkora nyilvánossága nálunk amúgy sincs, hogy kisiklásaival közvéleményt teremthetne minden konstruktív munka veszedelmére. Csak tessék tovább folytatni, urak, mi befejeztük!

PÁLYÁZATI FELHÍVÁS.

A pestmegyei felső egyházmegyéhez tartozó **csömöri** egyház lelkészi állására ezennel pályázatot hirdetünk. A pályázati kérvények szabályszerüen felszerelve alulírott főesperesi hivatal címére (Cinkota) f. é. április hó 15-ig küldendők be. A tót nyelv ismerete szükséges. Javadalom: 1. Földjövedelem 96 P 90 fillér. 2. Készpénz az egyház pénztárából 1040 P 56 fillér. 3. Stólák 181 P 25 fillér. 4. Fizetéskiegészítési államsegély 947 P 60 fillér. 5. Természetbeni lakás és kert. Észrevétel: A kongruának és a készpénznek 864 P-re való csökkentése folytán keletkezett különbözet kárpótlásául (E. A. 237 §.) az egyház a felszabadult kántori földek haszonélvezetét biztosítja.

Budapest és Cinkota, 1933 március 23.

báró Prónay György s. k. egyházm. felügyelő. **Blatniczky Pál** s. k. főesperes.

A szerkesztésért felelős: SZÁNTÓ RÓBERT | A kiadásért felelős: Dr. FRITZ LÁSZLÓ

SZERKESZTŐSÉG TELEFONSZÁMA: 59-2-01

POSTATAKARÉKPÉNZTÁRI CSEKKSZÁMLA: 1,228

(BP. SZÉKESFŐV. KÖZSÉGI TAKARÉKPT. CSEKKSZÁMLÁJA).

Nyomatott ifj. Kellner Ernő könyvnyomdájában, Budapest, V., Csáky-utca 10. 78215

Mélt.és Nt Evang.Hittudományi
Sopron. Deák tér. Kar

I. évfolyam. 1933. április 16. 12. szám.

EVANGÉLIKUS ÉLET

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
BUDAPEST, I., LENKE-ÚT 56.
Kiadja:
AZ ORSZÁGOS LUTHER SZÖVETSÉG.

EGYHÁZTÁRSADALMI, BELMISSZIÓI, KULTURÁLIS ÉS EGYHÁZPOLITIKAI HETILAP.

Megjelenik minden vasárnap.
ELŐFIZETÉSI ÁRA:
Egész évre 4.40, félévre 2.20 pengő.

FELTÁMADÁS.

Életében megmondotta, halála után pedig beigazolta, hogy csakugyan Ő a feltámadás és az élet. Ezért zendűl olyan nagy örömmel húsvét napján szerte a világon az üres sírban virrasztó angyal diadalmas szava: *Ne féljetek! Az Úr feltámadott!* Ezért tölti el még ma is minden hívő lelkét bizodalmas hittel, édes megnyugvással a feltámadott Megváltó szava: *Vigasztalódjatok, én meggyőztem a világot!* És ezért ád éltető reménységet ma is az Úr áldott és szent bíztatása: *Én vagyok a feltámadás és az élet! Aki bennem hisz, ha meghal is, él az! És mindenki, aki él és hisz bennem, soha meg nem hal!*

Ez a bíztató ígéret mindenkinek szól: embernek, egyháznak, családnak, társadalomnak, nemzetnek és emberiségnek egyaránt. Jézus az élet. Benne van a megmaradás örök isteni forrása. És ez a forrás olyan gazdag, hogy ha az egész világ belőle merít is, nem apasztja el.

A forrás nekünk is nyitva áll. Sőt nekünk jobban, mint bárkinek, mert mi vagyunk a Jézusból kibuzgó élővíznek, az Igének örökösei, az Evangéliumnak népe. Csak ebből a forrásból kell táplálkoznunk és miénk az élet.

Evangélikus egyházunknak nagy próbákat kell ma állania, mert nehéz idők terhe szakadt e világra. Halódó korban a hit is halódik, csüggedő szívekben hervad az erő. És mégis azt mondjuk mi is az imádkozó Megváltóval: *Nem azt kérem, hogy vonj ki bennünket a világból, hanem hogy őrizz meg minket a gonosztól!* A gonosztól, amely bennünk él.

Mert nem a kívülről ostromló bajok özöne, nem is a hullámzó hitetlenség, nem az ősi ellenség ostroma a mi legnagyobb veszedelmünk, hanem a lelkünkön rágódó betegségek iszonyú özöne. A világ szellemének özönvizében fulladozik evangéliumi öntudatunk. A betű kezd ölni. A szabadság árja mossa a tisztes rend ősi falait. Maholnap lerombolnak minden tekintélyt, még az Ige tekintélyét is. Nem is kell hozzá más, csak egy kis lelkiismeretlenség. A többit elvégzi a vakmerőség s fedezi a közöny.

Csoda-e azután, ha a belülről rongált, feldúlt és ellenszenves képet mutató egyház hűségükben amúgy is gyenge tagjai hitehagyás vagy reverzális szégyenével hullanak le az egyház fájáról, mint ősszel a dérütötte lombok!

Ettől a gonosztól kérjük az Isten szabadítását, mert ebben a romboló szellemben férkőzik be egyházunkba az életemésztő halál. Jézus előre megmondta: *Amely ház önmagában meghasonlik, elpusztul.* Aki tehát ezt a bomlasztó szellemet az egyházba belopja vagy tétlenségével erősíti, egyházunk halálát munkálja akaratlanul is.

Az öntudatos evangélikus ember azonban csak az életet akarhatja. Minden egyes evangélikus embernek tudnia és éreznie kell, hogy apostolkodásra és az egyház építésére van hivatva. Tudnia és éreznie kell, hogy Isten munkatársának kívánja őt látni az Ige diadalának kivívásában. Az egyházbomlasztó erők elhatalmasodását tehát tétlenül elnéznünk nem szabad. Mert ez nem az életet, hanem a halált készíti számunkra.

Mi pedig élni akarunk. Élni az ősök hithűségével, élni alkotó egyházszeretettel, élni Krisztus szellemével. A modern szellemből nem kérünk, mert nem az egyházat építi, csak magát szolgálja. Élet csak Krisztusban van egyedül! Diadalmas erő csak az evangéliumból árad ránk! Megújhodást, jövendőt, örökéletet csak az Ige adhat!

Mert igazat mondott az Úr: *Én vagyok a feltámadás és az élet! Aki bennem él és hisz, soha meg nem hal!* *Dr. Raffay Sándor.*

Tájékoztató.

Az egyházalkotmány revíziójával foglalkozó cikksorozatunk nyomán elhangzott különféle kívánalmakra az alábbiakban válaszolunk:

1. Új egyházalkotmánytervezet még nincs. A zsinati előkészítő bizottság az egyházalkotmány egyes részeit szakbizottságai által már jórészben feldolgozta. Az egyes szakbizottságok munkálatai azonban még egymás között, illetve az egyházalkotmány alapelveivel összhangba hozva nincsenek s így ma még nem áll rendelkezésre egy összefoglaló egységes tervezet. Az a kívánalom tehát, hogy az új tervezet nyilvánosságra hozassék s annak alapján a revízióra vonatkozó cikksorozatunk egyben annak bírálata is legyen — nem teljesíthető. A vonatkozó cikkek alapja tehát csakis a régi egyházalkotmány lehet.

2. Az alapelvek meghatározása, a rendszer megalkotása, ezek alapján az egységes átfogó tervezet elkészítése a zsinati előkészítő bizottság hatáskörébe tartozik: — ennek jogait nem vindikálhatjuk magunknak. Éppen azért lapunk beköszöntője, valamint a revíziós cikksorozat bevezetője külön is hangsúlyozta, hogy nem adunk s nem adhatunk egységes alkotmánytervezetet. Ez egyébként ellenkezne is lapunk kitüzött céljával: az evangélikus közvélemény kialakításával. Egy egységes alkotmánytervezet adásával már eleve lekötnénk magunkat egy bizonyos irányzat mellett — holott ellenkezően éppen azt akarjuk, hogy minden felvetett kérdés minél több oldalról nyerjen megvilágítást. E réven ugyanis az előkészítő bizottság egyrészt megismeri minden fontosabb kérdésben a közhangulatot — másrészt az egységes alkotmánytervezet elkészítésében megfelelő értékes anyagot nyer. Fentiek természetszerű folyománya azután az, hogy cikkeinkben nem követjük az egyházalkotmány rendszerét és beosztását, hanem esetenként a gyakorlat által éppen felvetett problémákat vesszük tárgyalás alá.

3. Úgy az egyes cikkek, mint általában a közhangulat mind erősebben hangoztatják a zsinat szükségességét. Helyesen jegyzi meg dr. Wiczián lapunk 8. számában közölt cikkében, hogy e tekintetben nincs különbség, csupán abban, hogy a megtartandó zsinat teljesen új alkotmányt készítsen-e, avagy csak novelláris módosításokat eszközöljön. Hogy az e tekintetben elhangzott kívánalmaknak eleget tegyünk s egyben megtudjuk, mi a közfelfogás e kétféle megoldási mód tekintetében — megfelelő közleményekkel megindítjuk majd az erre vonatkozó vitát is.

Egységes egyházi közvélemény.

Nincs senki, aki ne kívánná, mégis olyan kevés történik érte; sőt éppen olyan megnyilatkozásokat figyelhetünk meg, amelyek ennek az ellenkezőjét szolgálják. A mi egyházunk olyan útakra tévedt, amelyek nem vezetnek a kívánt cél felé.

Már többen kezdik belátni, hogy nem evangélikus egyházunk lényegéből és hitvallási irataiból keletkezett Egyházi Alkotmányunk 11. §-a, mely szerint „minden hatalom az egyházközségből ered". Ez a veszedelmes elv olyan tanácskozó testületeket tett meg az egyház ügyeinek irányítóivá, amelyek az evangélikus keresztyénségnek még az alapelemeivel sincsenek tisztában, a vallásos életnyilvánulásoknak pedig olyan hiányait mutatják, hogy évek óta megállapított igazság lett egyházaink kettős arculata: a tanácskozó és az imádkozó egyház. A kettő a legritkább esetben azonos. Presbitereink, akiknek buzgóságban kellene példát mutatniok, hiányoznak az istentiszteletekről, nincsenek ott testületileg az úrvacsorát élvezők között, az egyházban csupán jogokat követelnek, de a kötelességeikről hallani sem akarnak. Eljönnek a tanácskozásokra, s nem egyszer éppen azokat a hitéleti javaslatokat gáncsolják el, amelyek az Anyaszentegyház, a Krisztusban hívők közössége szent ügyének az életét kívánják megerősíteni, szabályozni. Felügyelőink között vannak olyanok is, akik rendelkezni kívánnak az anyagi és lelki dolgok területén, fölényeskedve szólnak az Anyaszentegyház ügyeiről, parancsolni akarnak a lelkésznek, tanítónak, ha olykor a templomban is megjelennek, alig veszik ki részüket a közös buzgólkodásból, s olyan emelt fővel ülnek ott, mintha az Úristent is hálára köteleznék magas megjelenésükkel. Hála Istennek nem általánosak a fenti megállapításaim, de aki figyeli egyházi életünk fogyatékosságait, az bizonyíthatja, hogy nem is csupán szórványosak.

Jogokat biztosít Egyházi Alkotmányunk a hitetleneknek, a botrányos életüeknek, az egyházukat elárulóknak, ha néhány pengőnyi egyházi adójukat lerótták.

Ezek az egyházközségek, illetőleg közgyűlések gyakorolnak szinte korlátlanul olyan fontos jogokat, mint a lelkészválasztás és az egész egyházi életet irányító javaslatok feletti véleménynyilvánítás; sőt liturgikus kérdésekben is döntöttek és döntenek felsőbb egyházhatósági jóváhagyás nélkül. Hoznak is néha olyan határozatokat, hogy csak úgy visszhangzik tőlük az efféle csemegéket szívesen leközlő napisajtó. Olvashattunk ilyeneket az Egyetemes Lelkészválasztási Szabályrendelettel és az egyházfegyelem kérdésével kapcsolatban. Mikor néhány imádkozó, hívő lélek a Krisztus Anyaszentegyházának ügyét akarta az árulók-

tól, a kufároktól megvédelmezni, akkor az autonómia bástyafokaira rohantak és azok ellen lövöldözték mérges nyilaikat, akik az omladozó bástyákat éppen kiépíteni akarták. A lelkész sok helyen méltatlanul meghajlik az ilyen helyi nagyságok előtt, vagy kifáradva az eredménytelennek látszó kűzdelemben sajnálatosan elhallgat.

Amíg alsóbb- és felsőbbfokú egyházi közgyűléseink éppen a legfontosabb egyházvédelmi intézkedések ellen sorakoznak fel, addig építő egyházi közvéleményünk nem lehet.

Nagy veszedelem azonban a kiforgatott protestáns elv is, mely szerint az ú. n. egyéniség nálunk a legfontosabb tényező. Az evangélikus egyház valóban megbecsüli az egyéniséget és azt kívánja, hogy az egyén maga is keresse és ápolja a Krisztussal való lelki közösséget, de soha és sehol se biztosít olyan jogot az egyénnek, hogy szabadon kritizálgassa le a Krisztus személyét és művét. Az evangélikus egyházban Krisztus van az oltáron, le kell tehát taszítani onnan a szinte bálványtrónusra merészkedő egyéniséget. Nem lehetséges az, hogy legyenek, mert voltak és vannak, olyan lelkészek, akik függetlenítik magukat bibliától, hitvallástól, az egyház kifejlett szokásaitól, mert nekik minden szabad. Nem tartják kötelezőnek az egyház törvényeit, jogerős határozatait, mert nekik „külön" felfogásuk van. Ez a szabadosság is akadálya az egységes egyházi közvélemény kialakulásának.

Ott van pl. az 1909. évi egyetemes közgyűlés által megalkotott és kiadott szabályzat: Utasítások az egyházi tisztviselők részére a vegyesházasságok dolgában. Ma ez a szabályzat némely részében elavult, erőtelen, némely vonatkozásában azonban még ma is teljesen helytálló. Hasonlót nem bocsátott ki az egyetemes egyház, tehát még ma is érvényben van, legalább is több vonatkozásban. Megszabja a lelkész kötelességéül, hogy egyházának ügyét a vegyesházasságoknál védelmezze, s ennek dacára olvastam olyan lelkészi jelentést, amelyben az állott: a lelkész a reverzálisadta joggal nem él. Más jelentés meg azzal csinál nagyon káros hangulatot, hogy a lelkész nem törekszik arra, hogy egyházának ügyét e téren hatháton képviselje. Pedig a reverzálistörvény nekünk is biztosít jogot, s csupán gyöngeségünknek, nem akarom azt mondani „élhetetlenségünknek", a következménye, hogy e téren az állandó veszteségeink nem változnak nyereségeinkké. Ha egyöntetű eljárással lépnénk fel és ha a törvényadta jog alapos kihasználására fordítottuk volna azt a sok időt és energiát, amelyet arra fordítottunk, hogy reménytelen memorandumokat irogattunk a törvény megváltoztatására, s ha gondoskodtunk volna arról, hogy a reverzálisharcban a hivatalos egyház, az egyházi sajtó, amelynek itt nagy mulasztásai vannak, a presbiterium, az egyházi tisztviselők ott állanának a legtöbbször magára hagyott lelkész mellett, akkor az evangélikus közvélemény már sikeresen oldaná meg ezt a kérdést és a törvény javunkat és nem kárunkat szolgálná. Sajnos, messze vagyunk ettől! Az 1925 óta sürgetett egyházvédelmi fegyelmi szabályzatot, amely még büntető szankciókat is merne tartalmazni, az egyetemes közgyűlésünk még mindig nem birta megalkotni.

Nagy szükségünk van jó, céltudatos, nagyon határozott szabályzatokra, mert a jelek szerint inkább elpusztulunk, de zsinatilag törvényeket nem alkotunk, de azután végre is kell hajtani ezeket a határozatokat. Ma éppen a legjobb határozataink végrehajtatlanok. Megmaradok a fentebb említett szabályzatnál, mert nem lehet egy cikk keretében sokat felölelnem. Igen jó ennek a 17. pontja, amely a következőket mondja: „aki vegyes házasság kötésénél egyházunk kárára adott térítvényt, egyházunkban semminemű tisztséget nem viselhet. Az állás természeténél fogva az evang. lelkész és tanító vegyes házasságra egyáltalán nem léphet". — Hát bizony ezt a helyes intézkedést igen megcsúfolták lelkészek, tanárok, tanítók. Ennek dacára kötöttek tanférfiak rk. nővel házasságokat, sőt némely esetben reverzálist se vettek, s olyan esetről is tudok, ahol az evang. egyházi tanító rk. nővel kötött házasságát csupán polgárilag kötötte meg; évek mulva azután, amikor kiderült ez a törvénysértés, rendezte az ügyet. Nálunk ilyet büntetés nélkül lehet csinálni. Gyenge lehet az az ifjú nemzedék, amely ilyen kéz alól kerül ki.

Az 1930. évi egyet. közgyűlés jegyzőkönyvének a 12. pontjában foglalt szabályzat megengedi a ref. nővel való házasságkötést javadalmas egyházi tisztviselő részére, mert ez a még most érvényben lévő ref. egyházi törvénynyel egyező szellemű. Nagyon szeretem a testvériséget, de csak becsületes nyíltsággal. Mi igen komolyan vettük ezt az elvi megállapítást és a fenti szabályzattal ellentétben a gyakorlatban éppen csak mi valósítottuk meg; ezért vannak nálunk református papnék, sőt van vegyes vallású gyermekekkel biró papi család is. A református egyház akként értelmezte az elvi megállapítást, hogy sorban áttéríttette az evang. vallású papnékat, mert csupán így lehettek a férjek tagjai a lelkészi nyugdíjintézetnek. Hát ez így nem jól van. Őszintén kijelentem, hogy csak annyiban helytelenítem a ref. egyház eljárását, hogy a gyakorlatban más, mint az elvben. Szerintem a gyakorlati megvalósítás a helyesebb az elvi megállapításnál. Akik annyira vezetői az egyházi munkának, mint a lelkész, továbbá tanító, tanár, azok ne osztozzanak más egyházzal a családjukon. Térjünk vissza az egészen helyes és a ref. egyház gyakorlata által igazolt fenti szabályzathoz becsületes őszinteséggel mindkét oldalon, s azután legyen gondja a felsőbbségnek arra, hogy

az ilyen fontos határozatok végre is hajtassanak és ne menjenek feledésbe.

Az egyéniség uralkodása nem evangélikus elv, hanem az egyén részéről való öntudatos szolgálat. Ilyen, magukat az Anyaszentegyház közérdekének alárendelő keresztyén személyiségek fognak majd áldásos evangélikus közvéleményt teremteni. Bizony nagy szükségünk van erre. A Krisztus szelleme támad fel így az Anyaszentegyházban, s ahol a Krisztus, ott az élet.

Marcsek János.

A reverzális.

Utoljára 1931-ben beszéltünk róla. Akkor — kapcsolatban az egyháztagok fegyelmezéséről szóló javaslattal — sok szó esett arról, hogy mily nagy kára van egyházunknak a reverzálisból.

A javaslatot elvetettük. Mindazonáltal a tanácskozások alkalmával a veszteség nagysága és a felelősség súlya ránehezedett a lelkekre. Sok jó tanács, lelkes indítvány hangzott el, — de eredményhez nem jutottunk. Majd . . .

Azt hiszem hogy a reverzális okozta veszteség ellen minden gyülekezet a maga külön módján igyekszik védekezni — legalább erre engednek következtetni az ezen ügyben elhangzott beszédek. Hogy ezen egységes irányítás nélküli, széteső védekezésnek van-e valami eredménye, azt a statisztikából könnyen meg lehet ítélni.

Megjegyzem, hogy részletesebb statisztikát az 1929. év óta közlök, azonban összehasonlítás kedvéért röviden az előző évek eredményeit is közlöm.

A közölt veszteséget, illetőleg egyes helyeken nyereséget úgy kell érteni, hogy az adott, illetőleg vett reverzálisok számának összehasonlítása után ennyi a kárunk, illetőleg nyereségünk.

1896-tól, tehát a reverzális kötése lehetőségének bevezetése óta 1918-ig a veszteségünk 4282 reverzális, ami évi 186 veszteségátlagnak felel meg. Ez a szám természetesen a Nagymagyarországon kötött reverzálisokra vonatkozik.

1919-ben, Csonkmagyarországon és a kommunizmus zavaros idejében veszteségünk 309 reverzális.

1920—1928-ig 1389 reverzálissal több köttetett kárunkra, mint javunkra; tehát átlagban évenként valamivel több mint 154.

Az utolsó öt évről hadd álljon itt teljes szemléltetésében a statisztika.

Vőlegény vallása;	Menyasszony vallása;	kárunkra;	javunkra;	eredmény:	
1929. r. kath.	evang.	233	272	+39	−150
evang.	r. kath.	407	218	−189	
1930. r. kath.	evang.	275	290	+15	−241
evang.	r. kath	451	195	−256	
1931. r. kath.	evang.	271	253	−18	−284
evang.	r. kath.	445	279	−266	
1932. r. kath.	evang.	271	261	−10	−284
evang.	r. kath.	448	174	−274	

A teljesség kedvéért megállapítom tehát, hogy a reverzális bevezetése óta az 1932. év végéig a római katolikus egyház javára 6939 reverzálissal köttetett több mint az evangélikus egyház javára, ami tehát ugyanannyi család és átlagban 3 gyermeket számítva, 20.817 gyermek elvesztését jelenti. Megdöbbentő számok! Megdöbbentő hűtlenség és közöny, amely az evangélikus egyházat, ha e téren változás nem áll be, létében fenyegeti. Azonkívül csak rövid szemlélet után is szégyenletes jelenséget vehetünk észre a fenti számok között a férfi nemre nézve. Mert, ahol a menyasszony evangélikus, ott egy-két évben némi nyereség mutatkozik javunkra és egyébként is csak csekély veszteség. Ellenben azon vegyesházasságoknál, ahol a férfi evangélikus, évenként százakra megy egyházunknak vesztesége.

Hogy a kárunk nem nagyobb, azt némiképpen annak is köszönhetjük, hogy a római katolikus egyház elváltakat nem esket újra. Igy tehát ezek hozzánk jönnek. Dehát ez nézetem szerint kétes értékű támogatás. Másrészt lehet, hogy valaki abban bizakodik, hogy mégis hatalmas tömege marad azoknak, akik nem adnak és nem vesznek reverzálist és tehát ezek hívek maradnak az egyházhoz. Hát bizonyos hogy ilyen sok van. (1929-ben: 1589, 1930-ban: 1543, 1931-ben: 1497, 1932-ben 1617.) Azonban valami nagy nyereséget itt sem könyvelhetünk el. Sőt, ellenkezőleg. Ezekben a számokban foglaltatnak azok, akik az egyházi élettől távol tartják magukat és kisebb-nagyobb mértékben annak ellenségei. Nincsen statisztika arról, hogy az anyakönyvvezetőség előtt házasságot kötött párok közül hányan nem jönnek a templomba esküdni, de csak sejtem, hogy ez a szám a reverzális-statisztikánál is ijesztőbb.

Már most hol a segítség e súlyos baj ellen? Az egyháztagok fegyelmezéséről szóló javaslatot elvetettük. És ez is jó volt, mert — minden egyéb hibájától eltekintve — gyakorlatban nem tudtuk volna alkalmazni. Határozottan tudom, hogy a római katolikus egyház is a szigorú fegyelmi utasítást nem alkalmazza egyformán, hanem a helyzettel megalkuszik.

Talán még vidéki gyülekezeteinkben, ahol tömörebb a gyülekezeti élet, jó szolgálatot tehetne egy kellő alapossággal kidolgozott fegyelmi szabályzat. A városi gyülekezetekben azonban a jelen körülmények között az egyháziatlan hívek ellen fegyelmi megtorlást alkalmazni teljesen célt tévesztett dolog volna és csak kárt okozna.

A reverzális elleni védekezés leghathatósabb fegyvere a szervezett gyülekezeti élet, az élő gyülekezet, amelyben minden tag számba van véve és mindenki benne él a közösségben és azért felelősnek tudja magát. Ezt az élő gyülekezetet azonban más meg nem teremtheti, csak a hűséges igehirdetés és a híveknek az ige iránt való szeretetének és érdeklődésének különböző módon való felkeltése. Ott, ahol az ige és az abból folyó minden áldás közös birtokká válik, ott van élő gyülekezet. Azonban erről most bővebben írni nincsen szándékomban. Inkább azt remélem, hogy lesznek, akik a fentieket olvasva és egyházunk sorsa iránti felelősségérzettől indíttatva a kérdéshez hozzászólnak és az Ur kegyelmet ad majd arra, hogy a segítség módját megtaláljuk.

Mohr Henrik.

Az átértékelő történelem legújabb aktái.

Az egyik budapesti közkórház főorvosának leveléből egy ilyen indiszkrét kikapott részt közölt a Pesti Napló 1933. III. 25-én megjelent száma: „Amerikai zarándokok! Mintha Istenhez vagy valamely szenthez mentek volna. S ha már szobrot kellett állítani annak a katolikusfalónak és magyar felforgatónak,* ötszázhatvanhét zarándoknak kellett oda kipotyázni". E sorok nevezett ujság szerint Wenhardt professzor tollából valók.

Szekfü Gyula a „Magyar Történet" c. köteteiben érdekesen világítja meg a protestántizmus életét és helyzetét. Szellemtörténeti elméletével pl. azt állítja, hogy azok az üldöztetések és gályarabságok, amelyeket a hazai pro-

testántizmus a 17.-ik században elszenvedett, csak apró tűszúrások voltak. Legújabb, VII. kötetében is van néhány olyan passzusa, amelyet a nem iskolázott s főképen a szellemtörténeti irány nagyszerűségét s egyedül üdvözítő voltát el nem ismerő laikus vesz csak észre. Idézett szerző és könyv a 67-ik oldalon a 19.-ik századeleji evangélikus iskolákról a következőket írja: „Az ágostai evangélikusok (így írja s erre a tévedésére protestáns tisztelői mind máig nem figyelmeztették) iskolái ekkor erősen németesek, német polgári műveltséget terjesztenek, amely nincs többé a barokk-retorikai deák szellemnek alávetve, de még nem is magyar, hanem vagy szentimentális humanista és kozmopolita, vagy pedig az egész monarchiára radikált „patriotizmust", a magyar szellemnél szélesebb körű, de csak irodalmi, papiroskép-ződményt vallja magáénak.

Míg szegény jó Zsinka Ferenc élt, addig a Protestáns Szemle munkatársai között mindig akadt olyan önkéntes jelentkező, aki ezeket a nekünk címzett megjegyzéseket megörökítette.

Egyházunk nemzetiségi multját s esetleges jelenlegi gyakorlatát a következő sorokkal világítja meg: „a szláv wzájemnost a tót Kollár János, pesti luteránus lelkész szerint egyike a legszebb virágoknak, amelyek a soktörzsű szláv nép talaján kinőttek". Kollár a wzájemnostról 1830-ban írt német művében követeli minden szláv népnél könyvkereskedések felállítását, nyelvtanokat, nyelvi tanszékeket, irodalmi folyóiratokat, könyvtárakat, népdal- és példabeszédgyűjteményeket, ugyanazon helyesírást. A programm tehát nem egyéb, mint a német romantikának a Grimm testvérektől végrehajtott programmja, a nép- és nyelvtudomány fejlesztése, de mögötte már ott van negatívumként a szlávokat magában foglaló állam tagadása. Kollár és az egész kulturpánszlávizmus szerint a nyelv és a nép az igazi haza, nem pedig azon politikai határok, melyekbe a szlávságot végzete és a németség és magyarság gonoszsága belekényszerítette. Igaz, hogy ezt még minden módon leplezni igyekszenek: „szeresd nemzetedet és nyelvedet, de légy hű uralkodódhoz akkor is, ha az más nemzetből származik", tanítja Kollár, de természetesen nem tudja eltitkolni lelkes örömét, hogy ez a nép, mely az ő valódi hazája, határtalan területtel bir. (Idézett könyv 191 old.). Folytatásképen a következő oldalon azt írja: „A Felvidék tót luteránus bibliái és énekeskönyvei cseh egyházi nyelven voltak írva... A tót nép nyelvének megbecsülői katolikus papok voltak".

E megállapítások igazságát a jólértesültek bizonyosan megcáfolják. A magam részéről csak annyi hozzáadnivalóm van, hogy az alföldi szlávnyelvű gyülekezetek egyik lelkésze néhány héttel ezelőtt dicsekedett éppen e sorok írója előtt, hogy ők énekórákat tartanak, házi istentiszteletek helyett csak a nép ajkán élő énekeket gyűjtögetik (természetesen tót nyelvű énekekre kell gondolni) s ezeket az énekeket beküldik a Zeneakadémiára is.

Szekfü előbbi köteteiben izgatóan írta meg a barokkműveltség tényeit és jelenségeit. Ez is egy olyan felfedezés, amely a katolicizmus múltbeli nagyszerűségének illusztrálására látszott alkalmasnak. Ez a világszemlélet előttünk is szinte elfogadhatóvá teszi azt a szerzőnk által hangoztatott megállapítást, hogy Kollonics a legjobb magyar emberek egyike s a rászórt rágalmak nem igazak. Egy ilyen történelmi világfelfogás adatai után különösen érdekelte az olvasót az, hogy a 19. század vallásügyi törvényeiről milyen megjegyzéseket fog elmondani szerzőnk. Mivel ezt a kérdést nehéz volt a 48-as idők atmoszférájába beleszorítani, ügyesen e könyv elején próbálja szellemtörténeti úton megértetni azt, hogy a francia forradalom hatására népszerűvé vált jelszavak liberális, demokrata és nacionalista karaktert adtak e kornak s ezért vált természetessé az, hogy buzgó katolikus lelkészek egyházi elveiket feláldozták a magyarság és a nemzeti eszme érdekében. Hogy Európa protestáns gondolkodói ezt a tényt másképen látják és írták meg, az nem szorul bizonyításra. Érdekes azonban ilyen előzmény után végiglapozni azt a rezignációval megírt szellemtörténeti elmefuttatást, amely arról akar felvilágosítást adni, hogy a kiegyezés után munkálkodó parlament nagynevű férfiai milyen okok miatt hozták meg azokat a törvényeket, amelyek a mai vallásügyi törvények és egyházi gyakorlat alapjaivá lettek. (VII. kötet, 326—343. oldalak.).

E sebtében kikapott megjegyzések végre talán felhívják egyháztörténészeink figyelmét arra, hogy e könyvekkel foglalkozzanak s valószinűnek látszik az is, hogy akár a győri lelkészi, akár a soproni teológiai konferencián érdekes tárgy lenne az átértékelő történelemtudomány tanításairól való beszámoló. *G. L.*

* Kossuth!

A liturgiáról.

Az evangélikus egyház természetéhez tartozik a liturgia, amint azt már a nagy reformátor, Luther is megállapította. Külön liturgiát is állitott össze az evangélikus egyház számára, de nem azért, mintha a középkori egyház hagyományos istentiszteleti rendjétől nem akart volna, vagy nem tudott volna szabadulni, hanem azért, mert az istentiszteletet az emberi kedélyvilág olyan megnyilatkozásának tekintette, amelyben áhítat és hódolat, könyörgés, bizalom, hála és meghatottság ölelkezik egymással. A pápás egyház istentisztelete látványosság, a reformátusé elmélkedés, a miénk a szív teljes feltárása Isten előtt, hogy felajánlja az Istennek mindazt, amit benne a hívő bizalom és a hálás hódolat megtermett és elfogadja mindazt, amit az Isten egy

áhítatos földi gyermekének az ünnepélyes találkozás alkalmával kegyelmesen nyújthat.

Ezért az evangélikus egyház istentisztelete a liturgikus elemeket nem nélkülözheti, meg nem tagadhatja és ha azok az idők folyamán lekoptak róla, köteles visszavenni minél előbb, míg a hívek lelke a mai felemás szokások romboló hatása alatt egészen el nem szokik azoktól. Örömmel üdvözöljük hát a liturgia visszahozására irányuló kísérleteket s nem tudjuk elhinni, hogy a budai Luther Szövetségben helyesen járt volna el Szimonidesz Lajos nyug. lelkész akkor, mikor azt a merész kijelentést tette, hogy „mindenképpen el kell ítélni a dilettánsok liturgikus kísérleteit, kik a liturgikus stílusnak elemeivel sincsenek tisztában".

Különös, hogy ha már egy püspököt is azzal vádol meg a könnyen hiszékeny, mert a szakban járatlan hallgatósága előtt, hogy egy papi pályán eltöltött hosszú emberélet után sem ismeri a „liturgikus stílus elemeit" sem, miért nem mutat rá ezekre az elemekre, miért nem adja meg a liturgia vázlatát és miért nem oktat ki bennünket, lelkészeket az ő titokban tartott tudományára? Mert ha ezt nem teszi, aligha lehet elfogult és kemény ítéletét komolyan venni.

Erre annál kíváncsibb lehet minden hozzáértő szakember, mert Szimonidesz azt is mondja: „A Deáktéri formában sem találhatók fel a lényeges elemek tisztán". Meg kellene magyaráznia, hogy hol a hiba és hol a mulasztás, mert így a bírálat nagyon egyoldalú és nagyon önkényes. Szeretnénk látni hogy Szimonidesz csak kritizálni tud-e, vagy ért is a dolgokhoz, fejtse ki hát, miért „dilettánsok" a liturgia eddigi munkásai és mi hiányzik a lényeges elemek közül a Deáktéri liturgiában? De próbáljon egyszer már tárgyilagos lenni, hátha sikerül!

Lelkész.

Holló a havon.

Előttem a megcsillanó havon
Fekete holló gubbaszt csöndesen,
Mint téntafolt a fehér abroszon.

De furcsa állat. Reggel óta vár
Valami új, életmentő csodát,
mint bitangbavert, éhes proletár.

S amint így várna némán, egyedül,
Fejét lassan elfordítja reám
S szemében bizakodás fénye ül.

Csak néz, mint a misére kész barát . . .
Én vagyok tán e percben istene
S tőlem várja a megmentő csodát.

Igy állok én is most itt Istenem,
Véletlen folt a földnek abroszán . . .
Óh, van-e még csodátváró hitem?

Szántó Róbert.

FIGYELŐ.

*A m. kir. Pázmány Péter Tudomány*egyetem jog- és államtudományi karán az Egyházjognak egyik kiváló tudósa évről-évre foglalkozik a protestáns egyházak jogrendszerével és alkotmányának történetével. Ismeretes, hogy ennek az egyetemnek vannak szép számmal protestáns vallású hallgatói is. Szomorúan kell azonban megállapítani azt, hogy a protestáns vallású hallgatók közül alig *egy-kettő* érdeklődik e tárgy iránt. Pedig, ha arra gondolunk, hogy ezekből a protestáns vallású jogászokból idővel egyházuk jogi tanácsadói, ügyészei lesznek, arra is szabad gondolnunk, hogy nem ártana, ha ezek a hallgatók már egyetemi éveik alatt is foglalkoznának egyházaik jogi szervezetével. Csak hála és köszönet illetheti azt a katolikus vallású professzort, aki nemes tárgyilagossággal és lelkesedéssel foglalkozik a protestáns egyházjoggal. *L.*

*

Ami még hiányzott, az is meglesz nemsokára! Ne félj, magyarom, *új szerzetesrendet állítanak fel* legközelebb, persze közköltségen! Eddig nem is volt elég szerzetesünk és apácánk. Hiszen csak negyvenezer körül jár még csonka országunkban a római egyház dolgozó és nem dolgozó papjainak és szerzeteseinek száma! Mi az egy négyszáz tagot számláló evangélikus lelkészi csapatkához mérten! Csak száz jut amonnét egyre a mienkből. Most új szerzetet állítanak fel a Gellért-hegyen. A cím az, hogy valaha magyar szerzet volt. Nevük: pálosok. Rendházuk helye a Gellért-barlang mellett. A ház építője a székesfőváros. A rend fenntartója az adófizető közönség. Te is, evangélikus testvérem, meg én is, aki e sorokat írom! No mert nincs másra költenünk! De örüljön mindenki, mert most már meglesz az is, ami még hiányzott!

*

Az *„Osservatore Romano"* közli a pápának a szent Konzisztóriumhoz intézett latin és olasz nyelven tartott beszédét. Ez a beszéd tiltakozást foglal magában a Róma városában folyó „A protestantizmus melletti propaganda" ellen. XI. Pius ezt a propagandát szemtelennek és kihívónak minősítette. A püspököket pedig és a papságot, továbbá minden hívőjét és különösen az „Actio Catolica"-t kéri, hogy tegyenek meg mindent ezen diktatórikus és a vallásra veszedelmes propagandával szemben. A beszéd további folyamán tiltakozását emeli fel az ellen, hogy a bolgár királyleányt nem katolikus pap keresztelte meg. — Ha a római protestáns „propaganda" szemtelen és kihívó, milyen jelzőket keressünk azokra a katolikus lélekhalászásokra, amelyek világszerte, különösen protestáns államokban tapasztalhatók?

*

Fajelmélet vezeti a Hitler-kormányt a megújhodásra vágyó átalakulásban, midőn az összes nem-árja tisztviselőket elbocsájtja. Fajhoz köti a közszolgálatot, amiben aligha lesz valami gyökeres megújhodás. Nem a fajhoz való tartozás a közhasznú munka biztosítéka, hanem a hozzáértés. Akármilyen tisztelettel és együttérzéssel nézzük is Hitler nemzetmentő munkáját, az okos józanság és az emberiesség nevében kénytelenek vagyunk helyteleníteni azt az eljárást, amellyel családokat taszít nyomorba, hasznos emberekkel bánik méltatlanul és megtapossa a felebaráti szeretet törvényét. Vagy csakugyan örökké igaz marad a régi latin közmondás: Parva sapientia regitur mundus? A politikához semmi közünk, de az emberiesség és a szeretet törvénye még a politikának is felette áll.

HIREK.

HÚSVÉTVASÁRNAPJA.

Márk 16, 1—8.

A húsvéti evangéliumból a jobbfelől ülő fehérruhás ifjú örömhíradása mellett a szent asszonyok félelemtől remegő hangja csendül ki. Kétségek között mentek a sírhoz: Kicsoda hengeríti el nekünk a követ a sír szájáról? Megfélemlének, amikor az üres sírt és a fehérruhás ifjút meglátták. Végül is „elfutának a sírboltól, mert félelem és álmélkodás fogta vala el őket és senkinek semmit sem szólának, mert félnek vala". — A feltámadás első megtapasztalói, a húsvéti jelenet szereplői máskép látták hát a megnyílt sírt, mint mi. Előttünk csak örvendetes, boldogító arcát mutatja meg, előttük félelmetességét is feltárta. De szabad-e az asszonyokat váddal illetnünk azért, mert a feltámadás rájuk ijesztőleg hatott? Hisz ők még nem tudhatták, mi az? Azt is gondolhatták, hogy szeretett mesterük holttestét elrabolta valaki a sírboltból. De még jobban megmagyarázható a félelmük akkor, ha feltesszük, hogy az angyal híradását megértették és el is hitték. — A földhöz ragadt ember megrémül, ha a Magasságos dolgaiba bepillantást nyer. — A legnagyobbszerű csoda, a húsvéti feltámadás megértése és elhívése minket is elsősorban megrémít. Ha nem, úgy nem gondoltuk át, nem értettük meg és nem hittük el. Csak szokásból ünneplünk. A húsvét hajnalának első érzése a megdöbbenés legyen, mert csak ebből tud kifejlődni az az örömteljes, tiszta imádat, amelylyel később Mária Magdaléna, Mária és Salóme odaborultak a feltámadott Jézus lábához.

rmg.

— **A Nagypéntek védelme.** A porosz belügyminisztérium biztosa körrendeletben utasította a rendőri hatóságokat, hogy a Nagypéntek védelméről szóló rendeletet a legszigorúbban hajtsák végre. Az Oktatásügyi és Népmüvelési Központi Intézet feladata dönteni arról, hogy valamely film Nagypénteken előadható-e a mozgóképszínházakban, vagy nem. A színházakra nézve is szigorú mértékkel kell dönteni arról, hogy melyik színdarab adható elő Nagypénteken. A tömegsport körébe eső mérkőzések, versenyek Nagypénteken nincsenek megengedve.

— **Halálozás.** Mokry Imre ny. Máv. h. igazgató, a budapest-kelenföldi evangélikus egyházközség tanácsosa életének hatvanadik évében hosszú betegség után április 6-án csendesen elhúnyt. Kiterjedt rokonság gyászolja. Április 9-én d. u. 4 órakor temették a Farkasréten a kelenföldi egyháztagok és pályatársai nagy részvéte mellett. Az elhúnyt rendkívül sokat áldozott egyháza szegényeinek.

Balog Gyurián Pál nyug. evangélikus tanító, a kiskőrösi evengélikus tanítótestület legidősebb tagja, 82 éves korában meghalt. Nagy rokonság gyászolja.

— **A Magyar Keresztyén Leányegyesületek Nemzeti Szövetsége** április 10—12-ig választmányi ülést tartott Budapesten, amelyen az egész évi munkaprogramot megbeszélték.

— **Eljegyzés.** Asbóth Gyula debreceni tábori lelkész eljegyezte Pfeiffer Ilonkát, Pfeiffer János ny. uradalmi intéző leányát Kaposvárról.

— **Hírek a Felvidékről.** Baloghy Farkas, a budzimiri evangélikus egyház lelkésze március 14-én meghalt. — Nagyócsán nyugalomba vonult Bakay Péter lelkész-főesperes. Helyébe Krcsméry Gyula pazdicsi lelkészt választották meg. — A komáromi református egyház presbitériuma megtiltotta, hogy a lelkész az Urvacsorát olyanoknak kiszolgáltassa, akik házasságukat egyházilag nem áldatták meg.

A soproni evangélikus tanítóképzőintézet I-ső (és középiskolai érettségivel a IV-ik) évfolyamába f. é. április végéig lehet felvételért felfolyamodni. Részletesebb tájékoztatást az intézet igazgatósága nyújt. Válaszbélyeg szükséges.

— **Az érettségi vizsgák kormányképviselői középiskoláinkban.** A vallás- és közoktatásügyi miniszter az evangélikus középiskolák érettségi vizsgáinak kormánybiztosait a napokban jelölte ki. Eszerint kiküldte: a bányai ág. h. ev. egyházkerületben: az aszódi reálgimnáziumhoz dr. Moór Elemér szegedi polgári iskolai tanárképző főiskolai tanárt, a békéscsabai reálgimnáziumhoz Wiesinger Károly balassagyarmati reálgimnáziumi igazgatót, a budapesti gimnázium A) és B) csoportjához Vietorisz József c. tanker. kir. főigazgató, nyug. ev. gimnáziumi igazgatót, a budapesti leánykollégiumhoz dr. Sárkány Loránt középiskolai igazgató, budapesti X. ker. reálgimnáziumi tanárt, a szarvasi gimnáziumhoz dr. Zsiray Miklós egyetemi rendkívüli tanár, Eötvös-kollégiumi tanárt; a dunántuli ág. h. ev. egyházkerületben: a bonyhádi reálgimnáziumhoz dr. Deák János pécsi egyetemi tanárt, a soproni reálgimnáziumhoz dr. Gombocz Endre budapesti egyetemi magántanár, nemzeti múzeumi őrt, a kőszegi leányliceumhoz dr. Mályusz Elemér szegedi egyetemi rendkívüli tanárt; a tiszai ág. h. ev. egyházkerületben: a nyiregyházai reálgimnáziumhoz dr. Mauritz Béla budapesti egyetemi tanárt, a nyiregyházai leánygimnáziumhoz dr. Pukánszky Béla budapesti egyetemi magántanárt.

— **Az Ujpesti Ev. Nőegylet és Ifjúsági Luther Szövetség** április 9-én (vasárnap) délután 5 órakor a városháza dísztermében Arany János emlékezetére irodalmi estet rendezett. Közreműködtek: Tompa Imre egyházfelügyelő, dr. Kovács Géza gimn. igazgató, Darás Gábor gimn. tanár, Szeőke József, dr. M. Kovács Mária operaénekesnő, Ulbrich Ilona és Répászky Olga.

— **Schachleiter és a Szentszék.** Schachleiter apátról, aki Hitler miatt szembekerült a német katolikus püspöki karral, többízben írtunk. Amint most kiderül, miután Schachleiter apátnak az önkéntes kolostorba való vonultatására irányuló minden kísérlet eredménytelen maradt, a Szentszék 1932 júliusában és decemberében formális parancsot adott ki, hogy vonuljon kolostorba. Schachleiter apát ezt megtenni nyomban vonakodott és Feilnbachban (Felsőbajorország) egy magánlakásban maradt. 1933 március 6-án Róma egy

utolsó határidőhöz kötött parancsot küldött neki, amelyet ismételten visszautasított. Ezért azután, amivel őt a vallásügyi kongregáció megfenyegette, a „Suspensio a divinis"-t vonta magára s így a felszentelési hatalomból folyó cselekmények végzésétől eltiltatott. Erre fel Feilnbach község őt díszpolgárává választotta meg.

— **A reformátusok nagygyűlése.** A budapesti reformátusok virágvasárnapján nagygyülést tartottak a Pesti Vigadóban, amelyen nagyszámú és előkelő közönség jelent meg. Némethy Károly ny. államtitkár megnyitó beszédében arról szólt, hogy a keresztyén egyházak testvérharcban tékozolják el erőiket. Raffay Sándor dr. bányakerületi evangélikus püspök szólalt fel ezután, aki az evangélikusok és reformátusok testvéri együttműködését követelte, mint amely egyedüli biztosítéka annak, hogy boldog jövő elé nézhetünk. Majd dr. Huszár Aladár főpolgármester, dr. Szentpétery Kun Béla egyetemi tanár és végül dr. Ravasz László beszéltek. Ravasz László ünnepi beszédét erre a gondolatra építette föl: Krisztus döntő harcra jön a városokba. Itt dől el Isten országának ügye. Jön, hogy a gigászi embervadonban megtalálja az elveszett lelkeket.

— **Magyarboly és filiái.** Csonkadélbaranyában ezidőszerint egyetlen anyaegyház van: Magyarboly. Ehhez az anyaegyházhoz két filia egy missziói és 43 szórványközség tartozik. Az 1930. évi népszámlálás adatai szerint ezen a nagy területen összesen 2354 evangélikus lélek él. Az egyház elnöksége, élén Vértesi Zoltán lelkésszel és Wallandt Ágost ny. ezredes, egyházfelügyelővel, nagy buzgalommal végzi munkáját e szórványterületen. Ugy az anyagyülekezetben, mint a szórványokban nagy önfeláldozással tartják a rendes istentiszteleteken kívül úgy szólván hetenként a vallásos esteket, a nőegyleti és ifjúsági összejöveteleket.

— **A Mátyástemplom tatarozását** a székesfőváros tanácsa elhatározta A teljes tatarozás 600 ezer pengőbe kerül, a legsürgősebb munkák elvégzése pedig 250 ezer pengőt igényel. Zokszó nélkül megszavazták ezt a rengeteg összeget, de amikor egyik egyházközségünk nyomasztó adósságainak könnyítésére 25 ezer pengőt kértünk, elutasítottak azzal, hogy nincs rá fedezet. Hol itt az igazság? De hol itt az emberséges méltányosság is? Szomorú és bántó dolog ez nagyon, ami mellett nem mehetünk el felpanaszolás nélkül.

A Szegedi Középiskolai Tanulók Luther Szövetsége április 7-én tagjai részére hiterősítő előadást tartott „A mai ifjú damaskusi útja" címmel. Előadók voltak Egyed Aladár és Petro Elek lelkészek. Az előadás után az ifjúság megkonfirmált része az Ur asztalához járult.

A szarvasi ev, missziós egyesület f. hó 9-én böjti vallásos estélyt rendezett. A műsoron szavalat, zene és énekszámok, valamint Borgulya Endre szarvasi tanító, a neves orgonista „A misszió útja" című hangulatos jelenete szerepeltek. Az ünnepi beszédet „Mi hiányzik a virágvasárnapi útból?" címmel Gáncs Aladár budapesti vallástanár tartotta. A megkapóan szép, tartalmas beszédet a megjelent nagyszámú közönség nagy tetszéssel és megértéssel fogadta.

— **A Budai Luther Szövetség** vegyeskara Koromzay Dénes hegedűművész és Sárkány Sándor orgonista közreműködésével virágvasárnapján délután a bécsikaputéri templomban magasszínvonalú hangversenyt rendezett, amelyet a rádió is közvetített. Az énekkar kiegyensúlyozott együttes benyomását keltette.

— **Különbségtétel.** Egy nemeslelkű, derék, értékes evangélikus embert temettünk Budapesten az elmúlt napokban. J á r m a y Elemér h. államtitkár távozott el tőlünk apái nyomán a jobb hazába. A napilapok szélesen hozták mindazok neveit, akik a temetésen résztvettek, csak a temetést végző lelkész nevét nem hozták. Ez nem a lelkészre nézve bántó, hanem az újságokra nézve jellemző, mert ha katolikus lett volna a halott és a temetést végző egyház, meg lett volna említve a lelkész is. Az utóbbi időkben ezt a sértő különbségtételt mind gyakrabban tapasztaljuk, szóvá kell hát tennünk nyilvánosan és megütközésünket kell kifejeznünk az újságok felekezetieskedő magatartásán. Nem lehetne itt valamit tenni vagy az újságírók egyesületénél, vagy valahol másutt, ahol ezt a bántó elbánást meg tudnák szüntetni?

— **Vörösmarty-irodalmi est Losoncon.** A losonci ev. nőegylet irodalmi estélyei során egy vasárnapot Vörösmarty Mihály emlékének szentelt. Scherer Lajos tanár Vörösmarty élete és költészete címen tartott előadást, amelynek keretében Scherer Éva és Urbancsok Ilona Vörösmarty-költeményeket adott elő. A gondosan összeállított műsor számai voltak még: Lavotta első szerelme hegedűn előadta ifj. Urbancsok Gyula, zongorán kísérte Belágh Mandi. Böd István és Szabó István korhű jelmezekbe öltözve a „Marót bán" című drámából adtak elő egy hatásos jelenetet. Wolff Márta a „Szép Ilonka" című melodrámát szavalta el Bándy György zongorakísérete mellett, végül Forgon Pál a „Bánk bán" bordalát énekelte Belágh Mandi zongorakísérete mellett. Az irodalmi esten nagyszámú hallgatóság jelent meg.

— **Clerus romanus.** A londoni „Universe" egy világstatisztikát közöl a római katholikus klérusról. Eszerint ez idő szerint 321.000 katholikus papi jellegű egyén van a világon. Ezek között 257.000 világi pap és 64.000 szerzetes. Világrészek szerint számuk így oszlik meg: Európa 252.000, Amerika 51.500, Ázsia 10.500, Afrika 4800, Ausztrália 2200. A század kezdetén közölt statisztikával szemben 91.000 főnyi szaporulat mutatkozik.

— **Kérelem.** A Lelkipásztor I. évfolyamának 2, 3, 4, 7, 8—9 és II. évfolyam 1. számát aki nélkülözheti, szíveskedjék Vértesi lelkész Magyarboly címre megküldeni. Árát pénzben avagy megfelelő könyvben megtéríti.

— **A budapesti rendőrség Urvacsorája.** Április 12-én, szerdán reggel 8 órakor a budapesti rendőrség evangélikus vallású tagjai számára a Deáktéri templomban Urvacsora osztás volt, amelyet dr. Raffay Sándor püspök, Magócs Károly egyházkerületi lelkész és dr. Gaudy László budapesti hitoktatási igazgató végeztek. A mintegy 250 evangélikus rendőrtisztet és rendőrlegényt Dorning Henrik főkapitány helyettes vezette a templomba.

A SZERKESZTŐ ÜZENETEI.

F. B. Budapest. Önnek mindenesetre igaza van. Mi a biblia tanítása alapján állunk, tehát az ereklyék csókolását vallásos meggyőződésünkkel összeegyeztethetőnek nem tartjuk, mindazonáltal addig ebben a kérdésben állást nem foglalhatunk, amíg ez a szokás evangélikus érdekeket nem sért (mondjuk, amíg evang. embert nem kényszerítenek az ilyen aktusnál való részvételre). — **St. I.-né Budapest.** A kendőzés és arcfestés izléstelenségeivel két Figyelőben is foglalkoztunk már. Csak ezért nem adhatjuk közre levelét. Helyében egyébként mi arra a nőre megjegyzést nem kockáztattunk volna. Mert aki külsejében ilyen izléstelen, az természetesen utcai botrányokozástól sem riad vissza, hogy „jogait", a kendőzés korlátlan szabadságát megvédje. Mussolini és úgylátszik Hitler is próbálnak rendet teremteni ebben az erkölcsi dzsungelben. De akik forradalmakat törnek le, elég erősek lesznek-e arra, hogy századunk izléstelen asszonyait és leányait megfékezzék? — **Többeknek.** Husvéti anyagtorlódás miatt cikkek későbbi számokban jönnek.

A szerkesztésért felelős: SZÁNTÓ RÓBERT | A kiadásért felelős: Dr. FRITZ LÁSZLÓ

SZERKESZTŐSÉG TELEFONSZÁMA: 59-2-01

POSTATAKARÉKPÉNZTÁRI CSEKKSZÁMLA: 1,228

(BP. SZÉKESFŐV. KÖZSÉGI TAKARÉKPT. CSEKKSZÁMLÁJA).

Nyomatott ifj. Kellner Ernő könyvnyomdájában, Budapest, V., Csáky-utca 10. 78252

EV. THEOLOGUSOK OTTHONA KÖNYVTÁRA SOPRON

I. évfolyam. 1933. április 23. 13. szám.

EVANGÉLIKUS ÉLET

Szerkesztőség és kiadóhivatal: BUDAPEST, I., LENKE-ÚT 56. Kiadja: AZ ORSZÁGOS LUTHER SZÖVETSÉG.

EGYHÁZTÁRSADALMI, BELMISSZIÓI, KULTURÁLIS ÉS EGYHÁZPOLITIKAI HETILAP.

Megjelenik minden vasárnap. ELŐFIZETÉSI ÁRA: Egész évre 4.40, félévre 2.20 pengő.

Luther küzdelme az életért.

Ideje, hogy elkezdjük már a készülődést az idei Luther-jubileumra! Luther születésének 450-ik évét illik is, ajánlatos is felhasználnunk arra, hogy a keresztyénséggel minél jobban megismertessük az Egyház reformátorának személyét és művét. Ez alkalommal hadd tekintsük meg küzdelmét az életért.

Ez a küzdelem mindenkor figyelemreméltó, de nekünk, a mi korunknak, annál inkább az, mert magunknak is súlyos harcot kell vívnunk a létért. Innen van az, hogy Luther Márton alakja nemhogy messze volna tőlünk a négy és fél évszázad távolában, hanem — ellenkezőleg — közelebb van hozzánk, mint valaha.

Lutherre nézve ugyanis az elkárhozás és az üdvösségrejutás kérdése egy volt a halál és az élet válságával. S azt tartotta Pál apostol nyomán, hogy minden emberre nézve így van ez. Szépen írta Kis Kátéjában: *„Ahol bűnbocsánat van, ott élet és üdvösség is van.”* És egész műve, a reformáció szintén abból a küzdelemből született, melyet a halál ernyesztő, gyilkoló, kárhozatos hatalmával szemben az életért, az éltető üdvösségért vívott.

Ez a gígászi küzdelem azért érdekes, mert ha visszatekintünk a középkor végére, akkor első látásra az a benyomásunk, hogy a Rómához húzó keresztyén népek vallási berendezkedése hiánytalan. Sőt általánosságban minden azt szolgálja, hogy az ember megszerezhesse az üdvösséget. Még a világi felsőbbség is támogatja az „egyház” üdvözítő, *éltető* munkáját. Lehetetlen, hogy bárkinek is nehéz legyen a küzdelme az üdvösséges életért.

Luther, az alázatos szerzetes, a teológiai tudomány szerény művelője, maga is furcsállotta, hogy őt nem tudja kielégíteni ez a vallás. Magát vádolta azért, hogy nem elég neki az, ami társait s az emberek tömegeit kielégíti. Megpróbálkozott minden akkor ajánlott fegyverrel, — mégis védtelenül állott szemben a vádoló törvény csapásaival: nem vagy igaz ember. Tusakodása alatt — védtelenségében, társtalanul — a pokol borzalmait élte át sokszor, mert nem ismerte meg az Isten hatalmát és szeretetét. *Isten szeretetének hite nélkül élni* pedig valóban *annyi, mint a pokolban lenni.* Nem segített rajta, hogy a hivatalos tanításban ott szerepelt az „Isten kegyelme” és „Krisztus műve”. Nem tudta kezébe venni ezt a fegyvert mert: mikép teheti magáévá a bűnös ember az Isten kegyelmét?

Az sem segített rajta, hogy a reformálatlan keresztyénség szellemében arra akarták nevelni: vesse le a felelősség súlyos terhét! Bízzon mindent az „egyházra”! Várjon minden intést, minden utasítást, minden dorgálást, minden helyeslést az „egyháztól”. Az életért való küzdelmet is hagyja csak a pápára! Márton testvér sokkal inkább érezte, hogy az Isten törvénye *őt* vádolja, az ítéletben *neki* kell számotadnia, a küzdelemben *övé* a harc, a felelősség *rajta* van, — semhogy bármi módon el lehetett volna ámítani.

Kérdésére: mikép jut el üdvösségre? — végül is az Isten igéje adott feleletet. Egy alkalommal világossá lett előtte az evangéliom lényege: hit által, a Krisztusért leszünk igazak az Isten előtt. Krisztus üdvösségszerző érdemét nem szerezhetjük meg semmiféle mesterkedéssel, sem azzal, hogy haladunk azon az úton, amelyen a római pápa terelgeti nyáját. Bíznunk kell Isten szeretetében! Hinnünk kell a Megváltó Krisztusban!

Az életért való küzdelmet megvívta már értünk a Krisztus!

Így látta meg Luther azt, hogy az Egyháznak az evangéliomot kell állandóan hírdetnie,

azt az örömhírt, hogy Isten szeret minket a Krisztusért. Az evangéliom hamisítatlan hirdetésén, a kegyelem eszközeinek tisztán való nyújtásán kívül nincsen más munkája az Anyaszentegyháznak.

Így világított rá Luther küzdelmének eredménye a reformálatlan keresztyénség tarkaságára. Minden bele van abba szőve. Van benne egy kevés az Ószövetségből, egy kevés az újszövetségi tanításból, egy kevés az apostolok buzgóságából, egy kevés a régi keresztyének életéből, egy kevés felelősségrevonás, egy kevés evangéliomi vígasztalás, — de egyébként jellegzetesen *emberi* mű. Látszólag minden jól összevág ebben a kitünően felépített, pompás szerkezetű alkotásban, de hiányzik belőle a keresztyénség lelke: a Krisztus evangélioma. Korántsem jelenti ez azt, hogy a reformálatlan keresztyénség aklaiban ne élnének olyanok, akik mégis csak hisznek az evangéliom Krisztusában. Ott is munkálkodik az Isten kegyelme; elég a keresztség szentségére gondolnunk! Istené a dicsőség, hogy Ő még az emberi gyarlóságot is jóra tudja fordítani. De ami emberi, annak csődöt kell mondania. A reformálatlan keresztyénség is elvette ítéletét abban, hogy az Anyaszentegyház megint felismerte hivatását: hírdetnie kell az evangéliomot tisztán és hamisítatlanul.

Luther ugyanis nem tartotta meg magának a felfedezett kincset: „. . . küzd velünk a hős vezér . . .” Hanem előbb tanári előadásaiban s prédikációiban, majd vitáiban és irataiban az egész keresztyénség reformációján munkálkodott.

Luther küzdelme tehát túlnőtt az ember átlagos küzdelmén az életért. De ma sincs más megoldása a pusztulás és megmaradás válságának, minthogy felismerjük: *ki a halálnak és az életnek ura.* (Róm. 14, 8.). Mindnyájunknak ma is az az egyetlen segítségünk, hogy a puszta létért való harcon túl az Anyaszentegyház hű vitézeiként az Isten kegyelméből való életért küzdjünk. — Ezért van közel szívünkhöz az ünnepelt hős! *Sólyom Jenő.*

Egyházunk küzdelme.

Az általános világválság, mely terjedelmére a nagyháború válságát is felülmúlja, aránytalan súllyal nehezedik a magyar evang. egyházra. Szinte reménytelenebb a helyzetünk, mint tíz esztendő előtt. Akkor bizakodóbb volt a közhangulat, közelebbre vártuk a hajnalhasadást és több erőt éreztünk magunkban a nehézségekkel való megküzdésre, az akadályok legyőzésére. Gróf Klebelsberg Kunó *„Jőjjetek harmincas évek”* című kötetében az 1930-as évektől várta a nagy zsibbadás megszűntét és az ébredés, az új életfolyam megindulását. Azonban ez ábránd eddig csalóka hiedelemnek bizonyult, sőt talán mintha az erők zsibbadása, a csüggedés még fokozódott volna.

Nemzetünk helyzete sem rózsás, — de egyházunk helyzete szinte megdöbbentően hasonlít Helgoland sorsához, aminek partjait szűntelenül rombolja a tenger ostromló árja és területe egyre kisebb; márcsak negyedrésze annak, amekkorának a XIII. század krónikásai leírják. Egyszer csak elnyeli a tenger s az egykori szigetből veszedelmes zátony válik. Pedig lakói egyre erősítik falazással, kősáncokkal az omlandó partot. Az élet és halál nagy kérdése megacélozza az idegeket, küzdésre edzi a lelket és izmokat. Az önfenntartás ösztöne parancsol s a lakosság engedelmeskedik parancsának. Dolgozik, védekezik, harcol, hogy az elenyészés szomorú percét késleltesse. Egészséges közszellem és csodás önfegyelmezés az az erő, mely a halál elé gátakat épít. A mi egyházunkból jelenleg ez az erős közszellem hiányzik; vannak tiszteletreméltó fellobbanásai, de egészben a fáradtság jeleit mutatja s az állandó erőfeszítés, a kitartó éberség inkább szórványos, helyi jelenségnek látszik, ami a védelem egységes voltát, állandó erejét szinte kizárja. Egyházunk egykor híres, a gályarabságot, későbbi intézményes sanyargatást győzelmesen kiállt, vésszel, csábítással szembeszálló öntudata meggyengült, úgy, hogy más egyházak és a szektás mozgalmak szabad missziói területnek nézik, amelynek rovására korlát nélkül gyarapodhatnak, mert hódításuknak számbavehető akadálya nincsen. A szórvány-egyház partjai töredeznek, omladoznak; ha egy helyütt megerősítjük, akkorra másutt megint rést ütött az ár. Az Istentől reánk bízott tálentomot mintha föld alá ástuk volna. El nem veszett ugyan, de gyümölcsözni sem gyümölcsözik. Valamely nemzetnek, egyháznak életerejét az mutatja, hogy mer-e hódításra gondolni; érzi-e, hogy oly kincs birtokában van, ami erre nemcsak feljogosítja, hanem egyenesen kötelezi, amit közkinccsé kell tennie. A puszta védekezés már erőhanyatlást jelent. És nálunk az önvédelem is, aminek pedig már eszméjében lemondás van, egyre kisebb területre zsúgorodik. Ha e hanyatlást meg nem tudjuk állítani, pár évtized múlva csak evangélikus szigetek lesznek Magyarországon, az evang. egyház névben él csupán.

Ez öntudathanyatlást több tényező okozza. Az egyik az hogy hazánk feldarabolásával a mi egyházunk vesztett az államfenntartó egyházak közül legtöbbet. E vérveszteség annyira elkábította, — hisz nagyon értékes területeket szakítottak el — hogy ereje fogytán, mint a holt eleven jerikói utas ösztönszerűen kereste a külső támogatást s ennek fejében mintegy tompította külön világtörténelmi hivatásának jelentőségét, — ami viszont újabb erőhanyatlást szült erkölcsi téren. Ha a világtörténelmi hivatás szilárd tudata keblünkből kihal s a belőle sarjadt önérzet gyengül, vagy enyészik,

megszűnik az életakarás is, amivel a közömbösség, fásultság, elkérgesedés jár együtt, a lassú, sorvasztó enyészés szomorú hírmondója. Ezt a világtörténelmi hivatástudatot kell tehát ismét élő hatalommá tenni és főkép a gyermeklélekben, ifjú szívben meggyökeresztetni. Alkalmazzuk magunkra Zrinyi Miklós mondását: *„egy nemzetnél sem vagyunk alább valók."* Ha a reformáció történetére gondolunk, vértanúságunkra, hőseinkre, azokra, akiket egyházunk adott és nevelt a magyar nemzetnek, akiknek nagysága tiszteltté tette világszerte a magyar nevet, — jogunk van az erős, eleven öntudatra és büszkeségre is.

Egy másik kórságunk a felelősség érzésének elsatnyulása. Amikor felelősségről beszélünk, többnyire csak azok felelősségét szoktuk hangsúlyozni, akiket a közbizalom vezéri székbe ültetett. Meg kell jegyeznem, hogy részben az egyházi alkotmány, részint a jogszokás e vezéri állásokat jórészt felelőtlenekké tette azzal, hogy viszont a hatalmat megtagadta tőlük, illetőleg oly téren adott hatalmat kezükbe a törvénykezés terén, ahol maguk sem kérték, — s ahol az igazságszolgáltatás rendjét gátolhatja és aránylag csekély a hatalmuk ott, ahol módjuk volna alkotni, lelkük kincseit értékesíteni: az egyházkormányzatban. Ha valakit felelőssé teszünk, meg kell adni az eszközöket, a megfelelő hatalmat is, hogy kötelességét ne csak jelképesen hanem valóságban is teljesíthesse. Megfelelő hatalom nélkül a felelősség, mint jogrend- és szabadságbiztosító intézmény, mint alkotmányos tényező okvetetlenül elsorvad és értéktelenné válik. A tisztviselők felelőssége az Egyházi Alkotmányban biztosítva van és ha a közszellem éber, illetőleg a hívek egyetemét szintén áthatja a felelősség érzése, nem is válhatik holt papiros joggá. — Sokkal fontosabb azonban a gyülekezetek, intézmények, lelkészek, egyházi munkások, egyháztagok felelőssége, illetőleg nagyobb veszedelem és ártalom — ugyanazok *felelőtlensége.*

A háborús lelkiségnek egyik sajátos vonása, hogy az egyetemes érdek, a nagy területeket átfogó szempontok uralma alá hanyatlott s helyette az egyéni érdek szempontja vált hatalommá. Régente az egyházi munka *szolgálat* volt és akik szolgáltak, büszkén viselték az „egyházi szolga" (minister verbi Dei) nevet. Szigorúan megvizsgálták a jelöltek jellemét, vajjon igazán megvan-e a „pectus", ami teológussá avat. A háború óta az „elhelyezkedés" lett a jelszó, az uralkodó fogalom, mely a világi közéletből átsurrant az egyházi életbe s a lelkészi hivatást egyszerű kenyérpályává süllyesztette, aminek csupán külső feltételei vannak. A lelki világ, a hit, közömbös. A lelkészválasztások párttusák, ahol gyakran személyes érdekek, idegen szempontok vívnak egymással, ahol a gyülekezet pusztán csatatér, hadi terület, amelyet a harcolók vak szenvedélye végig pusztít. Mennél gyengébb a pályázó felkészültsége, annál jobban hisz saját jogában és nélkülözhetetlenségében s annál nagyobb hévvel és erőfeszítéssel harcol saját érvényesüléséért, mert azt elfogultságában, az önbírálat hiánya miatt a közjóval azonosítja. Ha meg volna és eleven volna a felelősség érzése, amivel Isten országával, egyházunkkal szemben tartozunk, — ily tusák nem keletkezhetnének, a lelkészválasztások megint ünnepekké válnának, mint régente voltak, amikor a választásban Isten Lelkének vezérlését látták s tisztelték is. Az egyház, a gyülekezet nem azért létesült, hogy az idegen lelkeknek egy talpalatnyi földet adjon, ahol lábukat megvessék, — talán épen az egyház ellen való küzdelemre, — hanem, hogy a szomjas lelkeket az üdvösség forrásához vezessék. Csak az a lelkész töltheti be igazán hivatását, akinek szeme előtt nem a virágvasárnap pálmaözöne, hanem a nagypéntek töviskoronája áll legfőbb pályadísz gyanánt s aki inkább hordozza verítékezve a keresztet, semhogy játszva szaggassa a földi jólét gyakran bódító illatú virágait.

Ne áltassuk magunkat azzal, hogy valami büntető rendelkezéseket tartalmazó jogszabály a felelősséget bele tudja nevelni egy nemzedékbe, mely azt nem érzi, sőt önzésének takaró palástjául használja. Ily jogszabály csak ideiglenes orvosszer lehet; a tökéletes orvosság az öntudatos, következetes nevelés, aminek a gyermekekre, ifjúságra s a felnőtt, a gyülekezetek sorsát intéző felnőtt keresztyénekre egyaránt ki kell terjednie. Csak így lehet meggyökeresztetni azt a lelki törvényt: azért jöttünk, hogy az oltárra ajándékot vigyünk, azt, amink van, tálentomunkat és életünket, nem pedig azért, hogy az oltárról éljünk, az oltárról elragadjuk, amit mások buzgósága áhítatos kézzel odahelyezett. *D. Kovács Sándor.*

A mi statisztikánk.

Lapjainkban azt a sok vitatkozó készséget látva, mellyel egyházunk ügyeit nem előre, de hátra tólják, — ma egynek, holnap másnak kedvét veszik el a komoly tenniakarástól, — érthető, hogy sokaknak lelkét bizonyos fokú dermedtség veszi körül; másokat meg sok bíztatás és bátorítás ellenére sem lehet a tétlenség, a csendes szemlélődés bűvös köréből kimozdítani.

A budapesti Iparosképző Protestáns Egylet egyik iparosa említette, hogy ma csak gáncsoskodni tudnak: beszédben, bírálatban, szakértők és tudatlanok olyannyira, hogy sokan ennek hatása alatt már dolgozni sem mernek! Ő azonban nem törődik a gáncsoskodókkal, jókedvvel, vidáman végzi a munkát, mintha semmit sem látna és hallana a házatáján kívül. Házatáján belül azonban serényen folyik a munka. Ott ő adja a példát. Nincs veszekedés. Mindenki a maga helyén becsületesen végzi a munkáját, melynek hasznát látja házának, műhelyének minden egyes tagja. Néhány hónapos tanonc is különb, mint másutt néhány esztendős segéd.

A sok erőt fogyasztó és mégis meddő viták helyett nézzünk szét házunk táján, hogy az én és a te számodra, evangélikus testvérem, hol akadna tennivaló,

amelyet nem a közeljövőben (bizony sokszor elfátyolosodik a szemünk és nem is látjuk!), de ma, azonnal munkába kell vennünk! Evangélikus egyházi életünk is egy nagy műhely, Krisztus Urunk a gazda, mi az alkalmazottai vagyunk: mesterek, segédek, tanoncok, vagy még lejebb — munkabírásunk, tettrekészségünk, szívünk szeretete szerint. Az utolsó kifejezés: szívünk szeretete a legnagyobb mérték a Krisztus egyházában való munkálkodáshoz.

A mi magyar statisztikánk* sok szeretetet, sok munkásságot kíván. Én már tudom, hogy mártíromságot is. Olyan hangyabolyba kell belenyúlkálni, melyet a közömbösség, a „minden jól van" elve bástyázott körül. Ezen pedig áthatolni egyes apostolnak lehetetlen dolog. Mérgezett fegyverekkel várják s hamar leterítik.

Magyarország 8,688.319 lakosságából 534.065 az ev. vallású.

Legtöbb ev. van Budapesten (49.984), Békéscsabán (30.883), Szarvason (28.255), Nyíregyházán (17.972), Orosházán (15.414), Sopronban (9.984), Tótkomlóson (9.765), Kiskőrösön (9.493), Mezőberényben (9.144), Pilisen (5.355), Győrben (5.014), stb.

Az egész országban az egyetlen vármegye: Békés, ahol evangélikusok (112.539) vannak többségben a reformátusokkal (106.099) és a római katolikusokkal (94.110) szemben. Érdekes volna megtudni, hogy a vármegye tisztviselői között és az egyéb követelményeknek is megfelelően evangélikus egyházunk érdekei a többségnek megfelelően kielégíttettek-e?

Csonka-Bácsbodrogban vagyunk legkevesebben. Mindössze 663 lélek. Baján 420. Csonka-Bihar vármegyében 1646. A 9.698 lakosból álló Komádin 751 lélekből álló egyetlen lelkészi állással bíró gyülekezetünk van. Sarkadon (12.233) 253, Berettyóújfalun (10.899) 78, Sarkadkeresztúron (2.497) 74 evangélikus él, a többiek 63 községben szétszórtan.

Hajdú vármegyében, amely a reformáció kezdetén tiszta evangélikus volt, ma 1.950 evangélikus él. Csak Debrecenben van evangélikus egyház 1.554 lélekkel. Hajdú vármegye minden községében, illetve városában van evangélikus. Hajdúdorogon 62, Hajdúböszörményben 53, Hajdúnánáson 48, a többiekben kevesebb.

1920-ig Jásznagykunszolnok vármegyében is csak egy evangélikus lelkészi hivatal volt: Tiszaföldváron, 1.157 lélekkel. Ma már Csépán 59, Mezőtúron 1.002 és Szolnokon 440 lélekkel is van lelkészi állás szervezve. E vármegyében 4.219 evangélikus található.

A vármegyéket vizsgálva, megdöbbenve tapasztalhatjuk, hogy a 316.929 lelket számláló *Heves vármegyében egyetlen evangélikus lelkészi hivatal sincs.* De még csak leányegyházunk sem! Sem lelkész, sem tanító nem áll az 1.392 (egyezerháromszázkilencvenkettő) evangélikus lélek rendelkezésére. Hová járnak ugyan ezek az evangélikusok öntudatuk ébrentartására? Mennyi gond, mennyi fáradtság, idő- és pénzveszteség rejlik e tények mögött? Mert itt is élnek öntudatos evangélikusok, akik gyermeküket evangélikus lelkésszel kereszteltetik, konfirmáltatják, esketik és végeztetik sajátmaguk eltemettetését! Nem is említem azt az anyagi veszteséget, mely egyetemes evangélikus érdekeinket sújtja az egyháziadó elvesztése által. Az erkölcsi veszteség azonban egyenesen szégyene evangélikus magyarságunknak. Szinte hihetetlen, hogy kifelejtettek egy egész vármegyét a gondozásból! Evangélikus egyházi szempontból évszázadokon át teljesen parlagon hever. Pedig nagy kár a pusztulásba engedni! Heves vármegyében is akadnak evangélikusok, akik evangélikus egyházuk iránt érzett szeretetük gyönyörű jeleit mutatják meg pénzben és időben! Félő azonban, hogy belefáradnak, mert azok részéről is, akiknek lelkesíteni volna kötelességük, leintést kapnak; akiknek pedig kellemetlen a mozgolódásuk, másfelé helyeztetik s vége az evangélikus közösség után való törekvésnek!

Evangélikus egyházunknak szüksége van minden egyes evangélikus lélekre! Tartsuk számon őket, prófétai lelkesedéssel, apostoli buzgósággal legyünk fáradhatatlanok ev. testvéreink megtartásában. Heves vármegye mindenfelől könnyen megközelíthető: hajó, vasút, olcsó autóbusz áll rendelkezésre. Egerben 279, Hatvanban 275, Gyöngyösön 223 evangélikus él. Érdekes, hogy e három város evangélikus lakossága egy összegben három „7"-es számot ad: 777. Jeléül annak, hogy nem háromszorosan, de sokszorosan feledkeztek meg róluk! Pásztón 69, Nagybátonyban 55, Tiszafüreden 54, Egercsehin 26, Hevesen 26 evangélikus található. A többi evangélikus még kisebb tömegekben elszórtan él a neki egy ideig idegen vallások tengerében. Hosszabb idő után, mivel az evangélikus ember még ma is az összes felekezetek között a legtemplomjáróbb, az ő evangélikus vallása lesz az idegen, melyet egy hivatalos aktussal meg is pecsétel lelkében azzal a jogos szemrehányással, hogy róla evangélikus egyháza teljesen megfeledkezett. Pedig hát ő, amint szokták az ilyen aktusnál mondani, az összeköttetést nagyon szerette volna ősei vallásának követőivel fenntartani. Idővel azonban minden feledésbe megy. A gyermekek, ismerve a sok hazug tanítást, szégyellik atyjuk vallását, szükség esetén le is tagadják. Ne csodálkozzunk akkor, ha vallásunk elhagyására jelentkeznek, hiszen annak igazságait nemcsak hogy nem ismerték, de még csak nem is hallottak róla... *Minden egyházunkat szerető testvérünket kérjük: jöjjön hevesvármegyei evangélikus testvéreink megmentésére!*

Ne elégedjünk meg azzal, hogy itt-ott, egy-egy evangélikus istentiszteletet tartsunk (Egerben, Pásztón, Hatvanban folyik ilyen munka), hanem kérjük az illetékeseket, hogy legalább 1 (egy) állandó önálló ev. lelkészhez juthassanak a hevesmegyeiek. A missziói segélyből, a hívek egyháziadójából biztosítva is látjuk a megélhetését. Ha nem, hát jöjjön segítségül az egész ország evangélikus testvércsapata!

A hevesvármegyei esetnél csak még egy érhetetlenebb esetet mutat a statisztika. Azt, hogy vannak nagylétszámú ev. közösségek, ahol látszatszerű egyházi munka folyik ugyan, de még sincs evangélikus lelkészi hivatal. Döbbenetes érzések vettek erőt rajtam, amikor Békés község adataihoz jutottam. Miben lehet ennek a magyrázata, hogy Békés község 1.375 evangélikus híve nem vágyott önálló evangélikus lelkészi állás megszervezésére? Már 1920-ban is 1.315 ev. lélek volt itt lelkész nélkül. Tehát nem amerikaiszerű a gyarapodás. Nagytarcsán 1.040, Hévízgyörkön 855, Rákosszentmihályon 818, Mezőhegyesen 811, Sashalmon 785, Bócsán 758, Békéssámsonon 738, Oroson 718, Csanádapácán 698, Nagykállóban 686, Mezőmegyeren 681, Monoron 592, Nádasdon 585, Békésszentandráson 568, Derekegyházán 536, Pestújhelyen 531, Ujkígyóson 522, Ujfehértón 500, Kiskunhalason 453 evangélikus található. Ezek némelyike teljesen gondozatlan; van közöttük olyan, ahol vallástanár végez lelkészi szolgálatot; van, ahol tanító prédikál vasárnaponként. Dícséretre méltó munkát végezhetnek, de egészen más volna, ha paróchus lelkész végezné azt. Ezek között a testvéreink között lehetnek olyanok is, akik soha életükben evangélikus lelkészt nem láttak!

A felsoroltak mindegyike egy-egy megszervezendő lelkészi állást jelenthetne, ha — intenzívebb egyházi életről lehetne beszélni. Persze arról hallgassunk, hogy lelkészfölöslegünk van, ha ezeket a területeket szabad prédául adjuk át másoknak. A sok közül csak egyet ragadok ki: Mezőhegyest. 1930-ban 811 evangélikus lélek, 1920-ban 844. Ezalatt a 10 év alatt pedig Mezőhegyes lakossága 7.482-ről 8.359-re emelkedett. Hogy az evangélikus lakosság az általános 877 lélekszám szaporodás mellett is 33-mal fogyott, magyarázata abban van, hogy nincs evangélikus lelkészi hivatala. Szomorú tanulság az evangélikus lelkészi állás megszervezésére!

Példának vehetnék, hogy vannak nagyon csekély létszámú gyülekezeteink, melyeknek van lelkészük. Ilyenek: Csépa 59, Kisvárda 85, Hernádvécse 93, Csabdi

* 1930. évi népszámlálás adatai.

EV. IN. EGYH. TÖRT. KÖNYVTÁRA

109, Tokaj 128, Tállya 138, Kisterenye 150, Abaujszántó 158, Csákvár 191, Fancsal 237, Battonya 258, Sárszentmiklós 278, Ujcsanálos 299, Tápiószele 304, Sátoraljaújhely 332, Arnót 346, Sajókaza 358, Gyúró 361, stb. Ezeken a helyeken a gyülekezettel együtt bizonyára a lelkész családok is sok küzdelem és próbáltatás között tesznek bizonyságot evangélikus egyházunk iránti hűségükről és kötelességükről.

Az összes adatokat szem előtt tartva legevangélikusabb községek a következők:

1.	Majos	1207	lakosból	1177 ev.,	97.49 %
2.	Gadács	448	lakosból	435 ev.,	97.09 %
3.	Mekényes	1135	lakosból	1101 ev.,	97.00 %
4.	Kistormás	969	lakosból	930 ev.,	95.97 %
5.	Dunaegyh.	1989	lakosból	1898 ev.,	95.42 %
6.	Varsád	1191	lakosból	1132 ev.,	95.04 %
7.	Izmény	890	lakosból	840 ev.,	94.49 %
8.	Kismányok	624	lakosból	589 ev.,	94.38 %
9.	Csomád	885	lakosból	834 ev.,	94.23 %
10.	Mucsfa	799	lakosból	748 ev.,	93.61 %
11.	Ráckozár	1219	lakosból	1127 ev.,	92.45 %
12.	Somogydöröcske	818	lakosból	754 ev.,	92.17 %
13.	Tótkomlós	11143	lakosból	9765 ev.,	87.90 %
14.	Szarvas	25561	lakosból	21127 ev.,	82.65 %
15.	Békéscsaba	49.374	lakosból	30.883 ev.,	64.37 %

A római katolikus püspöki székhelyeken a következő adatokat találhatjuk:

	összlakossága			
Győr	50.881	ev.	5.014	9.85 %
Szombathely	35.758	ev.	1.790	5.00 %
Veszprém	17.792	ev.	556	3.12 %
Vác	20.960	ev.	652	3.11 %
Pécs	61.663	ev.	1.777	2.89 %
Székesfehérvár	40.714	ev.	817	2.00 %
Szeged	135.071	ev.	1.888	1.39 %
Esztergom	17.354	ev.	173	0.99 %
Eger	30.424	ev.	279	0.91 %
Kalocsa	11.880	ev.	75	0.63 %

Magyar evangélikus népünk hív és vár munkásokat. Szeretettől áthatott önzetlen vezéreket. Bizony, bizony, ha azt a sok erőt, mely kárba vész a sok meddő vitatkozással, evangélikus népünk összeszedésére fordíthatnánk: újból nagyok, minden téren vezetők lehetnénk és evangélikus gyülekezeteinket felvirágoztathatnánk! Igy jönne szenvedésünk után a mi feltámadásunk!

Szuchovszky Gyula.

Gyermekkarok.

Az „Evangélikus Népiskola" c. folyóirat 1933. évi április havi számának „Kántori rovatában" Hamar Gyula, soproni tanítóképzőintézeti igazgató nagyon figyelemre méltó gondolatokat tár egyházunk kántorai elé a lipcsei Thomanerchorral kapcsolatosan. Oly nagy horderejű ez a kérdés, hogy olvasásakor elszorította szívemet a félelem, hogy az Evangélikus Népiskola lapjain nem talál utat elég emberhez, akinek ezt szíve ügyévé kellene tennie. A legfontosabbakhoz, — a gyermekkarok jövő vezetésére hivatott kántorainkhoz, — eljutnak ezek a gondolatok. De, hogy mindenfelé az egyházban csakugyan létesüljenek is ilyen templomi gyermekkarok, ahhoz az szükséges, hogy kántorainkon kívül az egyház vezetői és tagjai közül még sokan lelkesüljenek föl e terveken.

A lipcsei Tamás-templom evangélikus gyermekkara valóban csodálatos énekkel ragadja meg a hallgatóságot. A világhírt jogosan megérdemelte. — De nem is kell olyan messze külföldre elmenni, hogy a gyermekkarok teljesítményében gyönyörködjünk. Hallgattam a Thomanerchort is és hallgattam gyülekezetem gyermekkarát is. Ne nézzenek rám furcsa szemmel a zene hivatott mesterei, ha arra a merész kijelentésre ragadtatom magamat hogy a Thomanerchornál nagyobb lelki élmény volt számomra kis gyülekezetem gyermekkarát hallgatnom. Az eszem azt mondja és a fülem is, hogy hatalmasabb nincsen annál a világhírű kórusnál. De az értékmegállapító mérlegre nagyon nagy súllyal fekszik rá a szívem. A szívem pedig azt mondja: a *„mi"* gyermekeink csodaszépen énekeltek a *„mi"* templomunkban. És amikor ezt az énekkart hallgatom, megragadnak a más emberek lelki élményei is. Számításba kell vennem a gyülekezet egyik presbiterének szavát: „Úgy szeretem a gyermekeket s amikor éneklésre megszólalnak, alig bírok magammal!" Számításba kell vennem azt a tekintetet, mellyel a hívek néznek akkor, amikor a gyermekek kara megszólal. Figyelembe kell vennem azt a letagadhatatlan tényt, hogy a máskor szépen látogatott vallásos est terme zsúfolásig telik meg, amikor énekel a gyermekkar és ugyanez történik a templomi istentiszteletek látogatásánál is. Mindezek azt mondják, hogy meg kell a gyermekkarokat alakítani.

A karének fontosságát a legtöbb helyen belátták már. Alig lehet egyházközségünk, amelyben valamelyik kántor meg ne alakította volna a vegyes-, vagy a férfikart. De talán nem bélyegez meg senki a „sötétlátó" névvel, ha ideírom azt a meggyőződésemet, hogy a tíz újjamon tudnám megszámolni azokat az egyházakat, ahol ezek az énekkarok rövidebb, vagy hosszabb időre szét nem hullottak. Vagy az énekkari tagok, vagy a karmester érzékenysége, esetleg közönyössége miatt. Egy terület azonban van, ahol az érzékenység nem lehet robbantóanyag: a gyermekkar. Itt a vezető és a kar között a viszony a tanító és a tanítvány viszonya. Egy terület van, ahol a kar tagjainak közönye meg nem ölheti az eredményeket: a gyermekkar, mert itt kötelezni lehet a gyermekeket az énekórákon való résztvételre. Az egyház ezzel csak nyerhet, mert a gyermek nemcsak énekével, hanem szereplése egyszerű tényével is vonzza, hívja a templomlátogatókat, hozzátartozóit. — Mindez a mellett szól, hogy meg kell a gyermekkarokat alakítani.

Kántorunk és iskolás gyermekünk minden egyházunkban van: — csuda, hogy gyermekkarunk nincsen minden egyházunkban!

Sok más területen megtanultuk már azt az igazságot, hogy a gyermekeken keresztül kell a felnőtteket megfogni: — csuda, hogy az egyházban ezt még nem vettük figyelembe!

Olyan nagy, jobbsorsra érdemes búzgósággal keressük az eszközöket, melyekkel bensősé-

gesebb, gazdagabban virágzó gyülekezeti életet teremthetünk: — csuda, hogy az egyik leghatásosabb eszközt, a gyermek énekét még nem fedeztük föl mindenütt!

Tudjuk, hogy Jézus mennyire örült a gyermekajkak dícséretének: — csuda, hogy mi mégis némákká tettük ezeket!

Hogy mennyire elhanyagolt terület volt ez a múltban, az mutatja meg a legjobban, hogy gyermekkarok részére még zenei irodalmunk sincsen. Hamar Gyula igazgatónak a legnagyobb gondja, — úgy látom, — az, hogy a szükséges kottákat mint lehetne a kántorok kezébe adni? Több utat próbál megjelölni: a kántorok önmegadóztatását, teaestek, vagy előadások jövedelmét stb. — Amikor arról van szó, hogy gyermekkarunk működéséhez egy kis áldozatot kell hoznunk, akkor állítsuk szembe magunkat ezzel a kérdéssel: szabad-e, hogy ez a nemes terv az én elmaradó pengőmön bukjék meg? *Wolf Lajos*

A liturgia elemei.

Válasz egy „Lelkész"-nek.

A Budai Luther Szövetségben néhány héttel ezelőtt beszéltem istentiszteleti cselekményeink alapelveiről és eszményeiről.

Közben ismertettem a legújabb liturgiai törekvéseket is. Hangsúlyoztam, hogy az ilyen kérdések tárgyalása mennyire kényes, hiszen az istentisztelet egyházunk életmegnyilvánulásainak a legszentebbje és legkényesebbje s úgy igyekeztem a tárggyal foglalkozni, hogy semmiféle jogos érzékenységet ne sértsek. Ez annyiban sikerült is, hogy a jelenvoltak nem emeltek kifogást sem a tárgy beállítása, sem az előadás részletei ellen. Most egy jelen nem volt, magát „Lelkész"-nek nevező, egyébként azonban előttem ismeretlen egyén von e lapban felelősségre azért, mert a deáktéri kísérletre néhány kritikai megjegyzést tettem.

A felelősségrevonás elől névtelensége dacára sem térek ki.

Szívesen és készséggel kijelentem, hogy a tudósítás nagyon összevonva, de teljesen helyesen és a kritika tekintetében is pontosan azt adja vissza, amit mondani törekedtem.

Azt a feladatot azonban sem előadásomban nem vállaltam, sem a kihívás folyományaképpen nem vállalhatom, hogy pozitív liturgiai reformtervet készítsek, mikor én minden ilyen irányú kísérletezést feleslegesnek és veszélyesnek is tartok. Különösen akkor, ha a kísérletek abban a mederben folynak tovább, ahogy megindultak.

Én ugyanis teljesen meg vagyok elégedve azzal az istentiszteleti formával, amely egyházunkban az idők folyamán kialakult s amely immár klasszikussá vált egyszerűségében olyan formában nyujtja az evangéliumot, úgy vezet Istenhez s olyan kifejezését adja népünk istenes érzéseinek, hogy benne sem kivetni, sem reformálni valót nem találok. A klasszikus forma tartalommal való megtöltését nem nevezem reformnak. Uj imádság, alkalmas textus, élő igazságok hirdetése és a részek összhangba való hozása, ebben a keretben csak elemi követelés.

Ha valaki az egyszerű magyar evangélikus istentiszteleti formával nincs megelégedve, annak a számára is jobb megoldást tudok, mint egyéni tervezgetéseket, vagy idegen importot. A liturgiának egyik célja éppen az, hogy egységet teremtsen, hogy normákkal áthidalja az egyéni kezdeményezéseket és az idők folyamán kialakult különbségeket. Református atyánkfiainak szükségük lehetett új liturgia alkotására, nekünk azonban nincs, mert nekünk van olyan régi s egyházaink nagy többségében még ma is szinte csonkítatlanul megmaradt liturgiánk, amelyet csak vissza kell helyeznünk jogaiba. Ennek a megoldásnak csak előnyei vannak. Előnye az, hogy csak ebben a formában hozhatók egyházaink igazán közös nevezőre. Előnye az, hogy nem mondvacsinált tervezet, hanem egy hívőbb korszak szerves alkotása, multunk értékes darabja. Végül előnye az is, hogy a mienk, nem a svédeké vagy a finneké s hogy benne a közös forrásból kinőtt egyházak igazibb kapcsát láthatjuk, mint azt, ha minden szellemi kapcsolat és megfelelő belső tartalom nélkül csak külső formákat utánzunk.

Az az istentiszteleti forma, amelyre gondolok, a semmiféle későbbi zsinati határozattal el nem törölt, tót és német egyházainkban országszerte megmaradt liturgikus istentisztelet, amelynek a teljesen pontos leírása a rózsahegyi zsinat 8. kánonában található.

Én azzal a fejlődéssel, amely a magyar gyülekezetek istentiszteleteit ettől az egyebekben teljes, harmónikusan fölépített és mintaszerű formától eltérítette, teljesen azonosítom magamat s nem tartom helyesnek, hogy népünk igazi lelkét megváltoztassuk s istentiszteletében minden tót, német, svéd vagy finn tradicionalizmussal szemben álló, de evangéliumi forrásból fakadó ellentétét visszacsináljuk. De ha már ez az eszme egyáltalán felmerült, akkor a komoly, történetileg is megalapozott és egyházunk magasabb egységét szemelől nem tévesztő megoldása csak úgy gondolható el, hogyha oda megyünk vissza, ahol utaink eltértek. A magam részéről erről azonban ma nem is beszélnék s a kérdést azért is levenném a napirendről, mert a liturgiai reformok nemcsak egyházunk gyökereihez visznek közelebb, hanem külső formáikban a katolicizmus általunk egyébként elvileg teljesen elvetett istentiszteleti formáihoz való közeledést is jelentenek, amit én sem ma sem a jövőben nem tartok egyházunkra és híveinkre, de még papjainkra nézve sem előnyösnek. Aki legény, az ne formákat reformáljon s ne adiaforonokra pazarolja az energiáját, hanem az evangélium lényegének sikeresebb, szívekbe és lelkekbe markolóbb hirdetésével, a jézusi és lutheri szempontból is „egy szükséges dolog" keresésével szolgálja egyházunkat.

Ennek a néhány mondatban vázolt — semmiféle személyes éllel nem bíró — felfogásomnak az alapján emeltem néhány tárgyilagos és elemi kifogást a deáktéri kísérlet ellen, amelyekért helytállok. A kísérlet ellen a következő főbb észrevételeim voltak:

1. Elemi hibának tartottam azt, hogy az újítás nem a mi szerves egyházi életünk meglévő értékeibe kapcsolódik bele, nem a megmaradt és tovább építhető liturgikus tradíció felhasználásával indult, amiből folyt aztán az, hogy

2. a kísérlet stílustalan, mert a lelkész és az egyház Isten dicsőségére való istentiszteleti együttműködését nem hozta a liturgikus énekben közös nevezőre,

3. formailag is tarthatatlan, mikor a lelkészt az istentisztelet kezdetétől fogva az oltár elől szembeállítja a gyülekezettel.

Köztudomású s úgy a régi magyar, mint a régi lutheri, valamint a svéd és egyéb liturgiákban is az elemi előírásokhoz tartozik az, hogy az istentisztelet stílusa érdekében a lelkésznek is énekelnie kell s szintúgy köztudomású, hogy a liturgiában az oltári cselekmények tájolva vannak. Egy részüket az oltár felé, más részüket a nép felé fordulva szokás végezni. Ha ez a tájolás a dolog természeténél fogva nem mellőzhető az úrvacsoránál, nem szabad perhorreszkálni a rendes istentiszteleten se. Igaz, hogy ezzel nyakig benn vagyunk a katolicizmusban, de aki á-t mond, annak nem szabad a bé-től sem húzódnia. (Ezért tartom én sokat hangoztatott sívársága és racionalizmusa dacára is klasszikusnak a magyar evangélikus stílust, mert abban ilyen nehéz problémák sem a liturgikus, sem az egyház ré-

szére nincsenek.) Afölött most már vitatkozhatunk egymással, hogy ezek a kifogásolt dolgok elemiek-e vagy sem. Nekem elemiek. Másnak talán magasabbrendű problémák. De akár így van, akár úgy, nekem a liturgikus stílusról más fogalmaim vannak, mint felelősségrevonóimnak s felfogásomon nincs okom, hogy változtassak. További kérdés lehet az, hogy annyira fontosak-e ezek a dolgok, hogy érdemes leszögezni őket? Kétségtelen, hogy nem fontosak. De ha már szó van róluk, akkor nem szabad elhallgatni a minuciákat sem. A fontos csak az, hogy egyházunk rekatolizálódásához a liturgiai reformtörekvéseken keresztül tudatosan ne szolgáltassunk ugródeszkákat. Ezért kell a liturgikus reformokkal foglalkoznunk s ezért kell valamennyit visszautasítanunk. **Szimonidesz Lajos.**

Egyházi háborúságok.

Vettük a következő levelet:

Az „Evangélikus Élet" tekintetes Szerkesztőségének

Budapest.

Az „Evangélikus Élet" f. évi április hó 9-én megjelent 11. számában — a cikk szerzője nevének feltüntetése nélkül — *„Egyházi háborúságok"* cím alatt közölt cikkel kapcsolatban kérjük az alábbi helyreigazító nyilatkozat közlését:

Mint a budavári ev. egyházközség cselekményes tagjai és a Budai Luther Szövetség elnöksége kijelentjük, hogy

valótlan a cikkben foglalt az a beállítás, hogy a Budai Luther Szövetség mozgalmát az egyházközség vezetősége ellen „mesterségesen fűtött gyülölködés vezeti".

Nem való továbbá az sem, hogy a Budai Luther Szövetséget, vagy annak tagjait a „gyülölet kicsinyes emberi szempontjai vezetnék" akcióiban.

Való az, hogy a Budai Luther Szövetség vezetősége és annak tagjai az alkotmányunk keretén belül gyakorolják az egyházi életben megillető jogaikat és a valódi evangélikus szellemnek érvényesülését igyekeznek előmozdítani az egyházi életnek minden vonatkozásaiban, — még akkor is, ha e téren egyes felsőbb hatóságainak hatalmi túlkapásaival kell szembeszállaniok.

Való az is, hogy a Budai Luther Szövetség mozgalmának az az indító oka és célja, hogy a legfelsőbb egyházi bíróság által jogerős fegyelmi ítélettel súlyosan megbélyegzett várbeli evangélikus lelkész eltávozzék, vagy eltávolíttassék helyéről. A lelkész ugyanis nem váltotta be a felettes egyházi hatósága előtt írásban tett azt az ígéretét, amellyel az állásra való méltatlanságát őmaga is belátva, nyugdíjazását kérte; ezzel kapcsolatban pedig ezideig az egyházi felsőbbség sem tette meg azokat a beígért intézkedéseit, amelyek a lelkész eltávolítása révén a budai egyház békéjét helyreállíthatnák.

Amennyiben pedig a fent megjelölt cikk második bekezdésében foglalt fejtegetés arra a perre vonatkoznék, amelyet az egyházközség jelenlegi vezetőségének egyes tagjai indítottak volt a Budai Luther Szövetség elnöke ellen, — akkor utalunk a m. kir. Kúria jogegységi tanácsának B. I. 6144/15—1933. sz. ítéletére és a budapesti kir. törvényszék B. I. 4515/13—1932. sz. ítéletének indokolására, amelyek a Budai Luther Szövetség elnökének a választmány megbízása alapján tett feljelentésében foglalt tényállításoknak valóságát megállapították és ennek alapján a Szövetségnek elnökét a vád és következményei alól jogerősen felmentették.

Ebben a tárgyban tehát vitának nem lehet helye.

Éppen ez a körülmény igazolja a Budai Luther Szövetség törekvéseinek jogosságát, helyes megalapozottságát, valamint azt a meggyőződését is, hogy a törvényesen lefolytatott bírói eljárás során hozott jogerős ítéletnek a budai egyházközség jelenlegi vezetőségére nézve hátrányos megállapításait semmiféle egyházközigazgatási hatóságnak bizalmi nyilatkozatával vagy határozatával elhomályosítani, felülbírálni, vagy hatálytalanítani nem lehet és nem szabad. Nem is szólva arról, hogy az egyházközigazgatási szervek határozatának meghozatalában — megsértve az E. A. rendelkezéseit — közvetlenül érdekelt személyek vettek részt.

A Budai Luther Szövetség elnöksége.

*

Az „Evangélikus Élet" szerkesztősége az „Egyházi háborúságok" című közlemény összes állításait fenntartja.

HIREK.

HÚSVÉT UTÁNI ELSŐ VASÁRNAP.

János 20, 19—23.

— A feltámadott Krisztus mint a békesség fejedelme jelenik meg övéi között. Ezzel köszönti őket: Békesség néktek! És ezt mondván, megmutatja nékik kezeit és oldalát. Tehát a Krisztus-sebek a mi békességünknek biztosítékai. Az ő sebeiben gyógyulánk meg. Mert ha ezekre az ő szentséges sebeire gondolunk, nem rettegtetnek többé bűneink, hiszen ezek a sebek az emberi bűnök büntetésének eltörlése miatt fájtak a Megváltónak. De Jézus az ő húsvéti köszöntésével és húsvéti szavaival a békesség hivatalát is felállítja tanítványai között. Ők ítélik meg majd az emberek cselekedeteit, de ez az ítélet csak megnyugtató, vigasztalást és békességet szerző lehet. — Jézus Krisztus azóta is, naponként eljön hozzánk, hogy békességet adjon. Mindenütt, ahol a szelídlelkűség elviseli az arculveretéseket, ahol szeretet van, amely a gyűlölet elől nem menekül, ahol könyörületességgel találkozunk, amely az elesettet felemeli a porból, ahol a hűség diadalmaskodik árulás és hitszegés felett . . . ott van a feltámadott Krisztus a szivekben. Ha Péter és János derűs lélekkel mennek el onnan, ahol őket megkorbácsolták, ha István háladalokat énekel halálos kövek zuhanása közben, ha Saul Pállá, az üldöző üldözötté lesz, ez csak arról beszél, hogy a feltámadott Krisztus állandóan tanítványaival jár. A halott Krisztus nem tudna hősöket teremteni, akik kétezer esztendő elmultával is változhatatlan lelkesedéssel és önfeláldozással állnak az Eszme mellett. Mi ma élő emberek a békesség fejedelmének jelenlétére hatásaiból következtetünk. Mivel pedig őt szűntelenül itt érezzük életünkben, ezért valljuk, hogy Jézus Krisztus tegnap élt, ma él és mindörökké élni fog.

— Az „Evangélikus Élet" szerkesztősége és kiadóhivatala leggyorsabban ezen a címen érhető el: „Evangélikus Élet", Budapest, 112. Postafiók: 9.

— A budai (vári) evangélikus ifjúsági egyesület április 23-án délután 5 órai kezdettel a bécsikaputéri elemi iskola nagytermében müsoros szeretetvendégséget rendez, melyre a vezetőség a hittestvéreket és érdeklődőket meghívja. Belépődíj 50 fillér.

— **A kormányzó elismerése.** A kormányzó megengedte, hogy Krén Margitnak, a székesfővárosi Erzsébet leányárvaház igazgatójának, a gyermekvédelem terén kifejtett értékes munkásságáért elismerését tudtul adják. Krén Margit hittestvérünk a Budapest-Kelenföldi Egyházközség buzgóságos tagja, aki az egyház szegényeinek állandó támogatásán felül a napokban utalt be az egyházközség pénztárába 2000 pengőt a hiányzó oltárkép megfestésére. A kép elkészítésével az egyház vezetősége Rakssányi Dezső festőművészt bízta meg.

— **Kapi Béla evangélikus püspök megbeszélései lelkészeivel és tanítóival.** Győrből jelentik, hogy április 18-án érdekes konferencia nyitja meg Pápán azt a sorozatot, amelyet egyházkerületének lelkészeivel és tanítóival, egyházmegyei körzetenként Kapi Béla evangélikus püspök tart. A pápai konferencia négy napot vesz igénybe, azután Nagykanizsán, Sopronban, Celldömölkön, Bonyhádon, Körmenden, ismét Sopronban, majd Győrött és Sárszentlőrincen gyűjti össze papjait és tanítóit Kapi püspök ezekre a megbeszélésekre.

— **Találkozó.** A selmecbányai evangélikus lyceumban 1893-ban érettségi vizsgálatot tett volt osztálytársakat felkérik, hogy a negyven éves találkozó előkészítése céljából saját címüket és azokét, akikről tudnak, közöljék Sárkány Ernő országgyűlési képviselővel, Aszód.

— **Diáktalálkozó Késmárkon.** A késmárki ágostai hitvallású ev. lyceum jún. 27-én, 28-án és 29-én ünnepi fennállásának négyszázéves jubileumát. A rendezőbizottság felkéri a lyceum volt növendékeit, hogy az ünnepélyen vegyenek részt családtagjaikkal együtt. Utazás és érkezés Késmárkra június 26-án. Jelentkezés dr. Pásztor József székesfőv. felsőkereskedelmi iskolai tanárnál. (Délibáb-utca 25.)

— **A miskolci Luther Szövetség megalakulása.** Virágvasárnapon alakult meg ünnepélyes közgyűlés keretében az országos Luther Szövetség miskolci csoportja. Az alakuló közgyűlés, melynek elnökei Lichtenstein László főispán, egyházmegyei felügyelő és Duszik Lajos főesperes voltak, a miskolci evang. egyház nagyszámú presbitereinek és egyháztagjainak részvételével folyt le. Az alakuló közgyűlés Duszik Lajos nagyhatású megnyitóeszédével kezdődött, ki rámutatott a miskolci Luther Szövetség megalakításának szükségességére és vázolta ennek az egyháztársadalmi szervnek a jövő feladatait. Az alakuló közgyűlés azután megválasztotta a miskolci Luther Szövetség tisztikarát. Társelnökök lettek: Ottlyk Árpád alezredes és Henszelmann Aladár dr. egyetemi m. tanár. Alelnök: Becht József tanítóképző intézeti tanár. Titkár: Fábry Béla dr. kereskedelmi isk. tanár. Jegyző: Lehoczky Egyed tanítóképző intézeti tanár. Ügyész: Rochlitz Dezső dr. ügyvéd. Pénztáros: Steiner Kálmán magántisztviselő. Ellenőr: Poppe Ferenc dr. pénzügyig. tisztviselő. Háznagy: Wohináner Dezső tanítóképző intézeti tanár.

— **Meghalt Kozma Andor.** Husvét vasárnapján 72 éves korában meghalt leveldi Kozma Andor költő, a Magyar Tudományos Akadémia, a Kisfaludy és a Petőfi Társaság tagja. A költészetben a hagyományoknak, a nemes konzervatív iránynak volt képviselője. Igen sok vallásos tárgyú költeményt írt, amelyeket vallásos ünnepélyeken szerte az országban szavalnak. Legnagyobb alkotásai: Petőfiről szóló verses regénye és Goethe Faustjának teljes fordítása. Április 18-án temették az Akadémia oszlopcsarnokából a Kerepesi temetőbe, a székesfőváros által adományozott díszsírhelyre.

— **Az orosházi Evangélikus Nőegylet** minden évben rendezni szokott három bőjti ünnepélyét ezidén is megtartotta. Mind a három ünnepélyt a Polgári Olvasó Kör nagytermében nagy közönség előtt tartották. Az első ünnepély szónoka Fürst Ervin szentetornyai, a másodiké Egyed Aladár szegedi, a harmadiké Túróczi Zoltán győri lelkész volt. Mindhárman a krisztusi szeretet áldott munkájáról tartottak lélekemelő, szép beszédeket. A termet minden alkalommal zsúfolásig megtöltő nagy közönség zajos elismeréssel hálálta meg az előadók nemes munkáját. A megnyitó- és záróbeszédet Kovács Andor esperes, a Nőegylet főtitkára tartotta. Az ünnepélyeken ének, szavalatok és zenekari számok szerepeltek s közénekkel kezdődtek. — Ugyancsak a Nőegylet rendezett az elmúlt tél folyamán több alkalommal teát. 1932 október havától f. évi március hó végéig a Nőegylet székházában minden kedden délután bibliamagyarázat tartatott. Mint az előző években, úgy ezidén is a tél folyamán a Nőegylet kedden és pénteken a szegényeknek ingyen ebédet osztott ki. E jótéteményben 3053 egyén részesült. A Nőegylet diakonisszája, Szabó Ida, az iskolás leánykákkal vasárnapi iskolát tart.

— **A győri ev. egyházközség beszámolója az 1932. évről.** Isten lelkétől vezérelt eredményes munkáról számol be a győri evangélikus egyházközség Turóczy Zoltán lelkész által összeállított évkönyve. Csak mélységes Isten és ember iránti szeretettel, megingathatatlan hithűséggel és hitvalló, bizonyságtévő lélekkel lehet olyan eredményeket elérni, mint amelyekről az évkönyv mindnyájunk örömére beszámol. — A munkálkodás alapja az a hit, amelyet a győri lelkészi gárda, élükön D. Kapy Béla püspökkel, az Ige fegyverével szerez meg a győri hívek számára. Ebből a hitből sarjad azután az igazi pezsgő egyházi élet. A szeretet szolgálatában áll a győri szeretetház és diakonissza intézmény, amelyek eredményes működését a kibővítés szüksége igazolja. Karitatív munkát végez még a Belmisszióiói Egyesület D. Kapy Béláné elnöklete alatt, a gyülekezeti szegénypénztár és a gyámintézet. A hívek áldozatkészsége a nehéz viszonyok között is példás, különben nem fordíthatott volna az egyház az 1932. évben 12.659.15 P-t különböző adományokra. Az egyháztársadalmi munka eredménye is a gyülekezet belső hitéletének köszönhető. Az iskola részéről Weltler János igazgató, az Ifjúsági Egyesület részéről Péchy Kálmán, a Leány- és Fiúdiákszövetség részéről Havasi Dezső és Ittzés Mihály ifjúsági lelkészek közölnek példaadó, megszívlelésre méltó beszámolót. Istennek áldása kísérje tovább is a győri lelkészek munkáját és a gyülekezet életét.

— **A Bethlen Gábor Szövetség** választmánya április 21-én dr. Pesthy Pál ny. miniszter elnöklete alatt ülést tartott, amelyen a tiszti jelentéseket és a fiókok jelentését, továbbá a szövetség hivatalos lapjáról szóló jelentést tárgyalták.

Szikra Lajos hangversenye a kelenföldi templomban. Szikra Lajos, Hollandiában élő hegedűművész hittestvérünk, aki április 2-án a Zeneművészeti főiskolán nagysikerű hangversenyt tartott, a Budapest-Kelenföldi egyház szegényeinek javára április 22-én este 7 órai kezdettel templomi hangversenyt tart, amelyen nagy zeneszerzők egyházi és vallásos kompozícióit mutatja be. A kíséretet Weltler Jenő karnagy látja el. Közreműködik még a kelenföldi egyházi vegyeskar.

— **A Budapest III. kerületi (óbudai) egyház** „husvéti levél"-ben számol be az egyházi élet első negyedévéről. Január 20-án megalakult a helyi Luther Szövetség. A Nőegyesület példás megsegítő munkát végez. Az új templom építésének ügye szépen halad a megvalósulás felé.

— **Tizenhat óra alatt olvasták végig a Szentírást.** Cincinnatiban bibliaolvasóstafétát rendeztek. Az Ó- és Újszövetséget váltott olvasók megszakítás nélkül olvasták. A Szentírás könyveit 16 óra 40 perc és 3 másodperc alatt olvasták el. — Ez is egy olyan őrültsége a mai embernek, amelyhez fölösleges kommentárt fűzni.

A szerkesztésért felelős:	A kiadásért felelős:
SZÁNTÓ RÓBERT	Dr. FRITZ LÁSZLÓ

SZERKESZTŐSÉG TELEFONSZÁMA: 59-2-01

POSTATAKARÉKPÉNZTÁRI CSEKKSZÁMLA: 1,228

(BP. SZÉKESFŐV. KÖZSÉGI TAKARÉKPT. CSEKKSZÁMLÁJA).

Nyomatott ifj. Kellner Ernő könyvnyomdájában, Budapest, V., Csáky-utca 10. 78277

Evangélikus Theol. Ifjusági Kör
Sopron. Deák tér.

I. évfolyam. 1933. április 30. 14. szám.

EVANGÉLIKUS ÉLET

Szerkesztőség és kiadóhivatal: BUDAPEST, I., LENKE-ÚT 56. Kiadja: AZ ORSZÁGOS LUTHER SZÖVETSÉG.

EGYHÁZTÁRSADALMI, BELMISSZIÓI, KULTURÁLIS ÉS EGYHÁZPOLITIKAI HETILAP.

Megjelenik minden vasárnap. ELŐFIZETÉSI ÁRA: Egész évre 4.40, félévre 2.20 pengő.

A KORSZERŰSÉG KÉRDÉSEI.

Megújúlásra vágyakozik az egyházban az egész vonalon hívő és lelkész. A hívő határozottabb, céltudatosabb irányítást vár a lelkésztől, a lelkész erősebb indításokat azoktól, akik nagy közületeink élén állnak. Egyházunk nem is olyan régen az első volt, amely az idők szavát megértette és az evangélium örök értékeinek megtartásával elsőnek kapcsolódott bele a modern életbe és igyekezett a haladó élettel és követelményeivel lépést tartani. Ezt bizonyítja a mult század kilencvenes éveinek elején alkotott egyházalkotmányunk, amely azóta elavult ugyan, de akkor sok tekintetben szinte forradalmi újításokat tartalmazott. Azóta, mintha az önmagunk diktálta iramban kifulladtunk volna és más egyházi közösségek — természetesen csak hazai viszonylatokra gondolok — megelőztek volna.

A római egyház a maga nagyszerű alkalmazkodó képességével már évtizedek előtt észrevette a szociáldemokráciában rejlő veszedelmeket és hogy az ár esetleg el ne kapja, inkább maga állt népi mozgalmak élére. A keresztényszociálizmusnak hódítása világszerte bizonyítja, hogy imponáló eredményeket ért el. A református testvéregyház a jelenben lendült neki hatalmasan és az anyagi és lelki élet minden megnyilvánulására rávetette magát, hogy híveinek irányítást és határozott világnézetet adjon. Ideje tehát, hogy mi is megmozduljunk és a minket megillető helyet visszafoglaljuk nemzetünk életében.

A Magyarhoni Evangélikus Lelkészegyesület vezetősége úgy látszik tisztában van azzal, mit követel a ma az evangélikus lelkésztől, mert a májusi győri országos konferencia középpontjába állította a korszerűség kérdéseit. Nem tudjuk, az egyes előadók megjelölt tárgyaikat milyen irányba fogják vinni, de máris sikernek könyvelhető el, hogy mondandóikat egyetlen központi gondolat köré csoportosítják.

Nem lehet kétséges, hogy a korszerűség kérdéseinek eldöntése, illetőleg megbeszélése az egyházban, a lelkész életében, a pásztori munkában és az igehirdetésben olyan égetően sürgős, hogy a konferenciáról egyetlen lelkésznek nem volna szabad elmaradnia. Nem lehet kétséges, hogy a szeretetmunkának a faluban és a városokban olyan új követelményei vannak, amelyek elől elzárkózni csaknem az öngyilkossággal azonos.

Ami pedig egyházalkotmányunkat, mint egyetemes magyar evangélikus életünk szabályozóját illeti, lapunk már megindulása óta mást sem tesz, mint felhívja az illetékesek figyelmét annak hiányaira és elavult szakaszaira. Ez az egyházalkotmány egy letűnt kornak nagyszerű alkotása, de nem szabad feledni, hogy szentesítése óta negyven esztendő telt el. Negyven esztendő nyugodalmas időben is örökkévalóságnak tetszhetik egy nemzedék előtt. Már pedig mi e negyven esztendő alatt olyan háborúkat, forradalmakat és változásokat éltünk át, amelyekről az emberiségnek addig fogalma nem volt, amelyek megváltoztatták az ember egész benső világát és az értékek ijesztő átértékelését eredményezték.

Nem mintha azokon az örök értékeken, amelyek Krisztusból és evangéliumából kiáradnak, bármilyen átértékelés változtathatna valamit, „mert e világ elmúlik, de az én beszédeim soha el nem múlnak", de ezeket az örök értékeket és igazságokat új adagolásban és új módszerekkel kell az embereknek felkínálni.

Úgy gondolom, a győri lelkészkonferencia e módszerek megbeszélésének folyamatát akarja megindítani és ilyen értelemben meleg szeretettel köszöntjük a kezdeményezést.

Üzenet a túlvilágból.

Húsvétkor megint künn voltam a temetőben. Szeretek oda kijárni akkor is, ha nincs ott temetési funkcióm. Meglátogatom ilyenkor jó tanáraimnak, barátaimnak és sok hívem közül mindazoknak sírját, akik ama nemes harcot már megharcolták, futásukat elvégezték, a hitet megtartották s akiknek végezetre eltétetett az igazság koronája. (Tim. II. 4, 7—8.) Nyugodtan pihennek sírjaikban, nem törődnek azzal, hogy körülöttük búgnak a gyárak szirénái s odébb az országúton tülkölnek az autók. A temetőben nyugvó ismerőseim száma már nagyobb, mint azoké, akik itt járnak-kelnek a városban.

Most is megnéztem az egyszerű fakereszteket, melyeknek árnyékában a megholtak alusznak, elolvastam az aranybetűs sírfeliratokat, melyekkel nekünk, élőknek még prédikálnak.

Az egyik sírfelirat — nem aranybetűs, csak egyszerű kőbe vésett írás — ez alkalommal különösen mélyen vésődött szívembe, úgy, hogy olyanformán vagyok vele, mint olykor egy szép korállal, mely sokszor napokon, heteken át cseng a fülemben. Nem is tudok szabadulni attól a gondolattól, hogy ez a sírfelirat tulajdonképpen üzenet a túlvilágból. Üzenet számomra, gyülekezetemnek s a gondozásomra bízott Magyarhoni Gyámintézetnek. Szól pedig a sírfelirat így: *„Tiszteld az Urat, a te jószágodból...* (Péld. 3, 9.)

A soproni gyülekezet egyik nagy jóltevőjének, Gálffy Ádámnak, gyönyörű szép kriptájánál, a sírbolt fedőlapján olvastam ezt az igét.

Gálffy Ádám I. Lipótnak egyik udvari embere volt. Pozsonyban lakott. De mikor Pozsonyban ép úgy, mint mindenütt az I. Lipót alatt álló országrészekben, üldözték szegény elődeinket, a protestánsokat és Sopronban és csakis Sopronban pislogott még az evangélium mécsese régi házak zárt udvarán, akkor Gálffy Ádám — aki úgy szomjúhozta az evangéliumot, mint a szarvas a folyóvizet — Pozsonyból eljött Sopronba. Itt tekintélyes adományával csakhamar odaállt a templomépítők sorába. Megépítették 1674-ben a mostani szép nagy templom helyén az első fatemplomot s mikor az két év mulva a városnak kétharmad részét elhamvasztó tűzvészben leégett, akkor ez óriási tűzvészt követő napon Gálffy Ádám és hittestvérei összegyülekeztek az alig kihült zsarátnok között és a leégett oltár helyén, a szabad ég alatt megfogadták, hogy újra felépítik a fatemplomot. És az óriási tűzeset következtében hajléktalanná, szinte koldússá vált soproniak néhány hónap alatt önkéntes adományokból második fatemplomukat is felépítették s Gálffy megint a jókedvű s legnagyobb adakozók között volt. A gyülekezetnek ma is birtokában lévő, páratlan értékű kincsei közül ő ajándékozta a sokak által megcsodált, művésziesen elkészített keresztelő tálat, az oltárkeresztet, a konfirmandusok kelyhét, csillárokat és egyebeket. Igy tisztelte Gálffy az Urat az ő jószágából és a templomépítés, templomfelszerelés munkájában, a haldoklásra ítélt evangélikus egyház megtartásában így fáradozott s buzgólkodott akkor, amikor még intézményesen nem volt szó ilyen mentő munkáról, amikor még nem volt Gusztáv Adolf-Egylet és Gyámintézet.

Hála Isten, most már van Gusztáv Adolf-Egyletünk, és Gyámintézetünk s intézményesen sietünk a templomépítő és nehéz gondokkal küzködő gyülekezetek segítségére.

Hogy ezt megtehessük most is, ebben a mi összetört, megrabolt, földresujtott, élet-halállal küzködő csonka országunkban, szükségünk van Gálffy Ádámokra, olyan egyháztagokra, akik átérzik a szórványoknak és a veszélyeztetett gyülekezeteknek fontos, szent misszióját s hittestvéri kötelességüket teljesítve, tisztelik az Urat az ő jószágukból. Ezeket a Gálffy Ádámokat keresi most a mi Gyámintézetünk s a mögötte álló százéves testvér: a Gusztáv Adolf-Egylet, akiknek útjukba odarakjuk a szegénységgel, adósággal, tehetetlenséggel vergődő eklézsiákat, amiképpen egykor Péter apostol útjába odarakták a betegeket, hogyha csak lehetséges, legalább árnyéka érje őket. (Ap cs. 5, 15.) Vajjon találunk-e új Gálffy Ádámokra, a viharvert gyülekezeteknek legalább kis árnyékot, védelmet, oltalmat nyújtó, könyörülő emberekre, a Gusztáv Adolf-Egyletet és a Gyámintézetet felkaroló testvérekre? Vajjon lesznek-e ezen végtelen nehéz, gazdasági válságokkal küzködő esztendőben is olyanok, akik tisztelik az Urat az ő jószágukból? Vajjon lesznek-e akik érzik, tudják, hogy a gyámintézeti munkával, gyüjtéssel, adakozással, minden egyes fillérrel, amelyet annak oltárára letesznek s ha másokat is bíztatnak arra, hogy azt letegyék, az Urnak tetsző istentiszteletet végeznek?

Egy ilyen Gálffy Ádámról már tudok. Igaz, nem örökölte Gálffy Ádám vagyonát, de igenis örökölte nemes szívét.

A napokban tartottuk meg itt, Sopronban, a helyi gyámintézetnek ezidei gyülését. Az ülésen jelen volt a többek közt egy nyugalomba vonult öreg tisztviselő, aki, hogy csekély nyugdíjából a mindennapi kenyérért küzködő, küzdő édes fiait és segélyre szoruló hittestvéreit csendben, észrevétlen még támogathassa, évek óta a legolcsóbb kifőzdékbe jár és a népkonyhának néhány fillérért nyújtott kosztján él s még a legkeményebb télben is fűtetlen szobában lakik. Ez az öreg tisztviselő a gyámintézeti gyülésünkön résztvett összes jelenlévők között a legnehezebb anyagi körülmények között él és Sopronban ezidén mégis ő jelentkezett elsőnek az ő viszonyaihoz mérten igazán fejedelmi adományával, 10 pengővel.

Oh, vegyünk oltó-gallyat ez öreg embernek egyházát s hittestvéreit szerető szívéből s oltsuk be azzal mindenekelőtt saját magunkat, azután eklézsiánkat és értsük meg Gálffy Ádámnak a túlvilágból jövő izenetét: „Tiszteljed az Urat a te jószágodból..., a te egész jövedelmednek első zsengéiből, eképpen megtöltetnek a te csüreid elégséggel és a must miatt a te sajtódnak válúi bővölködnek." (Péld. 3, 9—10.)

Sopron, 1933 Húsvétján.

Zierman Lajos
lelkész
a Magyarhoni Gusztáv Adolf-Gyámintézet
egyházi elnöke.

Elnöktársam gyámintézeti felhívását egyházunk vezető tagjainak, összes gyülekezeteink elnökeinek és a hívek ezreinek meleg, megértő figyelmébe ajánlom.

Budapest, 1933 Kishúsvét vasárnapján.

Báró Feilitzsch Berthold
a Magyarhoni Gusztáv Adolf-Gyámintézet
világi elnöke.

KÜLFÖLDI HIREK.

D. Dr. Werner Elert: Morphologie des Luthertums c. két kötetes nagy munkájáról világszerte jelennek meg az elismerő kritikák. Az egyik amerikai bírálója azt írja, hogy ilyen munkák csak minden ötven évben egyszer jelennek meg. Azt írja egy másik bírálója, hogyha a könyv közismertté válik, ezzel indul meg egyházunk szellemi és közjogi helyzetének fellendülése. Amilyen örömmel adunk hírt a hazánkban is jól ismert tudós legújabb munkájának nagy sikeréről, ép olyan szomorúsággal utalunk arra is, hogy hivatalos és nem hivatalos teológusaink ilyen valóban nagyjelentőségű könyvet egyházi sajtóban mind a mai na-

pig nem ismertettek, s nem hívták fel mind a mai napig figyelmét az újabb nemzedéknek, amelyiknek bizonyára nagy szüksége volna arra, hogy konfesszionális kérdéseiben és vajudásaiban azt a bíztatást szerezze meg, amelyet az említett könyv ad minden olvasójának.

Az amerikai egyházi lapok nagy örömmel közlik azt a magyar hírt, hogy *D. Raffay Sándor* bányakerületi püspök a lutheri liturgiát állítja vissza a budapesti gyülekezet istentiszteleti életében.

Itália új Tízparancsolatából a 8-ik így hangzik: Mussolininak mindig igaza van. Mintha a csalhatatlansági dogmát olvasnók.

Sevillában állítólag okmányokat fedeztek fel, melyeknek tanúsága szerint *Amerikát Columbus előtt* 1452-ben egy portugál felfedezte volna.

Németországban többé nem lesz *szépségkirálynő választás.*

Az istentelenek nemzetközi szövetsége elhatározta az újabb és intenzívebb harcot, mindenféle vallásossággal szemben. Ez a harc kiterjed a vallások karitatív tevékenységére is. Öntudatos hitetlen nem fogadhat el olyan adományt, amely a kapitalizmust támogató jótékonyság asztaláról való.

A skandináv püspökök f. é. június 19-én konferenciát tartanak, melynek kérdése: A keresztyénség és a modern kultúra.

A délafrikai missziók vezetőinek legutóbb tartott konferenciáján azt a határozatot hozták, hogy *a néger munkanélküliek* érdekében megkeresik a hatóságokat a bajok orvoslására.

Dr. H. Van Dusen newyorki teológiai tanár a keresztyénség krizisét a liberális teológia multjában keresi.

Sao Paulóban (Brazilia) *8000 portugál nyelvű Bibliát elégettetett a róm. kath. püspök.* A szállítmány a protestáns missziók címére érkezett, amelyet a magas vámok miatt a misszió nem tudott átvenni. A püspök úr azonban rendelkezett ennyi pénzzel de annyi hittel (?) is, hogy ezeket a könyveket elégettesse.

A kínai kormány rendeletet adott ki, amely szerint pénzbüntetésre és elzárásra ítélendők azok, akik az ország területén vallástalan könyveket terjesztenek.

Dr. Capesius Viktor az osztrák evang. egyet. egyház elnöke, a szövetségi kancellártól a nagy arany érdemkeresztet kapta érdemeinek elismeréséül.

A mult évben a *Britt biblia társaság* 11,888.226 bibliát adott és ajándékozott el.

Az utolsó két év *német választási eredményeinek tanúsága szerint,* bár az országban a katolikusok lélekszáma egyharmada a lakósságnak, a katolikus politikai pártok javára a lakósság egy hetede szavazott csupán.

Az angol szabad egyházak vezetősége ismét követeli az állam és az egyház szétválasztását.

Az istentelenek ligája, miután működését Németországban betiltották, legújabb megfigyelések szerint erősebb akciót kezdeményezett Franciaországban, Svájcban és Dániában.

Alba spanyol herceg várában, ahol a hollandiai ellenreformáció gondolata megindult, a britt biblia terjesztő-társaság raktárt rendezett be. Közli: *G. L.*

Lelkészegyesület.

Meghívó. A Magyarhoni Evangélikus Lelkészegyesület 1933. évi május hó 17—18. napjain Győrött, az ottani evangélikus Gyülekezet Körében *tavaszi konferenciát* tart a következő sorrenddel :

Május 16-án, kedden: Este ½7 órai kezdettel megnyitó istentisztelet a templomban. Oltári szolgálatot végez — a finn liturgia bemutatásával — *Zászkaliczky Pál* pesti segédlelkész; prédikál: *Irányi Kamill* székesfehérvári lelkész.

Május 17-én, szerdán: Reggel 8 órakor a lelkészeknek Úrvacsorát oszt: *Turóczy Zoltán* győri lelkész. 9 órakor a konferencia megnyitása *Paulik János* elnök által. Elnöki jelentések.

Előadások: A korszerűség és az egyház: *D. Kapi Béla* püspök. A korszerűség és a lelkész élete: *Endreffy János* felsőszelii lelkész. A korszerűség és a pásztori munka: *Kemény Lajos* budapesti esperes. A korszerűség és az igehirdetés: *Szántó Róbert* kelenföldi lelkész.

Este ½7 órakor *vallásos-est* a templomban, külön tárgysorozat szerint, amelyen megnyitót *Paulik János* elnök, ünnepi beszédet pedig *Duszik Lajos* miskolci esperes-lelkész mond.

Május 18-án, csütörtökön: Reggel 8 órakor. Áhítat. *Kálmán Rezső* orosházi lelkész, egyesületi jegyző. A korszerűség és a szeretetmunka a falusi nép között: *Dr. Szeberényi Gusztáv* békéscsabai lelkész. A korszerűség és a szeretetmunka a városi nép között: *Szücs Sándor* magyaróvári lelkész. A korszerűség és az egyházi alkotmány: *Marcsek János* ózdi lelkész. Záró áhítat: *Németh Károly* esperes, egyes. alelnök.

Erre a konferenciánkra a Lelkésztestvéreket s Egyházunknak hivatalos köreit igaz szeretettel és tisztelettel meghívom azzal a kéréssel, hogy elszállásolás végett *Turóczy Zoltán* helyi lelkészhez, kedvezményes vasúti jegyek iránt pedig *Kemény Lajos* egyesületi titkárunkhoz (Budapest, VII., Damjanich-utca 28. sz.) május hó 1-ig fordulni szíveskedjenek.

A Lelkésztestvérek szíveskedjenek Luther-öltönyüket magukkal hozni. A vendéglátó győri

egyház a konferencián résztvevők ellátásáról az ottani Szeretet-házban jutányosan kíván gondoskodni. Midőn a Lelkésztestvéreket minél nagyobb számban való megjelenésre kérném, a viszontlátás édes érzetében vagyok, Nyíregyházán, 1933. április 20., kartársi szeretettel: *Paulik János*, a MELE elnöke, kormányfőtanácsos.

A napi sajtó és egyházunk.

A Pesti Napló húsvéti számában olvassuk egy ref. lelkész tollából, hogy *Ady Endre* érdeklődött az egyházi irodalom iránt s ismerte a Biblia-fordítási kísérleteket is. Azt is írja a szerző, hogy a Masznyik-féle fordítással nem volt megelégedve. Ez nem valószínü, mert azt alig ismerhette. Hiszen nevezett Biblia-fordítás jóval Ady halála után jelent meg. Előzetes szemelvényeket nem közölt egyik újságunk sem, legfeljebb arról lehet szó, hogy a fordító maga küldött Adynak egy próbarészletet s ha ez volna az igazság, ezt érdemes lett volna közölni.

A Reggel f. hó 18-iki száma minden kommentár nélkül közöl egy naplótöredéket *Bartha Miklós* hagyatékából, amelynek lényege az, hogy párbeszédben szólaltatja meg Rómát és Wormsot. A beszélgetésben külön-külön hangsúlyozza mindkét fél erényeit s a csattanó befejezés ez: külön-külön nem tudtok segiteni a világon; egyesüljetek az emberiség érdekében.

Miért nem használta a szerző Wittenberget Worms helyett s vajjon miért tartja ezt aktuálisnak A Reggel?

A Pester Lloyd nagyheti számaiban többször foglalkozott azzal a könnyen lehetséges problémával, hogy *Hitler* megcsinálja ismét a német evangélikus államegyházat és az önálló német róm. katolikus egyházat. A prófécia ilyen megszólaltatása érdekes s erről a kérdésről Dibelius szuperintendens tudna többet beszélni.

A Magyar Hirlap a *hitleri zsidóüldözésekkel* kapcsolatban kérdezi: hol van *Muckermann* bátor jezsuita atya, aki vétót kiáltana ennek a mozgalomnak. Megsúghatjuk a cikkírónak, hogy amikor ő leírta a felkiáltását, már 48 órával azelőtt szövegezte meg ugyanaz a jezsuita atya a Hitlernek szóló katolikus hűségnyilatkozatot.

Végül *Bangha páter* vallástörténeti előadásának tartalmát közli különösen hosszan a Pesti Napló és az Ujság. Érdemes nevezett újságok IV. 20-iki számait elolvasni. De kötelességünk erről a tényről nekünk is nyilatkozni.

Napilapokban megjelent előadásokhoz érdemben, tehát teológiailag azért nem szólhatunk, mert az újságírónak nem kötelessége azokra a finom nüanszokra figyelni, amelyek az előadónak sokat ártathatnak. Nem hallgathatjuk el azt az ítéletünket, hogy amit Bangha elmondott, egy harmadéves protestáns teológus megfontoltabban mondotta volna el. Egy budapesti római katolikus lelkésznek az a véleménye, hogy csak egy jezsuita tudja magához közelebb a zsidókat, mint a protestánsokat, de azt üzeni nekünk, protestánsoknak, hogy amit ez a jezsuita tanít, azt nagyon sok katolikus hívő és lelkész nem fogadja el.

Ezek a kiragadott szemelvények két igazságra tanítanak bennünket: A jelenlegi sajtótudósítónk akármilyen jól is látja el egyházunk érdekében végzett tudósításait, cikkei csak tompítják azt a sok tévedést, amit a lapok leadnak A másik pedig az, hogy gondolkodni kellene az amerikai egyházak hasonló gyakorlatának szükségszerüségén. Ott ugyanis a helyzet az, hogy az egyház tíz kerületre van beosztva s minden ilyen kerületben van egy sajtó-lelkész. Ennek, vagy ezeknek az a kötelességük, hogy figyelemmel kísérjék a területükön megjelenő összes lapokat s a helyzetnek megfelelően sok esetben a megjelent rossz közlések ellensúlyozására jelentetik meg híreiket. *G. L.*

Az igazi zsidók.

Bangha páter zsidótérítő előadása.

A B. H. hasábjain mindenki olvashatta azt a tudósítást, amely Bangha Béla jezsuita páter április 19-én tartott előadásáról szól. Az előadás címe ez volt: Hasonlóságok és különbözőségek a katolikus és a zsidó vallás közt. Az előadás színhelye a Szentistván Társulat nagyterme, amelynek még a folyosói is tömve voltak hallgatósággal. Ezek nagyobb része zsidó, köztük olyan kiváló társadalmi nagyságok is, mint Sándor Pál és Gál Jenő. Az előadás hangúlata a közönségnek megfelelő, amennyiben „hangos derültség és dörgő taps", — „a derültségtől ismét hangos volt a terem", — „hangos derültség", — „Bangha páter a közönség harsogó derűje közt mondja", — „Bangha páter nagy derültség közben megjegyezte" stb. elég gyakori a tudósításban.

Az előadás csúcspontján Bangha páternek ez a kijelentése áll: *„Valójában mi vagyunk az igazi zsidók!"*

Ezt a sarkigazságot igazolta a következő tényekkel :

1. A kath. és zsidó vallás közt kétségtelenül fennálló érzelmi és dogmatikai ellentét mellett is a két szellemirány sok rokonvonást mutat fel.

2. A kath. liturgia át és át van szőve ótestámentomi elemekkel.

3. A mise kifejezései, mint Alleluja és a Hozsánna ótestamentomi szólamok.

4. A temetés Circum dederunt-ja az egyik legszebb ózsidó zsoltár.

5. A kath. pap mindennapos köteles olvasmányai a zsidók zsoltárai.

6. A hagyományok tiszteletében teljesen megegyeznek.

7. A szertartások megbecsülése közös.

8. Az áldozat mindkettőnél az istentiszteleti cselekmény központja.

9. Ha zsidó vallású ember téved be a kath. templomba, az nem fogja kérdezni, mirevaló a sok gyertya, a sok cifraság, a sok szertartás és a papok szimbólikus jelentőségű öltözetei. A zsidó gyermekkora óta magába szívta ezek jelentőségét.

10. A zsidók még a misét is megértik, amely szimbólikus azonosítása Jézus nagy áldozatának. A protestáns templomokból egyáltalán hiányzik a mise, az áldozat és nem ismeri ezt a fogalmat a mohamedán sem, úgy hogy a katolikus szertartásokat sokkal kevésbbé érti és érzi át a protestáns, vagy a mohamedán, mint a zsidó.

Íme, tíz kemény pontban annak igazolása, hogy a katolikus egyház közelebb áll a zsidósághoz, mint Jézushoz, akinek szertartástalan, külsőségtől mentes, evangéliumi istentiszteleti

szokásait és tanításait az evangéliumi egyházak tartják és gyakorolják. Bangha páter a protestántizmusról ismételten nyilatkozott. Szép tőle, hogy elismeri a protestantizmus keresztyén mivoltát. Ezt mondta: „Itt van a kereszténység keretén belül a katolicizmus és a protestantizmus szembefordúlása. Ez a ma is kétségtelenül fennálló szembehelyezkedés valaha *logikai érvek csatájából indúlt ki* (!), később azután átment az érzelmek birodalmába és ki tudná ma már pusztán észszerű, racionális érvekkel és magyarázatokkal megszüntetni azt."

Bizony, érvekkel és magyarázatokkal nem lehet, vérrel nem szabad, ezért igyekeznek reverzálisokkal és arra vezető kiközösítésekkel gyengíteni a protestantizmust. És még ma is akadnak protestánsok, akik visszafelé törtetnek: *az igazi zsidóságba!* Mert, íme, a katolikus vezérek maguk vallják, hogy ők az igazi zsidók. De akkor miért nem mennek tovább az őszinte vallomásban, hogy: *az evangélium népe pedig az igazi keresztyének!* Ez a természetes, a logikus és a valóságos igazság.

De hát ezzel nem lehetne a zsidóságot meghódítani, pedig ez volt az előadás igazi célja: „lelkem mélyén szívből kívánom, hogy megtéríthessem Budapestnek mind a kétszázezer zsidaját." Vajjon jelentkezett-e már Sándor Pál és Gál Jenő a „bekeresztelkedésre?"

Pacsírtadal.

Zöld mezőben járok
Kicsi unokámmal . . .
Fent a magas égen
Pacsírtadal szárnyal . . .
— Ugy-e, nagyapukám
Odafent az égen
Aranytollú madár
Dalol olyan szépen?...
— „Drága kicsi fiam, —
Jegyezd meg magadnak:
Aranytollú madár
Nem száll a magasba! —
A földön rikácsol,
Azért, — hogy csudálják
Nagyhangú lármáját —
'S — a cifra ruháját!...
Ki ott fent énekel,
Az a dalnokmester, —
Szerény, — szürke madár; —
Hivalkodni restel! —
Idelent megbúvik
A zöld vetés alatt...
Imáját zengeni
Az ég felé halad!...
Magasztos énekét
Ma kevesen értik,
Hisz az Ő szavai
Az Istent dicsérik!..."

KEMÉNY GYULA.

A liturgia kérdéséhez.

Szimonidesz Lajosnak a liturgia elemeiről írt cikke nem elégítette ki várakozásomat, mert azt hittem, hogy valami pozitívet is mond és nemcsak azt hangoztatja, hogy ő megvan elégedve a mostani szokásokkal és semmiféle változtatást nem kíván. A liturgia barátai viszont szeretnének valami elmélyítést ugyanazon egyéni jogon, amelyen Sz. L. az eddigi szokások változatlan fenntartását kívánja. Igy nem érhetünk célt, mert ezzel nincs megokolva, miért nevezte Sz. L. az eddigi tervezgetések elgondolóit dilettánsoknak és miért állította azt, hogy a deáktéri elgondolásban a liturgiai stílusnak még az elemei is hiányzanak. Azt mondja, nem vállalhatja, hogy pozitív reformtervet készítsen, de legalább meg kellene mondania, miért nem szabad másnak másként gondolkodni? Azt is tudnia kell, hogy a liturgikus mozgalmat nem a bányakerület püspöke mozgatta meg, nem is a pesti magyar egyház, hanem az egyetemes liturgiai bizottság már évtizedek óta tanulmányozza ezt a kérdést. A pesti egyház csak szolgálatot akar tenni az egyetemes egyháznak, hogy kísérletezik, mert megvan hozzá minden eszköze, hogy ezt a szolgálatot megtehesse. Az ilyen kísérleteket lehet és kell is kritizálni, de egyházszeretettel és illő szerénységgel. Senki sem kívánhatja, hogy egyéni véleménye szerint alakuljon a közegyház élete, de mindenkinek kötelessége, hogy a maga legjobb meggyőződése szerint szolgálja egyházát. Mi maradunk a liturgia pártján, mert ehhez ugyanannyi egyéni jogunk van, mint Sz. L. úrnak a másik állásponthoz.

Mi azonban tisztában vagyunk azzal, hogy a liturgiában nem az a lényeges feltétel, hogy a lelkész énekelve beszéljen és hogy jól „tájoljon", hanem az, hogy a gyülekezet és lelkész, mint liturgus, együtt és harmónikusan fejezze ki Isten iránt való tiszteletét, közös lelki épülésre és Isten dicsőségére. Luther nem tartotta szükségesnek, hogy a lelkész énekelve beszéljen, a „tájolás" dolgában pedig a liturgia menete amúgy is megadja a kellő eljárás kötelességét. Ugy látszik, csakugyan nagy szükség volna arra, hogy a liturgia kérdésével részletesebben foglalkozzunk.

Lelkész.

FIGYELŐ.

Bűnök világa címen Kenedy Géza vezércikket írt a Budapesti Hírlap április 7. számában. Ebben a legutóbbi napok rettenetes bűneseteiről szólva így ír: „Mindaddig, amíg a hőn epedett jobb idők elkövetkeznek, a lelki és erkölcsi fogyatkozásokban nagyon sokat tehetnek a vallásfelekezetek papjai és kegyes intézményei." Igaza van. Meg is tesznek mindent, amit tehetnek. De van itt egy kis baj. Elsőbb is az, hogy a bűnözni szándékozókat a papok nem ismerik és nem tudják megközelíteni. Nem járnak a templomba. Ha pedig a bűnt már elkövették, a papok ismét csak felszínesen tudnak velük foglalkozni. A budapesti Markó-utcai fogházban a folyosón tartják még az istentiszteletet is, miközben fegyveres őrök vezetik át a másvallású foglyokat az áhítatra összegyűjtött többi fogoly táborán. Hogyan lehetne hát még csak gondolni is arra, hogy a lelkésznek legyen egy parányi hivatalos helyisége, ahol a bünözővel négyszemközt beszélgethessen. A fogházi lelkészet egyáltalán nagyon mostoha elbánásban részesül. A lelkészeknek hihetetle-

nül kevés a fizetésük, a bejárók pedig szégyenletes tiszteletdíjban részesülnek. Nem jól van ez így! Hiszen a lelkésznek is élnie kell. És miért áldoz épen az állam legkevesebbet a bűnökben sinylődő lelki betegek orvoslására? És miért nem becsüli meg a lélek gondozásának erkölcsi munkáját legalább annyira, mint az ajtónállókét? Csodálatos, hogy kiváló emberek váltják fel egymást a miniszteri székben, de még nem akadt, aki a lelki gondozás munkájával szemben megfelelő figyelmet és áldozatkészséget tanusított volna.

*

Nézem a villamosban a reklámokat. Így következnek sorban: „Egy üveg eredeti Sidol már 20 fillérért kapható." Mellette: „Április elsejétől a Labriola színházban Blacaman, az indiai fakir." Más: „Megérti a misét! . . . Megjelent az első teljes latin-magyar misekönyv." Azután: „4 doboz szardínia 96 fillér." Így! Semmi közünk a Sidolhoz, sem a szardíniához, mégcsak a latin-magyar misekönyvhöz sem, csak csodálkozunk a szép társaságon. És gratulálunk a Zuglói Karitásznak, amely kiadványával és a reklámmal egyrészt elismeri, hogy a mise eddig érthetetlen volt a keresztény-katolikusok számára, másrészt beáll a reformáció szolgálatába azzal a törekvésével, hogy a dodonai sötétségű szertartásokat megértesse a hívekkel. De mivel kevés remény van arra, hogy a jó magyar nép még egyszer megtanuljon latinul, azért legyen szabad egy másik megoldási módot ajánlani. Nem volna egyszerűbb a misét magyarul mondani? Így azután mindjárt jelentősebb volna az a lépés is, amellyel a 400 éves eretnekség felé közelednek.

rmg.

A reverzális.

Móhr Henrik lapunk 12. számában közölt ily című cikke igen sokakat megdöbbentett és élénk visszhangra talált olvasóink között. Több levelet intéztek hozzánk, amelyekben a védekezés különböző módjait ajánlják. A legérdekesebb levél egy részletét az alábbiakban adjuk:

„Felhívom a szerkesztőség figyelmét hitvallási iratainknak alább szószerint közölt szakaszára — amely, úgy látszik, a legilletékesebbeknél is feledésbe ment, nem akarom azt mondani, hogy ismeretlen — s amely ezt a kérdést egyházunkban már régen elintézte. A hitvallási iratok rendelkezéseinek betartására pedig a lelkészek esküt tettek. Az említett szakasz az „Articuli Smalkaldici, Th. IX. De excommunicatione" című szakasza. Igy szól:

„Maiorem illam excommunicationem, quam papa ita nominat non nisi civilem poenam esse ducimus, non pertinentem, ad nos ministros ecclesiae.

Minorem autem, quam nominat, vera et christiana est excommunicatio quae manifestos et obstinatos peccatores non admittit ad sacramentum et communionem et scelera vitent.

Et ministri non debent confundere hanc ecclesiasticam seu excommunicationem cum poenis civilibus".

(Ama nagy kiközösítést, amit a pápa így nevez, nem egyébnek, mint polgári büntetésnek tartjuk, amely nem tartozik reánk, mint az egyház szolgáira.

Amit azonban kisebbnek nevez, ez az igaz és keresztyén kiközösítés, amely a nyilvános és megátalkodott bűnösöket nem bocsátja a szentségekhez és az egyház közösségéhez, amíg meg nem javulnak és kerülik a bűnöket.

A lelkészek ne tévesszék össze ezt az egyházi büntetést, illetve kiközösítést a polgári büntetésekkel.)

Nem szorul magyarázatra, hogy a lelkésznek joga és kötelessége az egyházzal szembeni bűnözőket kizárni a közösségből. Kérdem, van-e nagyob bűnös, mint aki a még meg sem lévő gyermekeinek a hitét adja el vásáron? Ha ezek nem érdemlik meg a kiközösítést, akik maguk tagadják meg az egyházzal való közösséget, akkor kár egyéb védekezési módokról beszélni.

Megoldás: aki reverzálist ad, az a gyülekezet előtt három egymás után következő vasárnapon kihirdetendő és a gyülekezetnek tudtára adandó, hogy az illetőt hűtlenség és hitárulás miatt a lelkész az evangélikus egyházból kizárta. Ennek lesz eredménye. Csinálja meg minden lelkész és egy esztendő mulva megszűnik a reverzális-harc . . ."

Egy, az egyházáért mélyen aggódó lélek súlyos javaslata ez, de érdemes elgondolkozni fölötte, esetleg beszélgetni róla. Alkalomadtán erre a levélre vissza is fogunk térni.

A mi statisztikánk.

Vettük a következő levelet:

Nagytiszteletű Szerkesztő Úr!

Szuchovszky Gyula tollából „A mi statisztikánk" címmel egy igen felfigyeltető statisztikai tanulmány jelent meg az „Evangélikus Élet" 13. számában.

E tanulmány Heves megyével, benne Egerrel és Gyöngyössel is foglalkozik.

Eger-Gyöngyös, mint misszió, egyetemes egyházunk gondja alatt áll. Eddig a miskolci lelkész járt e városokba, mert forgalmilag hozzá esnek legközelebb s végezte a lelkek megtartásának munkáját a saját buzgalma és az évenként e célra egyház-egyetemünk által megadott összeg mértéke szerint.

Az eredmény, az effektus — természetesen — igen csekély; mert gyakran hónapok múlnak el egy-egy kiszállás után, míg újra mehet. Sok pénzt emészt a vasútköltség. Gyermekeinket egy tömegben nem tudjuk összegyüjteni, mert sok intézetbe, sok tanrend szerint járnak. A mostani helyzetben az illetékes református lelkésztársakkal együttműködésben lehet a pasztorizálást és igehirdetést végezni, mert a különválás a mai viszonyok szerint képtelenség: ahhoz állandó és biztosított, anyagiakban és személyben egyaránt megállapodott rendszer, bázis, alap és talaj kell.

Ma erről csak mint ideálról, célról lehet beszélni. Ha szárnyai volnának az embernek s repülni tudna, akkor igen könnyen lenne megoldható a hevesmegyei pasztorizáció.

De még itt nem tartunk.

Evangélikus istentisztelet van Egerben is, Gyöngyösön is; azonban az alapvető munka a tanuló gyermekeink exhortatív-szellemű oktatásában áll.

Amit a templomjárásról, a pénzbeli áldozatról mond a cikkíró, az csak a jövő álma, elképzelése, célkitűzése lehet. Míg önálló, rendszeresített állású lelkipásztor köré nem tud polarizálódni a gyülekezet, addig a szívek nem nyílnak ki egészen, addig „fenntartással" csatlakozik a legjobb, leglelkesebb evangélikus is. Ez lélektanilag érthető.

Megszervezhetjük mi a hevesmegyei pasztorizációt, de ahhoz egy mozgékony, lelkes, vonzó és forró egyéniségű s anyagiakkal kellően felszerelt lelkész kell.

Igy, amint ma van, csak átmenteni lehet a jelen értékeit egy szebb jövő számára.

Miskolc, 1933 április 22.

Testvéri üdvözlettel
Duszik Lajos
esperes-lelkész

HIREK.

HÚSVÉT UTÁNI MÁSODIK VASÁRNAP.

János 10, 11—16.

Pásztor lehet mindenki, de jó pásztor csak az, aki a rábízottakat sajátjának tekinti és úgy védi, őrzi, terelgeti, gondozza, ismeri őket, mintha az övéi volnának. De még sokkal értékesebb erénye az önfeláldozás, amely arra készti, hogy a vadonba, járatlan sziklák közé, szédítő szakadékok peremére élete kockáztatásával is kövesse az eltévedt júhot. Ha farkas kerülgeti az aklot, nem húzódik meg remegve, vagy nem fut meg gyáván, mint a béres, hanem kiáll, harcol, küzködik és ha kell, odadobja életét az éhes vérengző elé, de júhait nem hagyja, mert ismeri, mert szereti őket. — Nagypénteken voltunk tanúi egy ilyen heroikus küzdelemnek. Azon a sötét éjszakán a bűnfarkasok egész tömege rohanta meg az ember-nyájat. Bizony, már-már bele is kaptak az eltévelygőkbe, azokba, akik távolabb keresgéltek a Pásztortól, amikor a Jó Pásztor, Jézus felvette a kétséges kimenetelű harcot és megsebezve, vérezve, halálraváltan odaroskadt a felszántott porondra. De élete árán megmentette a reábízott nyájat. — Úgy-e, sokszor és sokféle formában hallottuk ezt az önfelkínálásnak hangzó önvallomást: „Én vagyok a jó pásztor." Még a szellemvilág harcosai sem idegenkednek ilyen önreklamirozástól. És a nyáj, mely ösztönösen jobb legelő, hűsebb forrás után vágyik, vakul és botorul követi azokat, akik így hangos szóval az élre állnak. De ezek a pásztorok legtöbbször önárnyékukon buknak keresztül, elárulják a reájuk bízottakat és a veszedelem idején megfutamodnak. Pedig a nagypénteken életét áldozó Jó Pásztor most is hívja, terelgeti nyáját és akik reábízzák magukat, most is a legmegnyugtatóbb biztonságban vannak. — Balga ember-juhok, miért keresgéltek másfelé? Rövidlátó ember-nyáj, hát nem volt neked elég egy áldozat?

rmg.

— Az „Evangélikus Élet" szerkesztősége és kiadóhivatala leggyorsabban ezen a címen érhető el: „Evangélikus Élet", Budapest, 112. Postafiók: 9.

— **Lelkészavatás.** D. D. Raffay Sándor, bányakerületi püspök április 8-án Budapesten lelkésszé avatta Breuer Oszkár végzett teológiai hallgatót. Az ifjú lelkész Brózik Károly, tiszaföldvári alesperes mellett kezdi meg lelkészi pályafutását.

— **Házasság.** Horeczky Béla ősagárdi lelkész és Macsuga Margit (Tiszaföldvár) házasságot kötöttek. — Grósz János, a deáktéri ev. elemi iskola igazgatója és neje, szül. Lutze Amália, április 20-án ülték házasságuk 25. évfordulóját, mely alkalomból a deáktéri templomban újból megáldatták frigyüket.

— **Kapy püspök a lelkészek nagykanizsai konferenciáján.** Nagykanizsáról jelentik: D. Kapy Béla dunántúli püspök április hó 24-én délután Nagykanizsára érkezett, hogy az evangélikus lelkészek ottani konferenciáján résztvegyen. A konferencián igen sok lelkész jelent meg. A püspököt Krátky polgármester és Mesterházy esperes fogadták az állomáson.

— **Lelkészértekezlet.** A hegyaljai egyházmegye lelkészi köre Duszik Lajos főesperes elnöklete alatt megtartotta tavaszi értekezletét. — Az ülés megkezdése előtt a lelkészek közös bünvallás után az Ur szent vacsorájához járultak. Az elnöki megnyitó igen nagy figyelem között rámutatott az evangélikus egyház sok problémájára, de mindezeket az igehirdetés szemszögéből ítélte meg. — Foglalkozott az értekezlet az egyházi fegyelem ügyével, melynek évek óta készített, módosított szabályát alapul már elfogadta az egyházkerületi közgyűlés, tehát ezt ott már végrehajthatják a lelkészek; e szabályzat különösen a reverzálist adó s ekként hűtlenné vált egyháztagok ellen tartalmaz megtorló intézkedéseket.Megbeszélés tárgya volt a lelkészválasztási szabályrendelet is, mely ez év július 1-én lép érvénybe a magyarhoni egyház egyetemében, de már most rendezendőnek véli a lelkészi értekezlet a helyettes-lelkész (adminisztrátor) pályázási feltételeit. Egyéb, kisebb jelentőségű ügyek megbeszélésével délután öt órakor az értekezlet végetért.

— **Házasság.** Horváth Pál és Blatniczky Irma, Blatniczky Pál főesperes leánya, május hó 2-án délután 6 órakor tartják esküvőjüket a Budapest-fasori templomban.

— **A csömöri egyházközség** lelkészi állására az egyházközségi közgyűlés Szlany Pál békéscsabai vallástanárt és Zászkaliczky Pál Budapest-fasori s.-lelkészt jelölte.

— **A zalaegerszegi ág. hitv. ev. gyülekezet jelentése az 1932. évről.** Nagy Miklós lelkész terjedelmes jelentésben számol be a zalaegerszegi gyülekezet 1932. évi életszakaszáról. A sok szórvánnyal rendelkező missziói központban a lelkésznek hősies erőfeszítéseket kell tennie az egyházi élet, a hithűség és megállás érdekében. A területbeli széttagoltság szétforgácsolja a lelkész munkaerejét és idejét, mindamellett nyugodtan állhat meg a számonkérő Isten előtt, mert úgy a missziói központban, mint a szórványokban elvégzi az egy embertől megkívánható lelkipásztori munkát. Az anyagi gondok, az általános nyomorúság, lelkész szerint a hívek közönye miatt, a zalaegerszegi gyülekezetet sem kímélik. Az elmúlt év statisztikája szerint született: 9 gyermek, házasságra lépett: 3 pár, meghalt: 17 egyén, konfirmáltatott: 10 növendék. Kicsiny számok ezek, de annál bíztatóbb az Urvacsorával élők száma: 438. A hitélet valódi mérlege ez. Lentiben Isten kegyelméből és a hívek áldozatkészségéből imaház épült. Elszomorodva vesszük tudomásul, hogy a szórványokon az erősebb református egyház áttérítéssel és reverzális kívánással rontja a testvéregyházak között megkívánható jó viszonyt. A lelkész hü munkatársakat talál az egyházi tisztikarban, elsősorban dr. Kovács János kir. törvényszéki bíró, felügyelőben.

— **Uj szeretetotthon.** A budapest-kelenföldi egyház tanácsa elhatározta, hogy az egyház épületében szeretetotthont létesít elaggott és egyedülálló nők befogadására. Próbaképpen május elsejével egyelőre egy helyiséget nyit meg négy férőhellyel. A szeretetotthon végleges formáját ez év őszén állapítják meg. A szeretetotthon lakóinak gondozását a Nőegyesület vállalta nagy lelkesedéssel. E szeretetotthon gondolatát a Nőegyesület elnöksége vetette fel.

— **Szolnok.** A böjti időszakban a rendes szerdaesti áhítatokon vendég-lelkészek hirdették az igét és pedig dr. H. Gaudy László fővárosi vallástanítási igazgató,

dr. Helle Ferenc fővárosi tanár, vecsési lelkész, Wolf Lajos ceglédi lelkész és Mikler Sámuel csillaghegyi lelkész.

— **Jászberény.** Húsvét másodnapján a jászberényi, kb. 120 lelket számláló evangélikus szórvány a szolnoki missziói egyház fiókegyházává alakult. Az alakuló közgyülés Surák János bőrgyárost tiszteletbeli elnökké, Stromp István ny. főhadnagyot pedig gondnokká választotta. A közgyülés előtt a Surák János által rendelkezésre bocsátott imateremben a lelkes kis evangélikus tábor a szolnoki missziói egyház egykori oltára köré istentiszteletre s Urvacsora-vételre sereglett, mely alkalommal az igét Viszkok Lajos, szolnoki lelkész hirdette. Isten áldása legyen a lelkes megmozduláson.

— **Pozsonyi öregdiákok találkozója.** A volt pozsonyi evangélikus lyceum 50, 46, 45, 40 és 30 évvel ezelőtt érettségizett öregdiákjai s általában mindazok, akik valaha növendékei voltak az ősi intézetnek, iskolatársi találkozóra gyülnek össze Budapesten folyó évi május hó 14-én (vasárnap), a budapesti nemzetközi vásár idején, hogy vidéki és külföldi társaik a vásárlátogatók kedvezményeivel jöhessenek Budapestre. A résztvevők családtagjaikkal együtt d. e. 11 órakor gyülekeznek a budapesti evangélikus főgimnázium (VII., Vilma királynő-út 17.) dísztermében, majd délben istentiszteletre vonulnak a fasori evangélikus templomba. Aki meghívóra s részletes ünnepi sorrendre igényt tart, írjon Taubinger Rezső ny. vezéresperes címére: Budapest, I., Lenke-út 65.

— **Tételek, amelyekben a szekták és szektáskodók megegyeznek.** *1. Az egyházzal szemben határozott elutasító magatartás. 2. Idegen, lehetőleg amerikai eredet. 3. Bibliailag megtámadható az a gyakorlat, hogy a nőknek nagy szerepet juttatnak. 4. Az üdvösség elnyerése tekintetében külső törvényszerűségek hangsúlyozása. 5. Csak tagok lehetnek részesei az üdvösségnek. 6. A titokzatos és metafizikai jelenségekre való törekvés. 7. Az igazság és tévelygés, a helyes és hamis, a jó és a megvetendő keverése. 8. A Bibliához való viszony megtámadhatósága. 9. Katasztrófális forradalmi történelemgyártás. 10. Vak engedelmesség kikövetelése tanításaikkal szemben. 11. Jézus Krisztus megváltói érdemének félremagyarázása 12. Krisztus kereszthalálának be nem vallottan való tagadása. A Sektenspiegel alapján közli: G. L.*

— **A dombóvári egyház** tagjainak száma a szórványhívekkel együtt 819. Cséry Lajos lelkész „Velünk az Ur" címen időszaki gyülekezeti lapot ad ki, amely a híveket az egyházközség és szórványai eseményeiről tájékoztatja.

— **A Deáktéri Evangélikus Ifjúsági Egyesület** f. évi április hó 30-án, vasárnap délután fél 7 órai kezdettel az Evangélikus Leánykollégium díszermében teadélutánt rendez, amelyre a híveket és érdeklődőket szeretettel meghívja az Egyesület Vezetősége. Tea-jegy ára 30 fillér.

— **A lipcsei missziói egyesület,** amelyhez a magyar külmissziói egyesület is tartozik, ez év júniusában 6—20-ig tartja évi nagygyülését Lipcsében. Június 7-én reggel kezdődik a tanácskozás a Thomaskirche gyülekezeti termében. Az ünnepi istentisztelet megtartására Rendtorff schwerini püspököt kérték fel. A befejező nyilvános ülésen, június 20-án Ihmels missziói igazgató és Gaebler misszionárius tart beszámolót. Azt hisszük, hogy e gyüléseken a magyar missziói egyesület is képviselve lesz. Szomorúan olvassuk a tájékoztatóból, hogy a takarékoskodás kötelessége ezen a téren is érezteti hatását. Nem bírnak annyi misszionáriust kiküldeni, amennyire szükség volna. Csak Indiába küldhetnek egyet, Afrikába hármat és két nővért. Pedig a törökök, a pápások, az ádventisták és a bolsevisták nagy erővel dolgoznak ugyanezen területeken. Mi természetesen, erőnkhöz mérten szívesen támogatjuk a lipcsei missziót, de mit tudunk mi rajta segíteni? Mégis mindenkinek meg kell hoznia a külmisszió oltárán is a lehető áldozatot.

— **Ünnepi készülődések Eislebenben és Eisenachban.** Ebben az esztendőben Luther Márton 450. születésnapjával kapcsolatban azokban a városokban, amelyek a reformátor életével és működésével összefüggnek, ünnepélyeknek egész sorozatára készülődnek. Eisenachban Luther és a reformáció címen május 1-én nagy kiállítást nyitnak meg. Luther szülővárosában, Eislebenben június 17-én Luther leszármazottjai nagy családi összejövetelt tartanak. Ugyanitt augusztus 20—27-ig eső időre egy Luther-ünnepi hetet terveznek, amely az Evangélikus Szövetségnek a Luther-szobor előtti nagy ünnepi demonstrációjával kezdődik. Színjátékok és az egyesített egyházi énekkarok működése és más művészi teljesítmények gazdagítják majd a programmot. Október 31-én és november 10-én nemcsak a Luther-városokban, hanem egész Németországban nagy Luther-ünnepélyek lesznek. Remélhetőleg mi is méltóképpen emlékezünk meg e jubileummal kapcsolatban nagy reformátorunkról.

— **Japán.** A Brit és Külföldi Bibliatársulat a múlt évben 490.324 bibliát és bibliarészt helyezett el Japánban. 163.721-gyel többet, mint az előző évben.

— **Angliában** a közelmúltban egy kézirat-árverés alkalmával előkerült Luther 95 tételének egy eredeti, első kiadású példánya, mely 330 angol fontért kelt el. A Times megjegyezte, hogy Luther 95 tétele a legfontosabb értekezés, amely valaha napvilágot látott.

— **Áulén Gusztáv** Svédország Strängnäs nevű kerületének püspökévé lett. Mint lundi egyetemi tanár, vezéralakja volt a megújhodó svéd evangélikus önálló teológiának. 1913 óta rendes tanára a rendszeres teológiának. Érdemei elismeréseül Erlangen egyeteme díszdoktorává avatta. Nevezetesebb művei: „Hit és dogma". „A keresztyénség lelke." „Az egyetemes keresztyén hit." „A liturgia megújulása és az evangélikus keresztyénség" stb. 1925 óta szerkesztette a svéd teológiai folyóiratot. Méltó embert ért e kitüntetés.

— **Napi 4 pengőért** menne házakhoz angol-francia perfekt varrónő. Pásztor Mária, IX., Ernő-utca 24., II. emelet 21. szám.

A SZERKESZTŐ ÜZENETEI.

A kiadóhivatal intézkedése szerint a lap csak annak küldhető, aki arra ténylegesen előfizetett. Ez intézkedést a szerkesztő is respektálni tartozik, ezért hiába reklamálják a szerkesztőnél a lapot, akik előfizetési díjaikat be nem küldték. — **Névtelen levelekre** a szerkesztő sem itt, sem másutt nem válaszol. — **Népoktatás Oroszországban. Szervezett munka. A svéd diakónia-szervezet. Zsoltárok.** Ezek a cikkek és közlemények hamarosan jönni fognak. — **A Ma problémáinak megvitatása a debreceni diákkonferencián.** Két hónappal a konferencia után a beszámolót nem közölhetjük. — **Többeknek.** Lapunk sem teológiai szaklap, sem kifejezetten építő irat nem akar lenni. Nem zárkózik ugyan el a tudományos vagy építő tartalmú írások közlése elől, de elsősorban harcos orgánum, amely a belügyekben akar rendet, egységes szellemet és evangéliumi öntudatot teremteni. De egyben meg akarja védeni egyházunkat a kívülről jövő támadások és veszedelmek ellen is, bármely oldalról jöjjenek azok. Az evangélikus érdekek védelme, állami, községi, felekezetközi viszonylatban, ez a cél. Hogy ezen közben itt-ott egy-egy cikknek foga van? Ha nemes is a tusakodás, ha elvek magasságain próbál is maradni, aki benne van, mégis sebeket oszt és sebeket kap.

A szerkesztésért felelős: SZÁNTÓ RÓBERT | A kiadásért felelős: Dr. FRITZ LÁSZLÓ

SZERKESZTŐSÉG TELEFONSZÁMA: 59-2-01

POSTATAKARÉKPÉNZTÁRI CSEKKSZÁMLA: 1,228

(BP. SZÉKESFŐV. KÖZSÉGI TAKARÉKPT. CSEKKSZÁMLÁJA)

Nyomatott ifj. Kellner Ernő könyvnyomdájában, Budapest, V., Csáky-utca 10. 78309